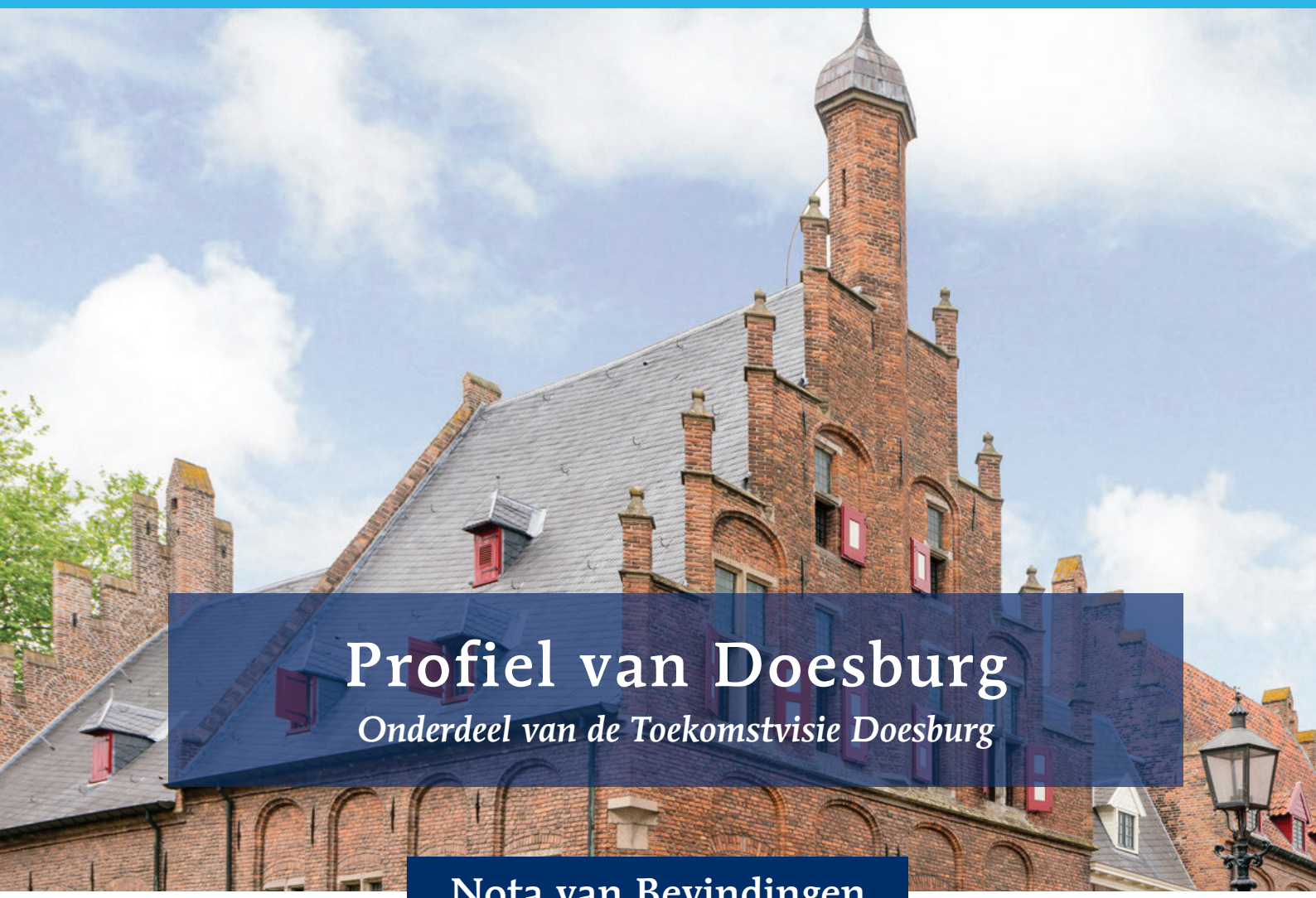

Profiel van Doesburg

Onderdeel van de Toekomstvisie Doesburg

Nota van Bevindingen

Nota van Bevindingen ten behoeve
van de Toekomstvisie Doesburg

61327 – Openbaar

6 februari 2020

Berenschot

Profiel van Doesburg

Nota van Bevindingen ten behoeve van de Toekomstvisie Doesburg

Hans van der Werff
Anne van Heerwaarden
Pepijn van der Beek
Jorien Vink

6 februari 2020

Inhoud

1. Inleiding ... 6

1.1 Achtergrond, context en vraagstelling van de toekomstvisie ... 8
1.2 De nota van bevindingen als eerste stap richting een toekomstvisie ... 8
1.3 Leeswijzer ... 9

2. De totstandkoming van de toekomstvisie ... 10

2.1 Scherp in de spiegel kijken ... 11
2.2 De kracht van de dwingende logica ... 11
2.3 Publieke waarde als vertrekpunt in het denken ... 12
2.4 Feitenonderzoek en consultaties ... 13

3. De gemeente Doesburg en haar regionale context ... 16

3.1 Korte schets van de Doesburgse geschiedenis ... 18
3.2 Kenmerken van Doesburg ... 20
3.3 Ligging en bestuurlijke en maatschappelijke oriëntatie van Doesburg in de regio ... 22
3.4 Regionale oriëntatie van de gemeenschap ... 26

4. Feitenboek over Doesburg ... 34

4.1 Demografische kenmerken ... 38
4.2 Wonen ... 41
4.3 Economie, beroepsbevolking en sociaaleconomische positie ... 45
4.4 Sociaalmaatschappelijke positie ... 49
4.5 Leefbaarheid ... 54
4.6 Ecologie en duurzaamheid ... 58
4.7 Financiële positie ... 60

5. Relevante trends en ontwikkelingen voor Doesburg ... 62

5.1 Bovennationaal ... 63
5.2 Nationaal ... 65
5.3 Regionaal ... 67

6. Beelden over opgaven, ambities en uitdagingen van Doesburg ... 70

6.1 Beelden over de kracht en vraagstukken van Doesburg ... 71
6.2 Lokale en regionale beleidsambities ... 75

7. De rode draden van Doesburg ... 80

7.1 Inleiding ... 81
7.2 Maatschappelijke setting ... 82
7.3 Inhoudelijke rode draden ... 83
7.4 Rode draden bestuur en organisatie ... 85
7.5 Randvoorwaardelijke setting ... 86

Bronnenlijst ... 87

Bijlage 1 Analyse verplaatsingspatronen Doesburg ... 89

Inleiding

Hoofdstuk 1

Doesburg is een unieke Hanzestad in Gelderland, gelegen op de grenzen van de Achterhoek, de Veluwe en de Liemers en via de IJssel en de Oude IJssel verbonden aan het water. Een vrijzinnige en diverse stad, die grote bekendheid geniet door haar historische binnenstad, de vestigingswerken, het rijke cultuuraanbod en de nabije natuur. Een stad die koestert wat ze heeft, maar ook vanuit eigen kracht wil nadenken over haar toekomst. Om zo zicht te krijgen op de maatschappelijke vraagstukken voor nu en de komende jaren en erop gericht om ook keuzes te maken.

OMA MET
KLEINKIND

1.1 Achtergrond, context en vraagstelling van de toekomstvisie

Doesburg stelt zichzelf over deze toekomst belangrijke vragen, zoals ‘Wat is onze identiteit?’, ‘Wat zijn onze ambities/dromen?’, ‘Wat is onze positie in de verschillende regio’s waartoe we ons verhouden?’. Maar ook ‘wat komt er de komende jaren op ons af?’, en ‘hoe moeten we effectief omgaan met vraagstukken die steeds meer op een hoger schaalniveau spelen, zoals woningbouw, de energietransitie/verduurzaming, economische ontwikkeling en het behouden van een aantrekkelijk voorzieningenaanbod?’ Wat vraagt dit eigenlijk van bestuurders, politici en de ambtelijke organisatie? En ‘hoe benutten we de kracht van de Doesburgse samenleving’?

De gemeenteraad en het college van Doesburg hebben in nauwe samenwerking ervoor gekozen hiertoe een toekomstvisie op te stellen, die helpt inhoudelijk te onderbouwen welke keuzes belangrijk zijn voor Doesburg, wat de regionale oriëntatie van de gemeente moet zijn en welke partners vanuit de visie daarmee logisch en waardeverhogend functioneren. Doesburg zet daarmee in op een duidelijk en herkenbaar beeld en profiel van de gemeente naar de buitenwereld en samenhangende keuzes te maken over de strategische vraagstukken en beleidsvoornemens die bepalend zijn voor de toekomst van de gemeente.

Doesburg doet dat nadrukkelijk in een open en transparant proces. Uitgangspunt is dat de belangrijkste spelers binnen de gemeente en de gemeenschap gezamenlijk een intensief, creatief en inspirerend traject doorlopen. Met onder meer maatschappelijke organisaties, ondernemers, de gemeenschap, de ambtelijke organisatie, het college, de raad en regionale partners. Met maar één doel: een zo goed mogelijke toekomst te creëren voor het gebied en de inwoners van Doesburg.

1.2 De nota van bevindingen als eerste stap richting een toekomstvisie

In het traject om te komen tot een toekomstvisie voor Doesburg is de Nota van Bevindingen, die nu voor u ligt, een belangrijk tussenresultaat. In de Nota van Bevindingen wordt het inhoudelijk fundament voor het opstellen van de toekomstvisie gelegd. Dit fundament is opgebouwd uit *feiten, trends* en *ontwikkelingen*. Samen creëert dit een feitelijke foto van Doesburg en een beschrijving van wat er aan de hand is in Doesburg. De feitelijke foto is aangevuld met *opinies* en *beelden* van de belangrijkste stakeholders in en rondom Doesburg, zoals inwoners, maatschappelijke organisaties, het bestuur (college en raad), de ambtelijke organisatie en buurgemeenten. Deze opinies geven zicht op wat gemeenschap, bestuur en omgeving belangrijk vinden. Samen vormen de feiten en opinies een overzicht die een basis geeft voor inzicht in de belangrijkste thema’s in Doesburg: ‘*de rode draden*’. Dit overzicht en inzicht vormt samen de Nota van Bevindingen die nu voor u ligt.

Voor de gemeenteraad biedt de Nota van Bevindingen een belangrijke en gemeenschappelijke basis in het denken over de toekomst. De gemeenteraad gebruikt de Nota van Bevindingen om onderling vast te stellen of er nog belangrijke bronnen over het hoofd gezien zijn.

Uiteindelijk moet er vanuit het (feitelijke) beeld van Doesburg, waardoor inzichtelijk wordt wat de krachten en uitdagingen van Doesburg zijn, een beeld ontstaan van de keuzes die Doesburg zou moeten maken om toekomstbestendig te blijven. Dit volgt in de volgende fase van het toekomstvisietraject.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt dieper ingegaan op de inhoudelijke aanpak en het proces om uiteindelijk tot een toekomstvisie te komen. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 op basis van algemene kenmerken, de historie, de ligging en de bestuurlijke en maatschappelijke oriëntatie een beeld gegeven van Doesburg als gemeente en de (regionale) context waarbinnen zij zich bevindt. In hoofdstuk 4 wordt op belangrijke thema's zoals de samenstelling van de bevolking, economie en werkgelegenheid, leefbaarheid en wonen. Op basis van cijfers wordt op deze thema's een feitelijk beeld geschetst van de huidige situatie in Doesburg. Vervolgens wordt in hoofdstuk 5 gekeken naar de belangrijkste trends en ontwikkelingen die op Doesburg afkomen en doorwerken in haar regionale en lokale context. In hoofdstuk 6 worden de feitelijke inzichten uit voorgaande hoofdstukken kleur gegeven met beelden over de krachten en vraagstukken van Doesburg vanuit diverse partners en stakeholders. Ook wordt ingegaan op de ambities die geformuleerd zijn in recente beleidsstukken. Tezamen geeft dit een omvattend beeld van de situatie in Doesburg, de context waarin Doesburg zich bevindt en de belangrijkste trends en ontwikkelingen naar de toekomst toe. Op basis hiervan is in hoofdstuk 7 een analyse gemaakt van de dominante 'rode draden'. De rode draden schetsen eigenlijk in een nut-shell en samenvattend wat alle bronnen meegeven.

Leestip: Deze nota van bevindingen bevat veel verdiepende informatie, maar is daarmee ook een lijvig document. Voor een snel overzicht van de belangrijkste bevindingen en analyse daarvan adviseren we u te starten met hoofdstuk 7: de rode draden, en de samenvattingen van de bevindingen aan het begin van hoofdstuk 3 en 4.

De totstandkoming van de toekomst-visie

Hoofdstuk 2

Het komen tot een toekomstvisie voor Doesburg is een zorgvuldig, inspirerend en gezamenlijk proces. In dit hoofdstuk wordt de wijze waarop gewerkt wordt aan de totstandkoming van de toekomstvisie geschetst.

2.1 Scherp in de spiegel kijken

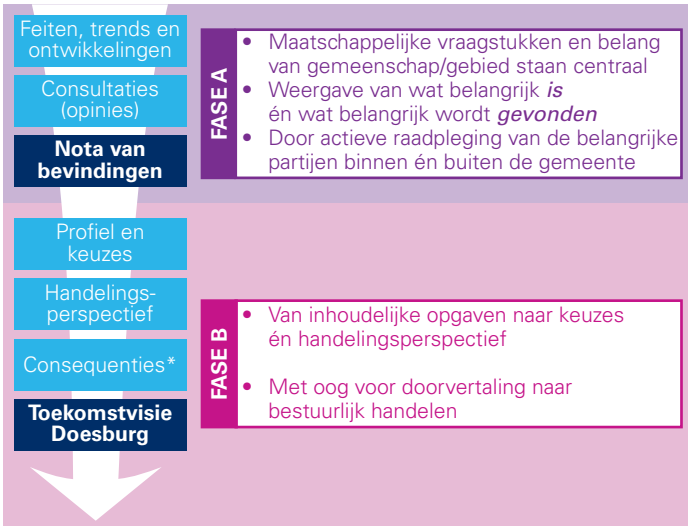
De gemeente Doesburg heeft met dit onderzoek ervoor gekozen om vanuit eigen kracht te kijken naar de feiten en opinies rond maatschappelijke opgaven en vanuit daar te kijken naar de toekomst, bezien vanuit een lokaal én een regionaal perspectief. Ze wil graag weten hoe de toekomst er voor Doesburg uitziet en welke keuzes dit vraagt. De gemeente is erop gericht om een politiek en maatschappelijk gedragen en samenhangende set van keuzes te creëren die in de komende 10 tot 20 jaar de beleidsontwikkeling van Doesburg richting geeft. Ook moet hiermee richting kunnen worden gegeven aan de vraagstukken die regionaal geagendeerd moeten worden.

Het onderzoek heeft daarmee het karakter van scherp in de spiegel kijken; zien wat goed gaat en wat beter moet en een richting geven aan keuzes voor de komende jaren. Deze scherpe analyse en keuzes wil Doesburg vanuit eigen kracht doen. Dus niet omdat anderen het vragen, maar omdat de gemeente een sterke eigen verantwoordelijkheid voelt om voor haar gemeenschap en het gebied een scherp beeld te hebben. Natuurlijk in het hier en nu, maar vooral voor de jaren die voor ons liggen.

2.2 De kracht van de dwingende logica

Een onderzoek naar de toekomst van de gemeente Doesburg vraagt ons inziens allereerst om een heldere redenatie en logica. Een logica die navolgbaar en uitlegbaar is, ook voor de gemeenteraad die hierover zal beslissen. Om dat te bereiken, hebben wij onze methodiek ‘dwingende logica’ ontwikkeld.

Langs deze dwingende logica bouwen wij stap voor stap een redenering op, om uiteindelijk een advies te geven over de samenhangende keuzes die een krachtige toekomstvisie vraagt. Deze stappen zijn gevisualiseerd in figuur 1.

Figuur 1 Stappen in traject Toekomstvisie Doesburg

De dwingende logica is geen wiskundig model. Het biedt geen absolute uitkomst. Het is ook geen one-size-fits-all afweging. Elke gemeente, elk gebied en elke regio kent een eigen logica en combinatie van publieke waarde, organisatie, (be)sturing en democratische legitimiteit. Daarnaast is er altijd een lokale weging van criteria, politieke realiteit en (on)mogelijkheden. De lijn van de dwingende logica is een krachtig hulpmiddel om een goed gesprek te voeren over de toekomst van de gemeente. Daarbij zijn altijd de maatschappelijke vraagstukken, zoals deze zijn (feiten) en ervaren worden (opinies) het uitgangspunt.

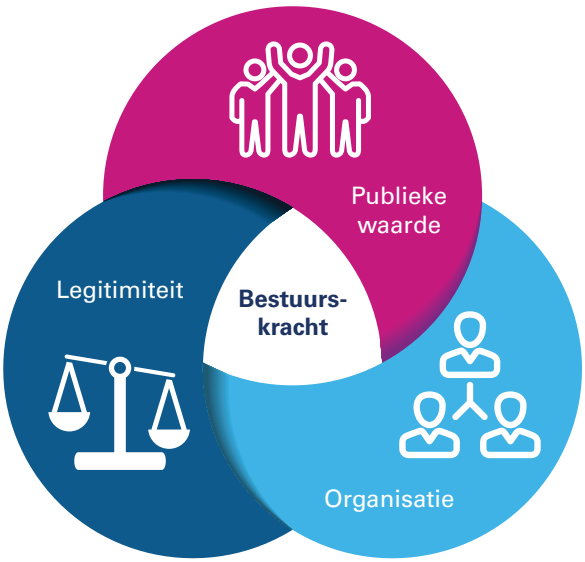
Daarnaast geeft de logica een eenvoudig reproduceerbaar verhaal en leiden de stappen van voorbereiding, de feiten in het profiel van Doesburg, raadplegingen van gemeenschap, bestuur, organisatie en buurgemeenten tot een tussenresultaat (Nota van Bevindingen), die voorkomt dat bij het vaststellen van de toekomstvisie teruggevallen wordt op het ontbreken van bronnen of geraadpleegde stakeholders. Ook ondersteunen de stappen van de dwingende logica de raadsleden in het stap-voor-stap gezamenlijk doormaken van het wordingsproces van de toekomstvisie. Een proces dat uiteindelijk leidt tot het vaststellen door diezelfde gemeenteraad (als hoogste orgaan) van de toekomstvisie, wetende dat de gemeenschap hierin actief is betrokken.

Met afronding van de Nota van Bevindingen wordt fase A van het traject om te komen tot een toekomstvisie afgerond en wordt overgegaan naar fase B. In fase B worden op basis van de Nota van Bevindingen (overzicht en inzicht) uiteindelijk samenhangende keuzes gemaakt. Deze keuzes vormen het hart van de toekomstvisie en geven uitzicht en daarmee een visie op de toekomst.

2.3 Publieke waarde als vertrekpunt in het denken

2.3.1 Publieke waarde, legitimiteit en organisatie en besturing als bouwstenen

De start in het denken over toekomst van Doesburg is voor ons het belang van de gemeenschap en het gebied. Wat zijn vraagstukken waar de gemeenschap voor staat? En op welke wijze kan of moet bestuur en organisatie van Doesburg dit ondersteunen? Het actief betrekken van de gemeenschap en de leidende rol van de gemeenteraad maakt dat de legitimiteit van de Toekomstvisie krachtig geborgd wordt

Figuur 2 Publieke waarde driehoek op basis van Mark Moore (1995)

Het vertrekpunt is voor ons de ‘public value’-benadering zoals die door Mark Moore in de jaren negentig van de vorige eeuw is ontwikkeld en in de figuur is weergegeven. De kern is dat je als overheidsorganisatie één primaire doelstelling hebt: publieke waarde realiseren. Bestuurskracht is dan het vermogen van de gemeente (al dan niet in samenwerking) om die publieke waarde te bewerkstelligen. Hiervoor is een passende vorm van organisatie en (be)sturing nodig. En de combinatie tussen de ‘publieke waarde’ en ‘organisatie en (be)sturing’ moet legitiem zijn (juridisch én politiek/electoraal). Alleen dan ontwikkel je duurzame bestuurskracht.

2.3.2 Speelruimte in maken van keuzes

De gemeenteraad van Doesburg maakt vanuit een krachtige eigen verantwoordelijkheid de afweging welke vraagstukken – in samenhang – in de komende tien tot twintig jaar centraal staan. In de balans gaat het om het in evenwicht zijn van enerzijds de maatschappelijke vraagstukken en anderzijds de wijze waarop het bestuur prioriteiten benoemt en bestuur en

organisatie zich organiseren. Dit doet de gemeenteraad vanuit een groot verantwoordelijkheidsbesef en tegelijkertijd ook vanuit eigen kracht. De complexiteit van de afweging vanuit eigen kracht zit in het feit dat hiervoor vier ogenschijnlijk niet gelijkgerichte afwegingen gelden.

Deze zijn:

- **Belang en tempo:** Het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. De gemeenteraad kiest vanuit dit belang en wenst regie -vanuit eigen kracht- te voeren. De gemeenteraad kiest daarbij het tempo en de zorgvuldigheid die hij zelf nodig acht. De gemeenteraad heeft grote waarde gehecht aan de eigenstandige verantwoordelijkheid en kiest voor een hoog tempo met verantwoorde kwaliteit. De gemeenteraad wenst zich niet te laten dwingen in een situatie waar de inhoud of consequenties door anderen wordt opgelegd.

- **Belang en momentum:** Het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. De gemeenteraad kiest vanuit dit belang zijn beoordeling van de toekomstige situatie. Een beoordeling en taxatie die hij het best passend vindt. Graag benut de raad daarbij het momentum dat aanwezig is. Er is (nog) geen externe druk en de provincie staat achter de gekozen aanpak. De gemeenteraad beseft dat het huidige momentum nu aanwezig is en wil daarom dit unieke moment benutten om overtuigend zichzelf de spiegel voor te houden en keuzes te maken voor de toekomst.

- **Belang en lokale vertegenwoordiging:** Het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. Gemeenteraadsleden komen voort uit de eigen gemeenschap en zullen primair wegen welke vraagstukken relevant zijn. En terecht. Dat mag van iedere volksvertegenwoordiger verwacht worden. Vanuit deze lokale vertegenwoordiging domineren eigenheid, trots, lokale belangen en heeft bestuurlijke zelfstandigheid logischerwijs de sympathie.

- **Belang en regionale vraagstukken:** Het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. Veel van die belangen zijn krachtig verbonden met thema's die bovenlokaal zijn. Vraagstukken rond economie, toerisme, mobiliteit en infrastructuur en ook voorzieningenniveau vragen niet alleen om een visie die regionaal van karakter is, maar ook om gevoelige afwegingen en keuzes, om financieringsarrangementen en om gebundelde kracht. Deze regionale vraagstukken gedijen goed bij grote bestuurlijke slagkracht op regionaal niveau.

2.4 Feitenonderzoek en consultaties

Ten behoeve van de Nota van Bevindingen is uitgebreid feitenonderzoek gedaan naar relevante cijfers, informatie en beleidsstukken over en van Doesburg. Daarnaast zijn door consultaties opinies en beelden opgehaald bij belangrijke partners van de gemeente Doesburg.

2.4.1 Feitenonderzoek

De cijfers in deze Nota van Bevindingen zijn (voor het overgrote deel) afkomstig uit de openbare database van waarstaatjegemeente.nl waar veel cijfers van het CBS in staan.[1)] Er is voor deze database gekozen omdat de cijfers objectief worden vastgesteld, omdat de database cijfers over alle Nederlandse gemeenten bevat én omdat de beheerder en ontwikkelaar van het platform (VNG Realisatie) aan betrouwbare kwaliteitsbewaking van haar database doet. Daarmee verzekeren wij ons van de meest actuele bruikbare getallen en informatie. Dit neemt niet weg dat de informatie soms enigszins gedateerd kan zijn en er altijd met een kritische blik naar de cijfers gekeken dient te worden.

Verder is gebruik gemaakt van verdiepende de analyses van prof. dr. Pieter Tordoir die hij ten behoeve van dit onderzoek heeft opgesteld[2)]. In deze analyse zijn dagelijkse verplaatsingen van inwoners binnen de regio rondom Doesburg in kaart gebracht en worden op basis hiervan uitspraken gedaan over de dominante regionale patronen. Dit geeft zicht op de oriëntatie van de Doesburgse gemeenschap, uitgesplitst naar werk, verzorging, recreatie en toerisme voor verschillende leeftijdsgroepen.

Tot slot hebben we lokale en regionale ambities onderzocht door lokale en regionale beleidsstukken te analyseren die we van de gemeente Doesburg aangeleverd hebben gekregen. De trends en ontwikkelingen hebben we onderzocht door gebruik te maken van analyses van onder meer het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) en de ING.

1) VNG Realisatie beheert en ontwikkelt het platform. De meest recente editie verscheen in maart 2019.
2) Tordoir (2019) Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen en verhuizingen naar en vanuit Doesburg, vanuit en naar omliggende gemeenten: compacte duiding van de interactiekaarten.

2.4.2 Ophalen van opinies en beelden

Gedurende de maanden oktober, november en december van 2019 zijn binnen en buiten de gemeente Doesburg opinies opgehaald over Doesburg. De gemeenschap van Doesburg is via diverse bijeenkomsten met inwoners, maatschappelijke organisaties en lokale en regionale ondernemers geconsulteerd. In de regio is gesproken met bestuurders van buurgemeenten en de provincie Gelderland. Daarnaast is gesproken met het college van B&W van de gemeente Doesburg en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Consultatie van de gemeenschap

De gemeenschap van Doesburg is op verschillende wijzen geraadpleegd om opinies en beelden over Doesburg op te halen. Er zijn twee bijeenkomsten geweest met *maatschappelijke organisaties* uit het sociale en fysieke domein. Deze organisaties zijn uitgenodigd door de gemeente Doesburg. De bijeenkomsten hebben plaatsgevonden in Stadsbierhuys de Waag en het Werkcafé in het stadhuis van Doesburg. In totaal waren circa 80 personen aanwezig bij de bijeenkomsten. Daarnaast heeft er één bijeenkomst plaatsgevonden met *lokale en regionale ondernemers*. In samenspraak met vertegenwoordigers van verschillende ondernemersverenigingen en de bedrijvenfunctionaris van de gemeente Doesburg zijn de uitnodigingen verstuurd. De bijeenkomst heeft plaatsgevonden in LOC17. In totaal waren circa 40 personen aanwezig bij de bijeenkomst.

De bijeenkomsten duurden elk circa twee uur, waarin de volgende punten aan bod zijn gekomen:

- Presentatie van Berenschot over wat een toekomstvisie is en hoe de gemeente Doesburg dit aanpakt.
- Vrije inbreng van aanwezigen door in gesprek te gaan met elkaar en uitdagingen, ambities en opgaven te formuleren met elkaar.
- Interactieve digitale enquête met stellingen. De uitkomsten en opvallendheden hiervan zijn besproken tijdens de bijeenkomsten.

Naar aanleiding van de bijeenkomsten zijn ook schriftelijk enkele reacties binnengekomen van maatschappelijke organisaties en ondernemers.

Gedurende het toekomstvisietraject wordt tevens gewerkt met een maatschappelijke visiegroep, bestaande uit circa 30 Doesburgers. Deze visiegroep bestaat uit een afvaardiging van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers uit heel Doesburg en kent een gevarieerde samenstelling.

Gedurende het toekomstvisietraject komt de maatschappelijke visiegroep driemaal bijeen, waarvan de eerste bijeenkomst op 12 december 2019 heeft plaatsgevonden. De visiegroep wordt gebruikt als inhoudelijk klankbord in het toekomstvisietraject.

Consultatie van de gemeente

Om een scherp beeld te krijgen bij de vraagstukken van de gemeente Doesburg is tevens gesproken met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie, het team Strategie en Beleid en het college van B&W van de gemeente Doesburg. In deze gesprekken is ingegaan op de belangrijkste ambities, opgaven en uitdagingen van Doesburg en de wijze waarop de gemeente nu acteert en functioneert.

Consultatie van de omliggende regio

Buiten de gemeente Doesburg is met (een afvaardiging van) de colleges van B&W van vijf buurgemeenten gesproken. Dit betreffen de gemeenten Rheden, Zevenaar, Bronckhorst, Arnhem en Doetinchem. Deze buurgemeenten zijn in overleg met de gemeenteraad geselecteerd. Daarnaast is met de gedeputeerde Sterk Bestuur van de provincie Gelderland gesproken. In deze gesprekken is ingegaan op de wijze waarop Doesburg zich in de regio positioneert, profileert en acteert, de opgaven waar Doesburg en de regio (gezamenlijk) voor staan en de belangrijkste krachten en ontwikkelpunten van de gemeente. Daarnaast zijn opvallendheden en dilemma's uit de feitelijke analyse besproken en nader geduid.

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de verschillende consultaties die hebben plaatsgevonden.

Soort consultatie	Geconsulteerde partijen	Datum
Gemeente	College van burgemeesters en wethouders, gemeente Doesburg	28 oktober 2019
	Medewerkers Team Strategie en Beleid, gemeente Doesburg	4 november 2019
Regio	Gedeputeerde Sterk Bestuur, provincie Gelderland (Dhr. Markink)	14 november 2019
	Afvaardiging van college van burgemeesters en wethouders, gemeente Rheden	8 november 2019
	Afvaardiging van college van burgemeesters en wethouders, gemeente Zevenaar	5 december 2019
	Afvaardiging van college van burgemeesters en wethouders, gemeente Bronckhorst	11 december 2019
	Afvaardiging van college van burgemeesters en wethouders, gemeente Arnhem	12 december 2019
	Afvaardiging van college van burgemeesters en wethouders, gemeente Doetinchem	18 december 2019
Gemeenschap	Bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties uit het sociaal en fysiek domein *(circa 30 personen aanwezig)*	13 november 2019
	Bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties uit het sociaal en fysiek domein *(circa 50 personen aanwezig)*	26 november 2019
	Bijeenkomst met lokale en regionale ondernemers uit Doesburg *(circa 40 personen aanwezig)*	28 november 2019
	Sessie met maatschappelijke visiegroep *(ruim 25 inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aanwezig)*	12 december 2019

Tabel 1 Overzicht consultaties

De gemeente Doesburg en haar regionale context

Hoofdstuk 3

In dit hoofdstuk wordt aan de hand een korte schets van de geschiedenis van Doesburg, enkele algemene kenmerken, de ligging en bestuurlijke en maatschappelijke oriëntatie van Doesburg, een beeld gegeven van Doesburg als gemeente en de (regionale) context waarbinnen zij zich bevindt.

Belangrijkste bevindingen hoofdstuk 3

Algemene kenmerken

- Doesburg is een compacte, kleine, oude Hanzestad met een historische binnenstad. De nabije natuur is een belangrijk onderdeel van Doesburg.
- Doesburg is gelegen op het grensvlak van de Veluwe, de Achterhoek, Arnhem-Nijmegen en de Liemers, omgeven door de Oude IJssel en de Gelderse IJssel.
- De bestuurlijke samenwerkingsoriëntatie is het sterkst op de Arnhemse regio georiënteerd, waar op onder meer economie, zorg, veiligheid en mobiliteit mee wordt samengewerkt. Voor toerisme, cultuur, ICT en onderwijs onderhoudt Doesburg tevens samenwerkingsrelaties met de regio Achterhoek samen.

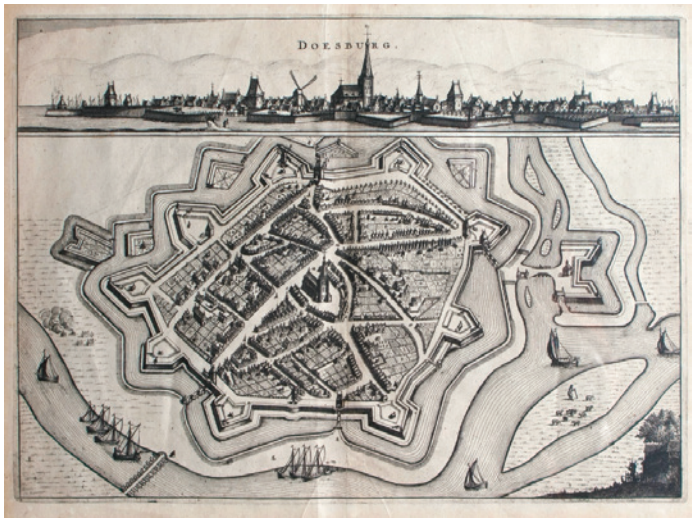
Oriëntatie van de gemeenschap:

- Doesburg is een woongemeente met oriëntatie op het westen én het oosten, met meer uitgaande pendel dan inkomende pendel. Haar inwoners zijn in sterke mate gericht op de centrumgemeenten Arnhem, Doetinchem en de naburige gemeenten Rheden en Zevenaar.
- Verschil in oriëntatie per leeftijdsgroep: Voor de Doesburgse beroepsbevolking vormt Arnhem wat nadrukkelijker een centrumstad dan Doetinchem, zij zijn iets westelijker georiënteerd. Voor 65-plussers zijn Doetinchem en de oostelijk gelegen gemeenten veel relevanter. Arnhem speelt voor hen nauwelijks een rol.
- Op recreatief-toeristisch vlak is Doesburg een belangrijke bestemmingsgemeente voor inwoners uit omliggende gemeenten.
- Voor woon-werkverkeer is de uitgaande pendel richting de Arnhemse regio het grootst. Inkomende pendel richting Doesburg is het sterkst vanuit de Doetinchemse regio.
- Doesburg valt binnen verzorgingsgebied regio Arnhem, maar heeft sterke relaties met de Doetinchemse verzorgingsregio, met name op het vlak van winkelen en toerisme.

3.1 Korte schets van de Doesburgse geschiedenis

Doesburg is een stad met een rijke geschiedenis. De stad kreeg in 1237 stadsrechten en is daarmee een van de oudste steden van Nederland. Gelegen op een strategische locatie waar ook de Oude IJssel en de Gelderse IJssel stroomt, groeide de stad uit van een nederzetting tot een welvarende stad.[3)]

Graaf Reinout II van Gelre en Zutphen gaf de stad toestemming om uit te breiden nadat een zware overstroming van de rivieren zware schade had toegebracht aan de stad. De stad groeide echter niet alleen in omvang, maar ook in economisch opzicht. Vanaf 1447 maakte de stad deel uit van het Hanzeverbond, een netwerk van handelssteden rond de Noordzee en Oostzee.[4)] Bovendien was Doesburg ideaal gelegen op de handelsroute van Münster naar Amersfoort en Arnhem. Deze welvaart bleek echter niet lang houdbaar. Mede door de verzanding van de IJssel kwam er in de loop van de 16e eeuw een einde aan de bloeiperiode van Doesburg.[5)]

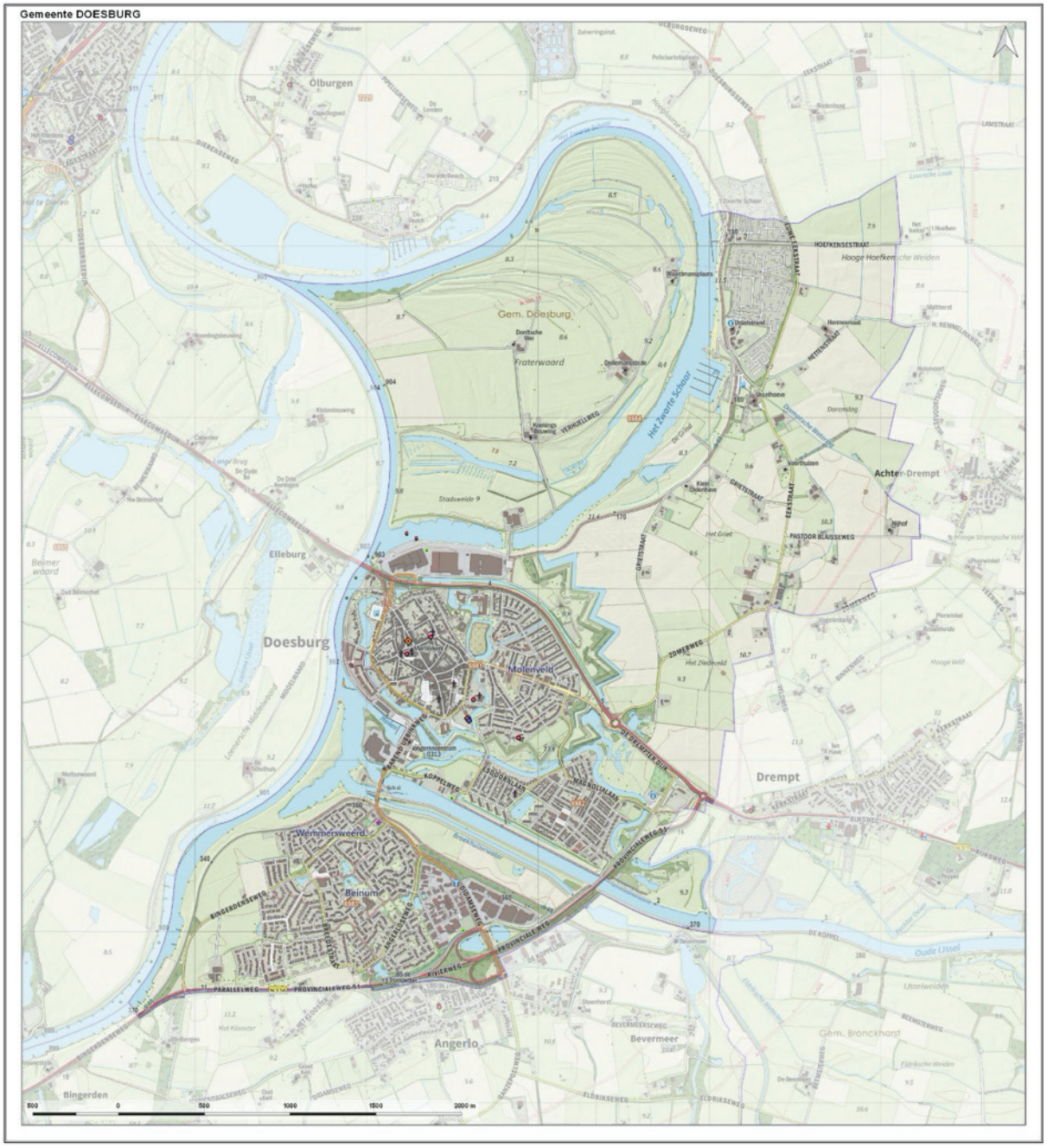

Figuur 3 Liemersverleden.nl

De stad veranderde langzaam van een handelsstad naar een vestigingsstad. Doesburg speelde een rol in verschillende militaire acties. Zo werd de stad in 1572 door de Geuzen bezet en werd de verdedigingslinie door Maurits van Nassau in 1606 flink verbeterd. Figuur 3 laat zien hoe Doesburg er in circa 1654 uitzag. In de 17e eeuw werd Doesburg, van 1672 tot 1674, nogmaals bezet, ditmaal door de Fransen. Na de Franse bezetting kreeg de vestigingsstad vanaf 1701 een update en werden de vestingwerken uitgebreid langs het ontwerp van Menno van Coehoorn. Van Coehoorn legde in de periode 1701 tot 1730 de hoge en lage verdedigingslinie aan. Hoewel dit de verdedigbaarheid van de stad verhoogde, werkte deze linies echter voor Doesburg ook beperkend en kon de stad niet verder uitbreiden.[6)]

Doesburg breidde in de 20e eeuw langzaam uit. Tot 1925 was Doesburg een vestingstad waardoor uitbreiding buiten de stad niet was toegestaan. Verdere uitbreiding vond pas plaats na 1925, waarbij eerst woningbouw tot stand kwam in het Molenveld. Na de Tweede Wereldoorlog werden het Zuidelijk en Noordelijk Molenveld ook bebouwd. In de jaren ’60 werd de nieuwbouwwijk De Ooi toegevoegd aan de uitbreiding van Doesburg.[7)] Figuur 4 laat zien hoe Doesburg er tegenwoordig uitziet.

3) Doesburg, Spannende Geschiedenis (z.d.).
4) Geschiedenis Doesburg, De IJsselvallei (z.d.).
5) Geschiedenis van de gemeente, gemeente Doesburg (z.d.).
6) Van Handelsstad naar stad, De IJsselvallei (z.d.).
7) Historie van Doesburg, Bezoek Doesburg (z.d.).

Figuur 4 Gemeenteatlas.nl, 2019

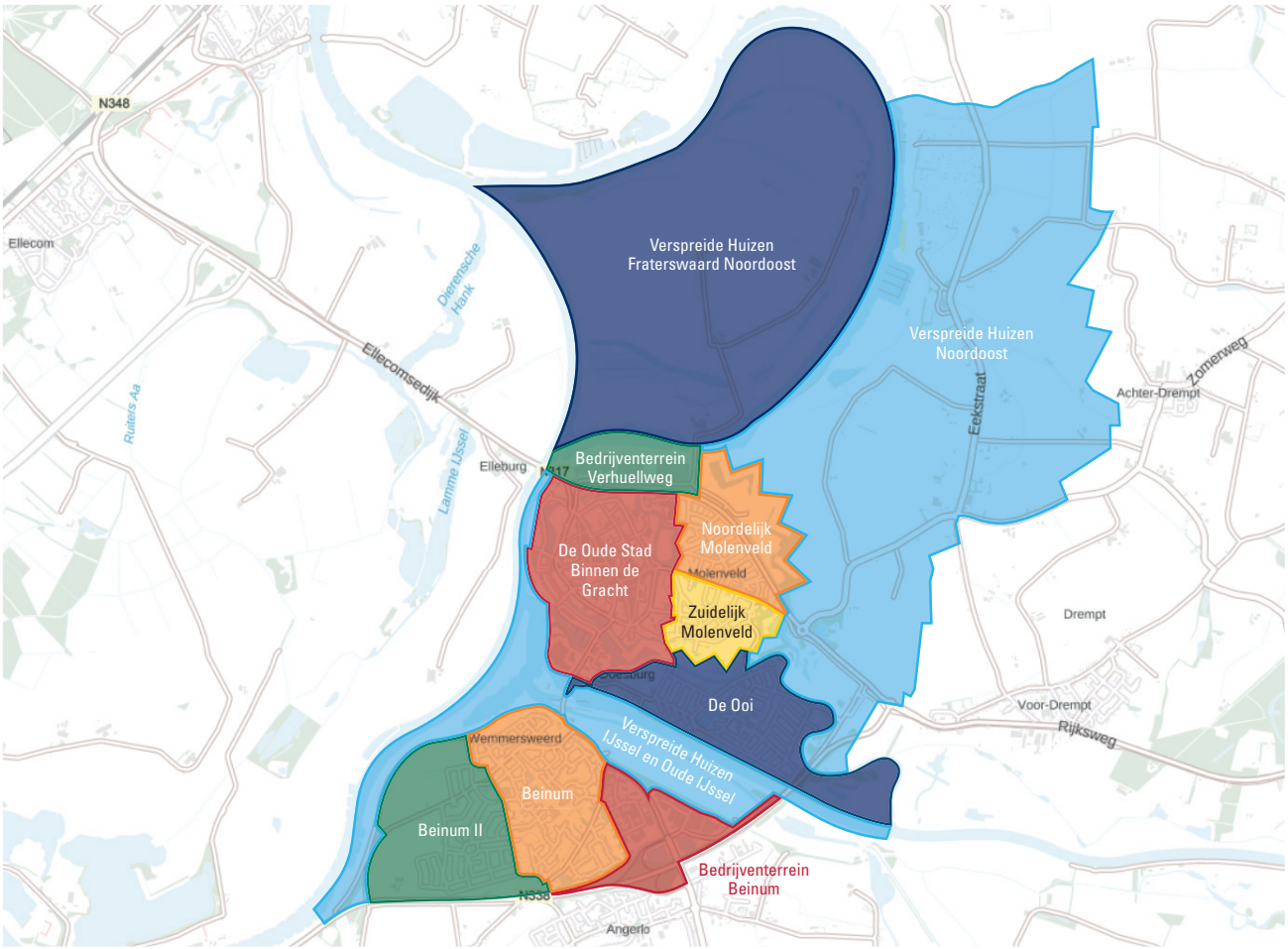
3.2 Kenmerken van Doesburg

Doesburg is een stad en gemeente in de provincie Gelderland, gelegen aan de oevers van de Gelderse IJssel en de Oude IJssel. Doesburg telt in totaal 11.148 inwoners[8] en is onderverdeeld in meerdere buurten:[9]

- Beinum I (ca. 3.400 inwoners)
- Binnen de oude Gracht (ca. 2.450 inwoners)
- De Ooi (ca. 2.280 inwoners)
- Noordelijk Molenveld (ca. 1.270 inwoners)
- Zuidelijk Molenveld (ca. 1.120 inwoners)
- Beinum II (ca. 840 inwoners)
- Fraterwaard-Noordoost (ca. 200 inwoners)

Figuur 5 geeft de onderverdeling in buurten visueel weer.

8) CBS, 2019.
9) Wijken en buurten in Doesburg, Wikipedia (z.d.).

Figuur 5 Buurten van Doesburg

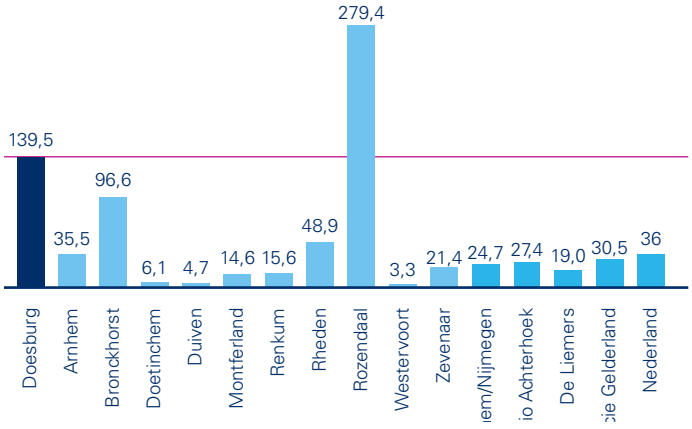
Directe nabijheid van natuur

De nabije natuur is een belangrijk onderdeel van de gemeente Doesburg. De gemeente is gesitueerd in het IJsseldal. Langs de IJssel zijn rivierduinen zichtbaar en plaatsen als Doesburg maar ook Bronckhorst en Zutphen zijn op dergelijke rivierduinen gebouwd.[10] Aan de noord- én westkant ligt het Natura 2000-gebied Rijntakken, waar de Fraterwaard ook onderdeel van uitmaakt.[11] Aan de zuidkant van de stad ligt de Lage Linie en aan de oostkant de Hoge Linie. De Hoge en de Lage Linie zijn één van de best bewaarde verdedigingswerken en het 30 hectare grote gebied is momenteel een unieke combinatie natuur en cultuur.[12]

10) De geologie van het IJsseldal, Fietsen langs de IJssel.
11) Natura 2000-gebieden per provincie, ministerie van LNV.
12) De Linies van Doesburg. Bezoek Doesburg.

Historische binnenstad

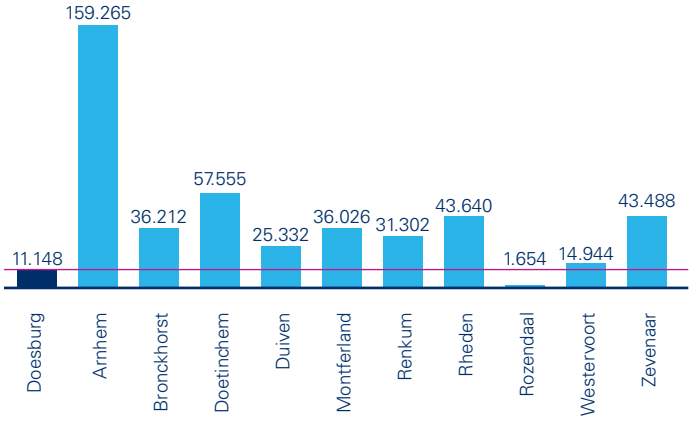
Door de jaren heen is Doesburg uitgegroeid tot toeristische trekpleister en is de stad onder meer bekend vanwege de Doesburgse mosterd. De binnenstad trekt jaarlijks vele tienduizenden bezoekers vanwege het unieke, historische karakter. Het monumentale gezicht van Doesburg wordt onder andere zichtbaar in het grote aantal Rijksmonumenten die in de binnenstad gelegen zijn. Mede door deze beeldbepalende panden, zoals de Martinikerk, De Waag en het stadhuis, is Doesburg een gemeente met grote historische waarde in Nederland, de provincie Gelderland en de regio (figuur 6).

Figuur 6 Rijksmonumenten (per 10.000 inwoners), Ministerie van OC&W, 2018

Compacte en kleine gemeente

Doesburg behoort met haar 11.148 inwoners tot de 10% kleinste gemeenten van Nederland. Ook in de regio behoort Doesburg tot de kleinere gemeenten (figuur 7). Alleen de gemeente Rozendaal is qua inwoneraantal kleiner (1.654 inwoners). De gemeente Westervoort is vergelijkbaar qua omvang.

Figuur 7 Inwonerstaantallen, CBS 2019

Doesburg is naast een kleine gemeente qua inwoneraantal ook een compacte gemeente in oppervlakte. Qua totale oppervlakte staat Doesburg op plek 344 van de 355 gemeenten. Dit uit zich in een relatief hoge bevolkingsdichtheid (860 inwoners per km²), ook ten opzichte van gemeenten in de regio.[13] Alleen Arnhem en Westervoort zijn dichter bevolkt. Doesburg heeft in vergelijking met omliggende gemeenten een lage omgevingsadressendichtheid (tabel 2).Volgens de maatstaven van het CBS is Doesburg met 860 adressen[14] per km² weinig stedelijk.[15]

	Bevolkingsdichtheid [inwoners/km²] [2019]	Omgevingsadressendichtheid [adressen per km²] [2018]
Doesburg	860	860
Arnhem	1568	2145
Bronckhorst	126	376
Doetinchem	723	1134
Duiven	720	1153
Montferland	338	752
Renkum	663	903
Rheden	517	1445
Rozendaal	59	914
Westervoort	1906	1148
Zevenaar	410	1043
Regio Arnhem/ Nijmegen	1332	1523
Regio Achterhoek	330	793
De Liemers	611	960
Provincie Gelderland	409	1233
Nederland	411	1940

Tabel 2 CBS, 2018, 2019

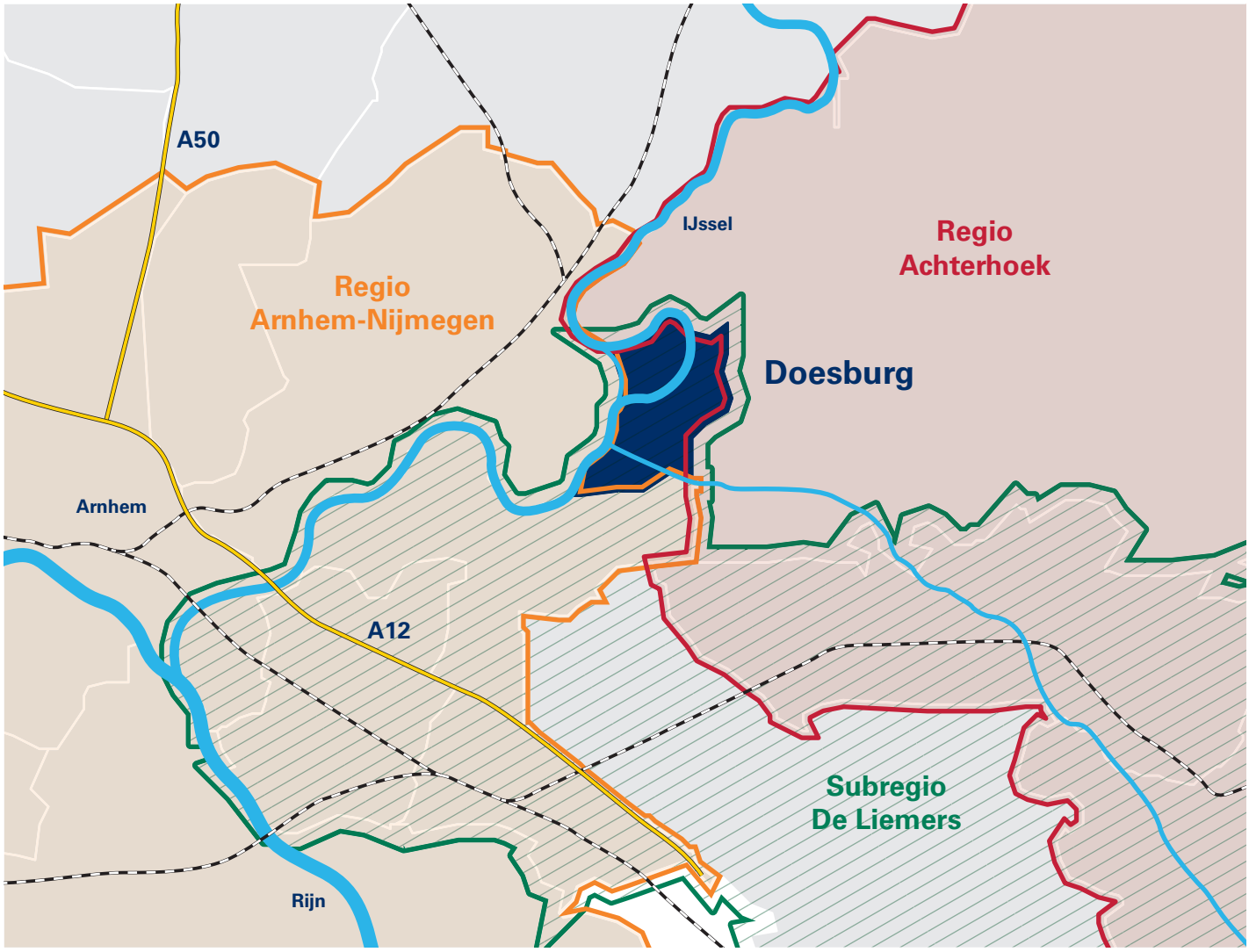
13) Als een gemeente tussen de 750 en 1.000 inwoners per km² heeft, dan is er sprake van een hoge bevolkingsdichtheid en vanaf 1.000 inwoners per km² is er zelfs sprake van een zeer hoge bevolkingsdichtheid.
14) De omgevingsadressendichtheid geeft de concentratie van menselijke activiteiten, zoals wonen, werken en voorzieningengebruik, weer.
15) Als een gemeente tussen de 500 en 1.000 adressen per km² heeft dan is een gemeente 'weinig stedelijk'.

3.3 Ligging en bestuurlijke en maatschappelijke oriëntatie van Doesburg in de regio

3.3.1 Geografische ligging

Doesburg wordt gekenmerkt door een bijzondere ligging, midden in Gelderland, op het grensvlak van de Veluwe, de Liemers, de Achterhoek en Arnhem-Nijmegen. Daarnaast is Doesburg langs het water verbonden met de Hanzesteden via de ligging aan de Oude IJssel en de Gelderse IJssel.

De gemeente Doesburg heeft drie direct aangrenzende gemeenten, namelijk Bronckhorst, Rheden en Zevenaar. Bronckhorst ligt in de regio Achterhoek[16] en Rheden en Zevenaar liggen in de regio Arnhem-Nijmegen[17].

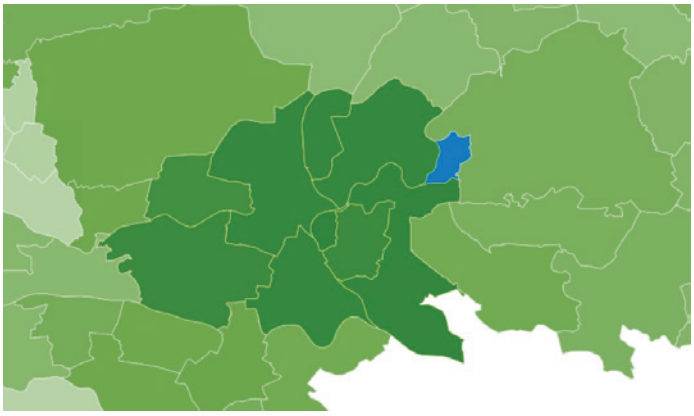
Figuur 8 Ligging van Doesburg in de regio

16) Tot de gemeenschappelijke regeling behoren: Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk. De meer culturele regio Achterhoek kan ook breder zijn dan deze gemeenten alleen.
17) Tot het gemeenschappelijk orgaan behoren: Doesburg, Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Duiven, Druten, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.

3.3.2 Bestuurlijke samenwerkingsoriëntatie gemeente Doesburg

De gemeente Doesburg opereert in totaal 28 samenwerkingsverbanden[18], waarvan zeven gemeenschappelijke regelingen[19] en diverse regionale en landelijke verbanden[20]. Deze samenwerkingsverbanden zijn verspreid over gemeenten die grotendeels geclusterd kunnen worden langs drie regio's, namelijk de regio Arnhem-Nijmegen (oriëntatie richting het westen), regio Achterhoek (oriëntatie richting het oosten) en (sub)regio De Liemers (waarbij de Liemers overlapt met een aantal gemeenten uit de regio Arnhem-Nijmegen en de regio Achterhoek)[21]. Doesburg werkt ook nog samen met de Hanzesteden via de gelijknamige stichting[22].

Qua samenwerkingsverbanden is Doesburg primair georiënteerd op gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen, waarbij de nadruk ligt op samenwerking met gemeenten rondom Arnhem. Daarnaast werkt Doesburg ook veel samen met gemeenten in de regio Achterhoek en heeft ze samenwerkingen met gemeenten die behoren tot De Liemers. In onderstaande figuur is de intensiteit van samenwerking met omliggende gemeenten aangegeven.

Figuur 9 Intensiteit van samenwerkingsverbanden (regioatlas)

Samenwerkingsverbanden met gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen (richting het zuidwesten)

De regio Arnhem-Nijmegen ligt in het zuidwesten van de provincie Gelderland[23]. De regio Arnhem-Nijmegen bestaat uit 18 gemeenten, waaronder Doesburg, die voor een deel meer op Arnhem en voor een deel meer op Nijmegen georiënteerd zijn. De gemeenten in de regio participeren in meerdere samenwerkingsverbanden met elkaar, waarvan de meest voorname het gemeenschappelijk orgaan Arnhem Nijmegen City is. Daarin richten de 18 gemeenten zich op een structurele verbetering van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, in nationaal en internationaal perspectief.[24] De regio Arnhem-Nijmegen komt overeen met de COROP en NUTS-3 regio's, maar ook de woningmarktregio.

Uit figuur 9 is op te maken dat de bestuurlijke oriëntatie van de gemeente Doesburg, in termen van gemeentelijke samenwerkingsverbanden, primair gericht is op de regio en gemeenten rondom Arnhem. Dit geldt zowel voor de wettelijke samenwerkingsverbanden (de Omgevingsdienst, de GGD/Veiligheidsregio) als voor de vrijwillige samenwerkingsverbanden (milieuhygiëne, modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein, G12). Daarnaast is ook op terreinen als maatschappelijke opvang, beschermd wonen en de opvang van vrouwen Arnhem centrumgemeente voor Doesburg.

Doesburg werkt het meest samen met de gemeenten Westervoort[25], Zevenaar[26], Rheden, Duiven,[27] Rozendaal, Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe en Renkum (zie figuur 9 en tabel 3).

18) Theissen, Noordink en Westerbeek (2017). Inventarisatie samenwerkingsverbanden decentrale overheden
19) Programmabegroting 2020-2023.
20) De provinciale en landelijke verbanden, zoals de BNG bank, NUON, SVn, VNG, Werken in Gelderland zijn niet in de overzichten opgenomen.
21) Bij de samenwerkingsverbanden geldt dat deze niet enkel en alleen uit gemeenten van die betreffende regio bestaan, maar dat ook andere gemeenten uit Gelderland hierbij aangesloten kunnen zijn die niet strikt genomen tot de regio Arnhem-Nijmegen of de regio Achterhoek behoren (bijvoorbeeld in het geval van de Veiligheidsregio). Om wel in enige mate over afgebakende regio's te kunnen spreken is ervoor gekozen om de regio's te baseren op de meer economische samenwerkingsverbanden van de regio.
22) Hanzesteden bestaan uit Harderwijk, Elburg, Hasselt, Kampen, Zwolle, Hattem, Deventer, Zutphen, Doesburg
23) Mook en Middelaar ligt in de provincie Limburg
24) Regioan.nl, Over ons (z.d.)
25) Tevens deel van de Liemers
26) Tevens deel van de Liemers
27) Tevens deel van de Liemers

Samenwerkingsverband	Deelnemende gemeenten	Programma
Regio Arnhem		
Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland-Midden	Arnhem, Barneveld, **Doesburg**, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar[28]	Bestuur & Veiligheid (intergemeentelijke samenwerking) Zorg in Doesburg
Omgevingsdienst regio Arnhem	Arnhem, **Doesburg**, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar	Buitenruimte van Doesburg Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg
Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland	Arnhem, **Doesburg**, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar	Zorg in Doesburg
Samenwerking G12	Arnhem, **Doesburg**, Overbetuwe, Rheden, Lingewaard, Westervoort, Zevenaar, Renkum, Duiven, Rozendaal en Wageningen	Zorg in Doesburg
Stichting Veilig Thuis	Arnhem, Ede, Wageningen, Renkum, Nijkerk, Zevenaar, **Doesburg**, Rheden, Overbetuwe, Duiven, Westervoort, Rozendaal, Scherpenzeel, Barneveld en Lingewaard	Bestuur & Veiligheid Zorg in Doesburg
Buurtbemiddeling	**Doesburg**, Rheden en Rozendaal	Bestuur en veiligheid (intergemeentelijke samenwerking)
Werkvoorziening Midden-Gelderland (Presikhaaf)	Arnhem, **Doesburg**, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar	Zorg in Doesburg
Regionaal Werkbedrijf Midden-Gelderland	Arnhem, **Doesburg**, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar	Zorg in Doesburg
Regio Arnhem-Nijmegen		
Doelgroepenvervoer regio Arnhem Nijmegen (DRAN)	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, **Doesburg**, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar	Zorg in Doesburg
Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen	Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, **Doesburg**, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar	Bestuur en veiligheid (intergemeentelijke samenwerking) Buitenruimte van Doesburg Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg
Euregio Rijn-Waal	Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij ca. 55 gemeenten (waaronder **Doesburg**) en regionale overheden zijn aangesloten.	Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg

Tabel 3 Samenwerkingsverbanden met gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen

28) Betreffen ook gemeenten die niet tot de regio Arnhem-Nijmegen behoren, zoals Scherpenzeel en Wageningen. Dit betreffen gemeenten met een oriëntatie aan de westkant van Doesburg.

Samenwerkingsverbanden met gemeenten in de regio Achterhoek (richting het Oosten)

De Achterhoek is een streek in het zuidoosten van de provincie Gelderland. In het zuiden en zuidoosten grenst de Achterhoek aan Duitsland, in het noorden aan de Overijsselse streken Twente en Salland. In het westen en zuidwesten zijn de rivieren de IJssel en de Oude IJssel de grens, alhoewel de meningen over deze precieze begrenzing nogal verschillen. Er is nooit een hele duidelijke historische grens geweest. De Achterhoek is ook nu vanuit verschillende oogpunten te definiëren: geografisch, toeristisch en bestuurlijk.

Bestuurlijk gezien werken in de regio Achterhoek zeven gemeenten samen (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk) in de samenwerkingsregeling Regio Achterhoek, waar de gemeente Doesburg niet in participeert. Samen met ondernemers en maatschappelijke organisaties werken zij tevens samen in een triple helix-structuur met als doel slagkracht en besluitvaardigheid om de regio (economisch) sterk te houden.

Geografisch gezien loopt de grens tot de Oude IJssel en de IJssel (Doesburg op de grens) en worden ook bijvoorbeeld Lochem en Winterswijk bij de Achterhoek gerekend. Vanuit toeristisch oogpunt ligt dat ruimer en worden ook Doesburg, Zutphen en een deel van De Liemers met bosgebied van Montferland erbij getrokken. Op toeristisch vlak werkt Doesburg ook met de Achterhoek samen via de Stichting Achterhoek Toerisme.

Ook op het gebied van ICT en (basis)onderwijs is Doesburg in de samenwerking op de Achterhoek georiënteerd. Doesburg werkt voor (passend) onderwijs en het regionaal meld- en coördinatiepunt van vroegtijdige schoolverlaters samen met de gemeenten Bronckhorst, Doetinchem, Oude IJsselstreek en Montferland.

Samenwerkingsverband	Deelnemende gemeenten	Programma
Stichting Achterhoek Toerisme	Aalten, Berkelland, Bronckhorst, **Doesburg**, Doetinchem, Lochem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Winterswijk en Zutphen	Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg
Stichting IJsselgraaf (*basisonderwijs)*	Bronckhorst, Doetinchem en **Doesburg**	Zorg in Doesburg
Portefeuillehoudersoverleggen bestuurders gemeenten regio Achterhoek	Aalten, Berkelland, Oost Gelre, Doetinchem, Oude IJsselstreek, Bronckhorst, Winterswijk; Deels Ook Montferland, Zutphen en **Doesburg**	Zorg in Doesburg
Circulus - Berkel BV[29)]	Apeldoorn, Epe, Deventer, Brummen, **Doesburg**, Lochem, Zutphen en Bronckhorst	Buitenruimte van Doesburg Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg Zorg in Doesburg
Glasvezel in buitengebied	8 Achterhoekse gemeenten samen met **Doesburg**, Zutphen en Lochem	Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg
Bibliotheek West-Achterhoek	Bronckhorst, **Doesburg** en Doetinchem	Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg
Cultuur en Erfgoedpact Achterhoek	**Doesburg**, Montferland, Aalten, Oude-IJsselstreek, Doetinchem, Bronckhorst, Oost-Gelre en Winterswijk.	Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg
RMC Achterhoek	Achterhoekse gemeenten en **Doesburg**	Zorg in Doesburg
ICT samenwerking	Doetinchem, Oude IJsselstreek, Aalten, Bronckhorst en **Doesburg**	Algemene dienst en financiën

Tabel 4 Samenwerkingsverbanden met gemeenten in de regio Achterhoek

29) Ook met gemeenten buiten de 'regio Achterhoek'- zoals Apeldoorn, Deventer. Betreft wel gemeenten met oriëntatie naar het oosten.

Samenwerkingsverbanden met gemeenten in de regio de Liemers

Naast de regio's Arnhem en de Achterhoek verhoudt Doesburg zich daarnaast nog tot de (sub)regio De Liemers. Deze regio ligt aan de zuidkant van Doesburg en loopt als subregio door de regio Arnhem-Nijmegen (tot aan de grenzen van de IJssel en de Rijn) en de regio Achterhoek heen (tot aan de oude IJssel). Ook voor De Liemers geldt dat de regio geen vastomlijnde afbakening heeft en ook geen officiële bestuurlijke eenheid is[30].

Naast de gemeente Doesburg behoren de gemeenten Duiven, Montferland, Westervoort, Zevenaar (regio Arnhem-Nijmegen), Doetinchem en Oude IJsselstreek (regio Achterhoek) in cultuurhistorische zin tot De Liemers. Er is een openbaar lichaam, genaamd Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking De Liemers, waarin alleen de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar participeren. Hoewel Doesburg niet in deze regeling participeert, trekt de gemeente binnen de regio Arnhem-Nijmegen wel met de Liemerse gemeenten op, bijvoorbeeld op het gebied van wonen (Liemerse woonagenda). Ook werkt de gemeente Doesburg samen op het vlak van het Streekarchivariaat en vindt er afstemming plaats op economische gebied.

Samenwerkings-verband	Deelnemende gemeenten	Programma
Streekarchivariaat De Liemers en Doesburg	**Doesburg**, Westervoort, Duiven, Zevenaar	Bestuur en veiligheid (intergemeentelijke samenwerking)
Liemers Economische Raad (LER)	**Doesburg**, Westervoort, Duiven, Zevenaar	Bestuur en veiligheid (intergemeentelijke samenwerking) Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg
EZ-overleg De Liemers	Zevenaar, Duiven, Westervoort, Montferland en **Doesburg**	Ruimtelijke ordening, economie en promotie van Doesburg

Tabel 5 Samenwerkingsverbanden met gemeenten in de regio de Liemers

3.4 Regionale oriëntatie van de gemeenschap

Prof. Dr. Tordoir heeft een verdiepende analyse uitgevoerd naar de oriëntatie van de inwoners van Doesburg ten opzichte van de omliggende regio en de oriëntatie van inwoners van omliggende gemeenten ten aanzien van Doesburg. Deze analyse is uitgevoerd op basis van dagelijkse verplaatsingen van en naar Doesburg vanuit Doesburg en de omliggende gemeenten. In deze paragraaf worden de belangrijkste bevindingen uit deze verdiepende analyse gedeeld en uitgesplitst naar *leeftijdsgroepen, werk en arbeidsmarkt* en *verzorging (winkelen, diensten, onderwijs en zorg)*.

3.4.1 Regionale oriëntatie, uitgesplitst naar leeftijdsgroep

Voor de inwoners van de gemeente Doesburg in relatie tot de omliggende gemeenten geldt dat zij zich per saldo sterker op de omliggende gemeenten oriënteren voor dagelijks verkeer dan andersom het geval is (zie figuur 10). Doesburg is daarmee een zogenoemde 'herkomstgemeente' (*rode kleur)*: de gemeente kent meer uitgaande verplaatsingen naar andere gemeenten dan inkomende verplaatsingen vanuit andere gemeenten naar Doesburg. Van de direct omliggende gemeenten is alleen Zevenaar (iets) sterker op Doesburg georiënteerd dan andersom het geval is. Er zijn dagelijks gemiddeld 1.996 verplaatsingen vanuit Zevenaar naar Doesburg, vanuit Doesburg zijn er dagelijks gemiddeld 1.788 verplaatsingen naar Zevenaar. Over het algemeen kan gesteld worden dat de Doesburgse bevolking veel meer op zuidoostelijke en zuidwestelijke steden en kernen gericht is dan op de steden in het noorden van de gemeente.

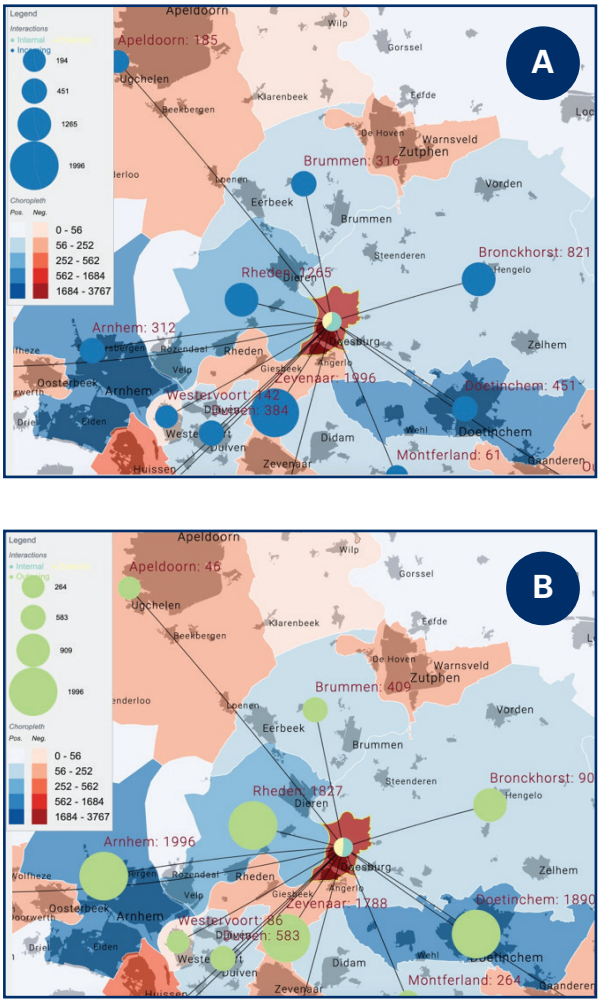
- Het grootste deel (ruim 75%) van het dagelijkse verkeer van inwoners van Doesburg is gericht op de centrumgemeenten Arnhem (20,4%[31]), Doetinchem (19,2%[32]) en de naburige gemeenten Rheden (18,6%) en Zevenaar (18,2%) inwoners). Voor Rheden en Zevenaar geldt dat de nabijgelegen kernen Dieren en Angerlo de belangrijkste bestemmingen zijn.

- Het belangrijkste inkomende verkeer van inwoners van omliggende gemeenten naar Doesburg komt vanuit Zevenaar (33,6%), Rheden (21,3%) en Bronckhorst (13,8%). Arnhem (7,3%) en Doetinchem (7,6%) maken slechts een beperkt deel van het inkomende verkeer uit.

30) Zie ook: https://www.gelderlander.nl/achterhoek/waar-ligt-de-grens-tussen-achterhoek-en-liemers~a9562b71/

31) 1996 verplaatsingen
32) 1890 verplaatsingen

- In de periode 2011-2017 is ten opzichte van 2004-2010 het aantal verplaatsingen naar de gemeente Doetinchem door inwoners van Doesburg toegenomen. Doetinchem heeft in die zin aan belang gewonnen als centrumgemeente. Vanuit Rheden is de verplaatsingsstroom richting Doesburg iets toegenomen[33)].

Figuur 10 Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen – alle motieven en leeftijdsgroepen (2010-2017)
A): naar Doesburg – **B)**: vanuit Doesburg

Wanneer deze dagelijkse verplaatsingen worden uitgesplitst naar leeftijdsgroepen worden op onderdelen (kleine) verschillen in oriëntatie zichtbaar (zie figuur 11).

- Voor de leeftijdsgroep 12-19 jaar is de oriëntatie vergelijkbaar met het algemene beeld, alleen iets dichter bij 'huis'. Voor verplaatsingen van omliggende gemeenten naar Doesburg toe geldt dat deze vrijwel alleen vanuit nabijgelegen kernen uit Rheden (Dieren) en Zevenaar (Angerlo) komen. Jongeren in Doesburg zijn zelf ook sterk gericht op Zevenaar (24% van de verplaatsingen) en Rheden (18,6%), maar ook op Doetinchem (20%) en Arnhem (15%).

- Voor de leeftijdsgroep 20-64 jaar (*het grootste deel van de verplaatsingen)* is het belangrijkste verschil met het algemene beeld dat Arnhem voor deze leeftijdsgroep een meer uitgesproken centrumstad vormt dan voor de 12-tot-19-jarigen en de 65-plussers. Dagelijks gaat gemiddeld circa 26% van de verplaatsingen naar Arnhem, 20% naar Rheden, 16% naar Doetinchem en 14% naar Bronckhorst. Inkomend verkeer naar Doesburg toe komt met name uit Zevenaar (37,1%), Rheden (22,9%) en Bronckhorst (13,1%).

- Het (gemiddelde) verplaatsingspatroon van ouderen verschilt aanzienlijk met dat van de rest van de bevolking. Dat komt mede doordat ouderen zich over het algemeen slechts over korte (lokale) afstanden verplaatsen.[34)]
De gemeente Bronckhorst is qua 65-plussers bovenmatig belangrijk voor bezoek aan Doesburg (circa 45%), maar ook vanuit Zutphen (18,8%) en Renkum (23,3%) is de pendel opvallend. Doetinchem is het meest belangrijk als bestemmingsgemeente vanuit Doesburg (42,9%). Arnhem speelt nauwelijks een rol. Daarnaast zijn ook Brummen (15%), Rheden (26,9%) en Zevenaar (15%) relevante bestemmingen voor ouderen.

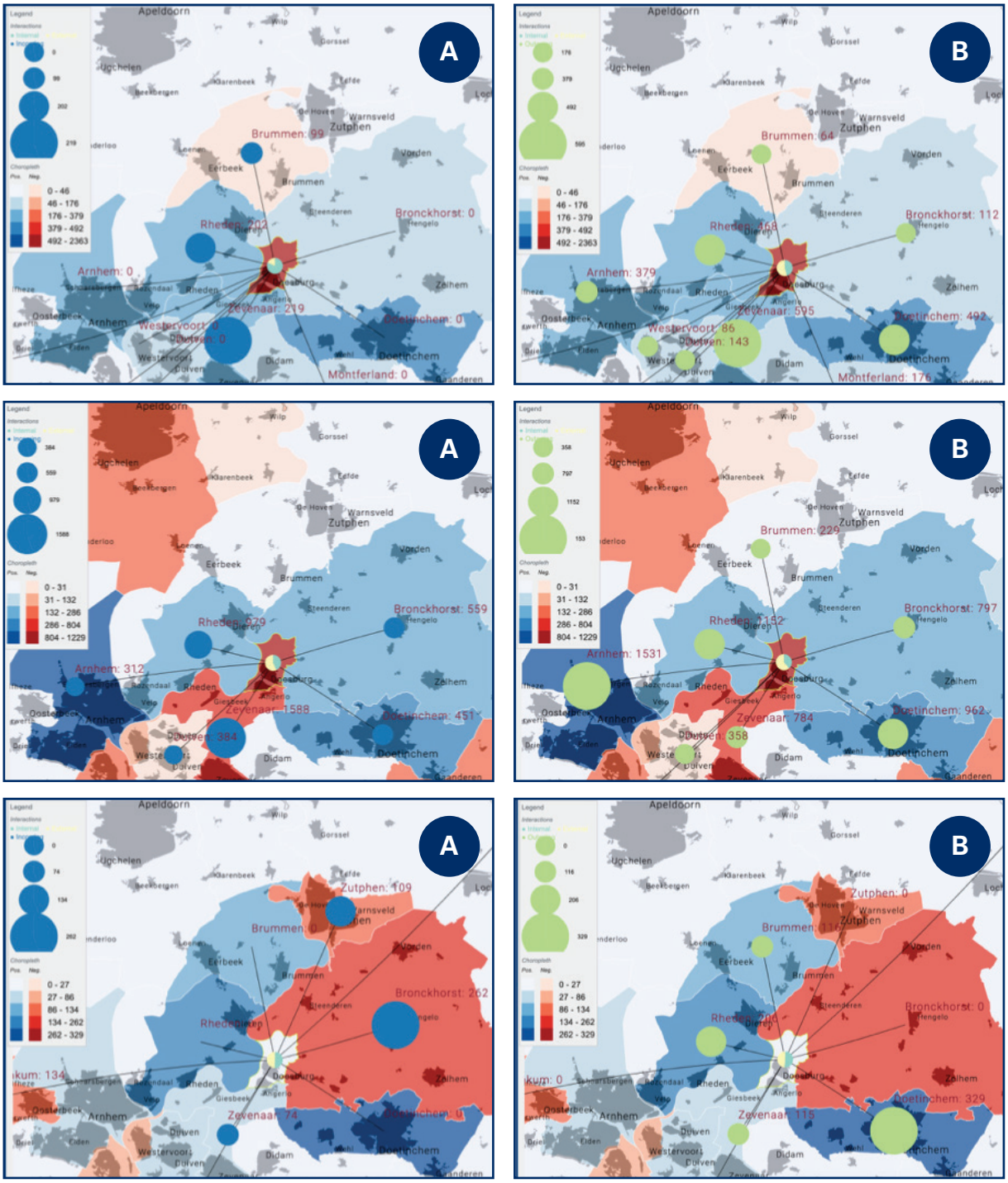
33) Kaart 10, prof. Dr. Tordoir, bijlage 1

34) Er is geen sprake van werkpendel (die zich over wat lange afstanden uitstrekt).

12-19 jaar

20-64 jaar

65+

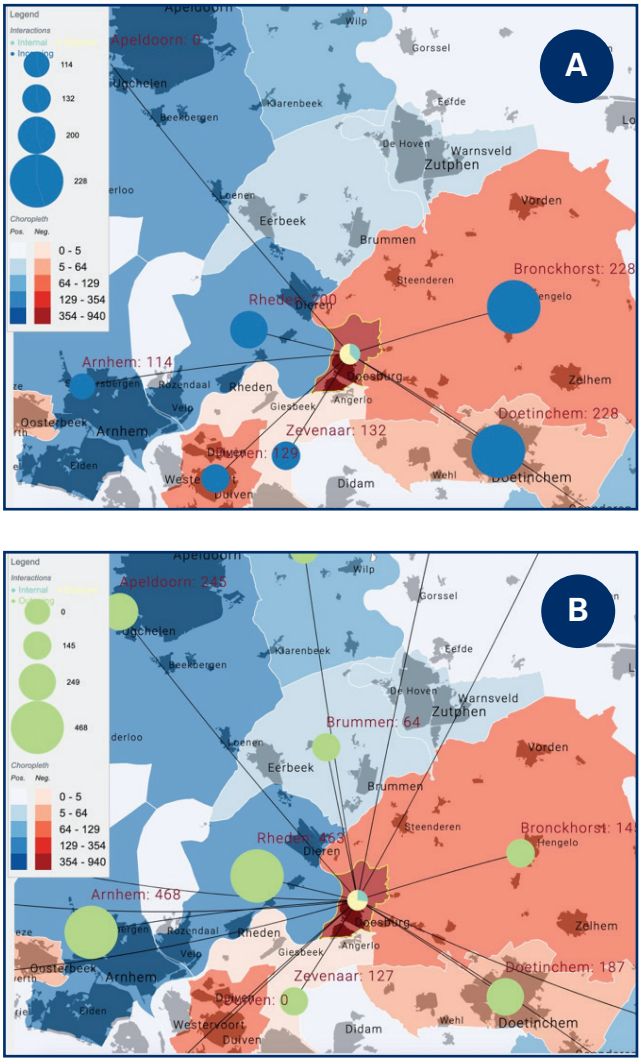
Figuur 11 Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen – alle motieven gedifferentieerd naar leeftijdsgroepen (2010-2017). **A)**: naar Doesburg – **B)**: vanuit Doesburg

3.4.2 Regionale oriëntatie voor werk en arbeidsmarkt

Doesburg wordt door prof. dr. Tordoir omschreven als een woongemeente: de uitgaande pendelstroom is circa twee keer groter dan de inkomende pendelstroom. Wat opvalt in de pendelstromen is dat inwoners van Doesburg die buiten de gemeente werken het sterkst richting het westen georiënteerd zijn.

Het grootste deel van de uitgaande werkstromen gaan naar de gemeenten Arnhem (27%), Rheden (27%)[35] en Apeldoorn (14%) en bewegen zich over relatief lange afstanden. Voor inwoners van andere gemeenten die in Doesburg komen werken, is de stroom het grootst vanuit oostelijk gelegen gemeenten. De stromen vanuit Bronckhorst (25%) en Doetinchem (25%) zijn het grootst, gevolgd door Rheden (22%).

Ten opzichte van de periode 2004-2010 zijn de ontwikkelingen in de werkpendel niet opvallend. Er is richting Doetinchem sprake van een groei van Doesburgers die naar Doetinchem reizen voor werk, en ook de pendel richting Arnhem is toegenomen. Zowel Arnhem als Doetinchem zijn over de jaren als werkcentra belangrijker geworden voor de Doesburgse bevolking. Verder is de inkomende werkpendel vanuit Rheden richting Doesburg toegenomen (figuur 12).[36]

Figuur 12 Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen – voor werk (2010-2017)
A): naar Doesburg – **B)**: vanuit Doesburg

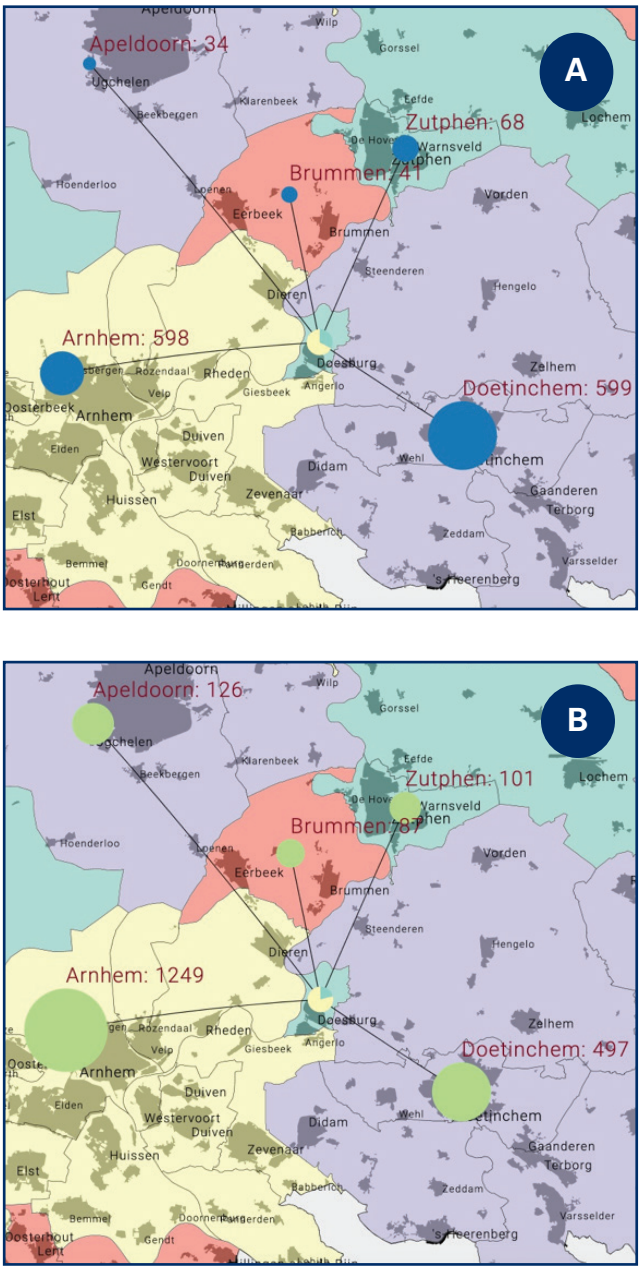
Arbeidsmarktregio

Op basis van de clustertechniek van prof. Dr. Tordoir komt Doesburg als een eigenstandige arbeidsmarktregio naar voren. Enerzijds omdat er in Doesburg (zeker voor een kleine gemeente) relatief veel pendel is binnen de gemeente: Doesburgers die in Doesburg werken. Anderzijds ligt Doesburg op de grens van de twee grote arbeidsmarktregio's rond Doetinchem en Arnhem en heeft het met beide sterke arbeidsmarktrelaties. De uitgaande pendel richting de Arnhemse stadsregio overheerst daarbij.

Opvallend is echter dat de inkomende pendel naar Doesburg vanuit de Doetinchemse regio nog net wat groter is dan de inkomende pendel vanuit de Arnhemse regio. Dat komt onder meer doordat de inkomende pendel naar Doesburg over gemiddeld genomen kortere afstanden plaatsvindt dan de uitgaande pendel. Het verschil heeft te maken met de aard van

35) Deze percentages zijn afgeleid van de cijfers die zichtbaar zijn op de kaarten en kunnen op procentniveau iets hoger of lager liggen omdat kleine getallen van (verder weg liggende) gemeenten niet mee zijn genomen.
36) Kaart 13, bijlage 1

de economische structuur van Doesburg in vergelijking met de grotere steden in de wijde omgeving: de Doesburgse economie steunt relatief sterk op middengeschoolde arbeid (met kortere pendelbewegingen), terwijl de grotere steden relatief meer kenniswerk herbergen. Hoger opgeleiden pendelen over gemiddeld langere afstanden (richting Apeldoorn en Arnhem) (figuur 13).

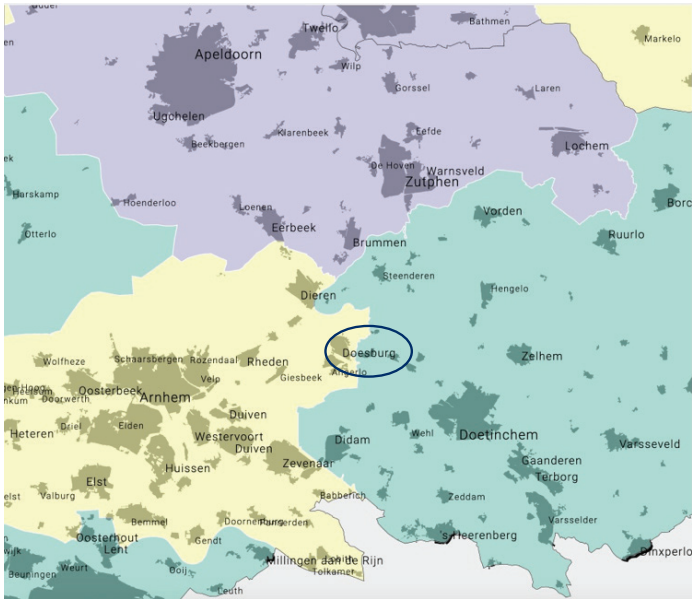

Figuur 13 Afbakening van geografische clusters op basis van gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor werk (2010-2017)
A): naar Doesburg – **B)**: vanuit Doesburg

3.4.3 Regionale oriëntatie voor verzorging *(winkelen, diensten, onderwijs en zorg)*

De grenspositie van Doesburg wordt ook zichtbaar als gekeken wordt naar verzorgingsregio's in het gebied. Figuur 14 toont drie grote verzorgingsregio's in de omgeving van Doesburg: het verzorgingsgebied van centrumstad Arnhem, het verzorgingsgebied van Doetinchem en dat van Apeldoorn. Doesburg valt per saldo nog juist in het verzorgingsgebied van Arnhem, maar grenst direct aan het verzorgingsgebied van Doetinchem. Er is sprake van een 'zwakke' grens tussen beide regio's voor Doesburg. Met name de sterke wisselwerking met Rheden (en de kern Dieren) is doorslaggevend voor het feit dat Doesburg binnen het Arnhemse cluster valt.[37)]

Voor verzorgingsgericht verkeer heeft Doesburg over de jaren iets ingeboet als bestemmingsgemeente, vooral ten gunste van Doetinchem en Zevenaar. Ook is het verzorgingsverkeer van Doesburg naar Rheden (voor winkel- en onderwijsverkeer) geleidelijk afgenomen[38)].

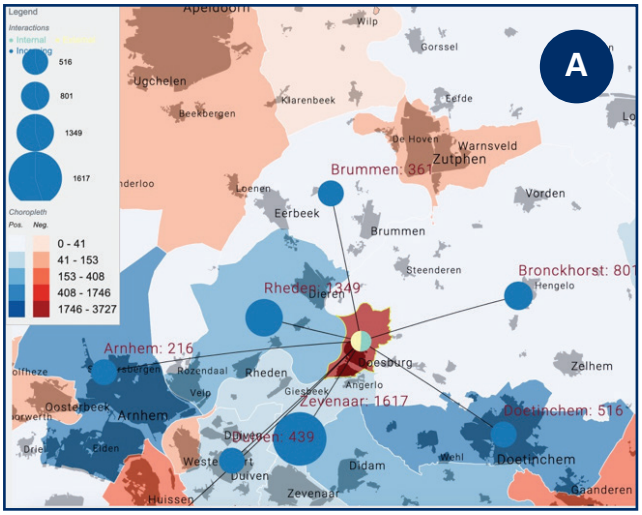

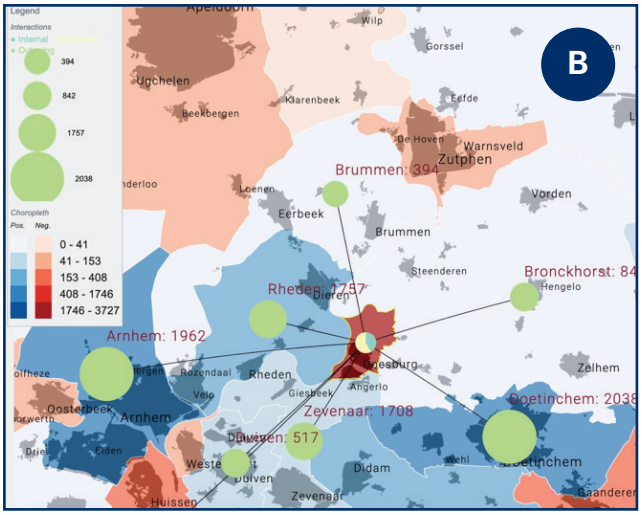
Figuur 14 Afbakening van geografische clusters op basis van gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor verzorging: winkelen, diensten, onderwijs en zorg (indicatie van verzorgingsregio's), Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

37) Analyse van prof. dr. Pieter Tordoir.
38) Kaart 11, bijlage 1

Winkelen

Voor winkelen zijn inwoners van Doesburg het sterkst georiënteerd op Doetinchem en Arnhem, gevolgd door Rheden (Dieren) en Zevenaar. De oriëntatie op Doetinchem en Arnhem is nagenoeg gelijk: 27% van het uitgaande winkelverkeer richt zich op Doetinchem en 26% op Arnhem. Inwoners uit Zevenaar (30%) en Rheden (Dieren – 25%) maken een belangrijk deel uit van het inkomend winkelbezoek aan Doesburg, gevolgd door Bronckhorst (15,1%) (zie figuur 15).

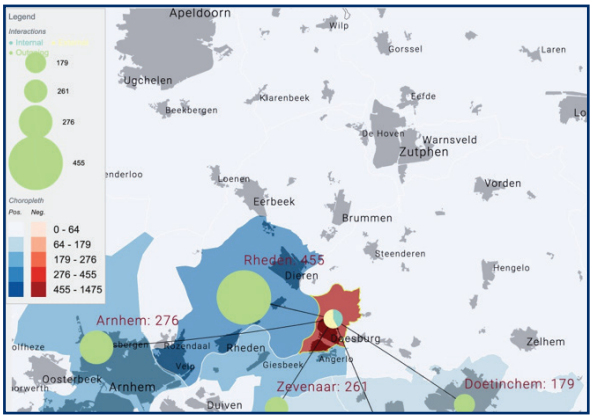

Figuur 15 Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor winkelen (2010-2017).
A): naar Doesburg – **B)**: vanuit Doesburg

Onderwijs

Intergemeentelijke verplaatsingen voor onderwijs blijven in het geval van Doesburg grotendeels beperkt tot uitgaande verplaatsingen; er zijn nagenoeg geen inkomende stromen. Het onderwijsverkeer vanuit Doesburg is vooral gericht op de gemeenten Rheden (met de kern Dieren - 33,8%) en Arnhem (20,5%). Daarnaast zijn er kleinere stromen naar Zevenaar, Doetinchem en Montferland (zie figuur 16).

Figuur 16 Dagelijkse verplaatsingen vanuit Doesburg voor onderwijs (2010-2017)

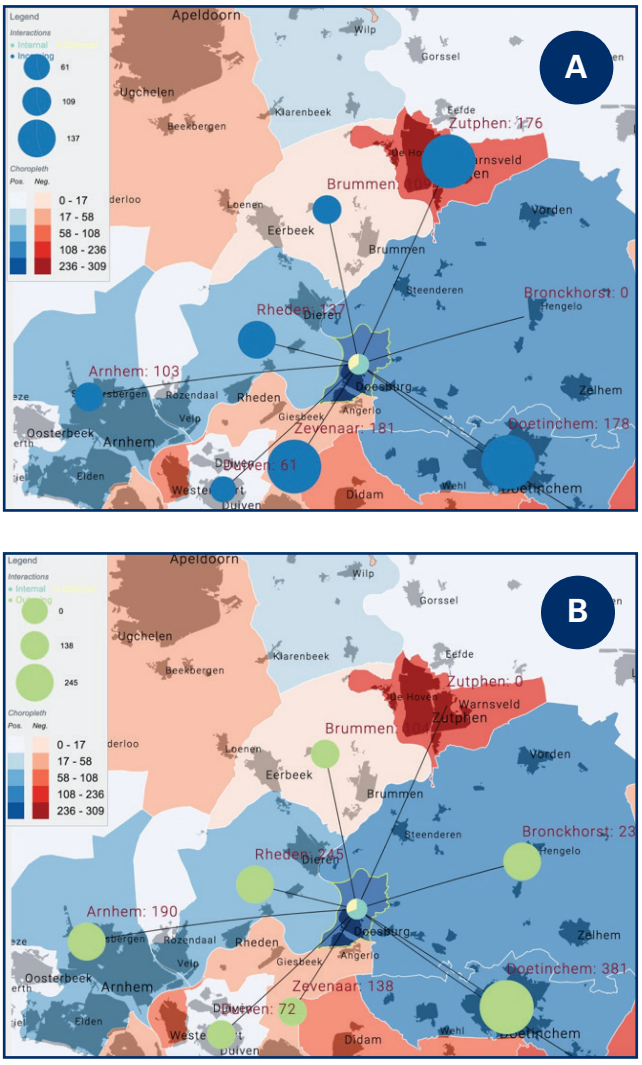
Recreatie en toerisme

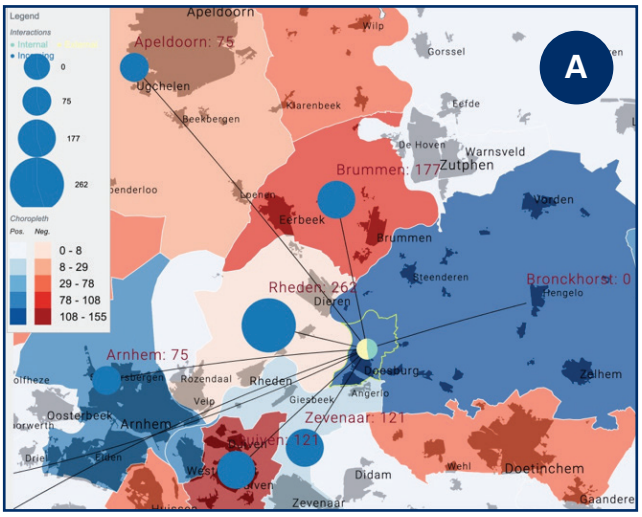
Voor toeristisch en recreatief verkeer is Doesburg, in tegenstelling tot de verplaatsingspatronen voor winkelen en onderwijs, per saldo wél een centrumgemeente/bestemmingsgemeente. Doesburg trekt relatief veel recreatief verkeer vanuit Zevenaar (21,6%) en Zutphen (21%). Ook uit Doetinchem en Arnhem zijn er stromen naar Doesburg, de stromen vanuit Doesburg naar Arnhem en Doetinchem toe zijn echter groter. Ook opvallend is de recreatieve functie van de landelijke gemeente Bronckhorst voor de Doesburgse bevolking. Qua toeristisch-recreatieve oriëntatie is deze voor de Doesburgse bevolking met name op het zuidoosten gericht (Doetinchem en Bronckhorst) (figuur 17).

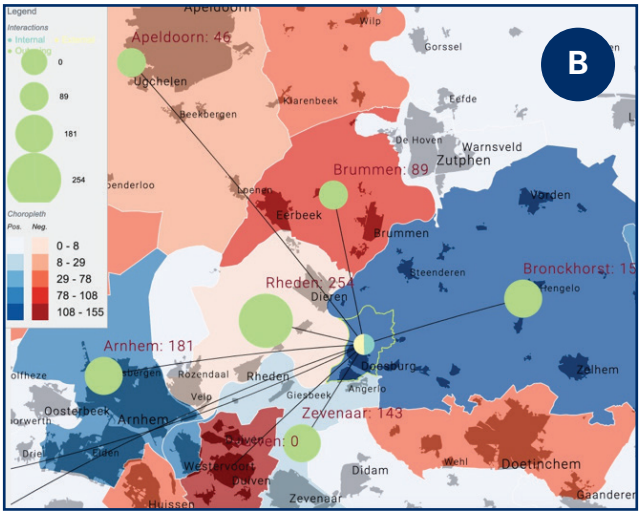
De recreatieve functie van Doesburg voor omliggende gemeenten is in de periode 2011-2017 ten opzichte van 2004-2010 geleidelijk iets zwakker geworden. De functie van direct omliggende gemeenten als recreatieve bestemming voor Doesburgers is toegenomen. Het gaat hier om 'zwakke' ontwikkelingen.[39)]

Familie en vrienden

De voor Doesburg belangrijkste wisselwerking wat betreft sociaal verkeer (bezoek aan/van familie en vrienden) vindt plaats met de gemeente Rheden. De nabijgelegen kern Dieren is hier met name belangrijk in. Ook met Zevenaar is er veel sociale wisselwerking in bezoek van/aan Doesburgse inwoners (figuur 18).

Figuur 17 Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor toerisme (2010-2017). **A)**: naar Doesburg – **B)**: vanuit Doesburg

Figuur 18 Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor bezoek familie en vrienden (2010-2017). **A)**: naar Doesburg – **B)**: vanuit Doesburg

39) Kaart 12, bijlage 1

Feitenboek over Doesburg

Hoofdstuk 4

Aan de hand van een 'feitelijke foto' worden in dit hoofdstuk het beeld en profiel van Doesburg ander ingekleurd op basis van relevante feiten en cijfers.

Berenschot heeft een selectie gemaakt van relevante thema's, die van belang zijn voor de situatieschets van Doesburg en de (bestuurlijke) toekomst van de gemeente. Deze thema's betreffen:

1. Demografische kenmerken
2. Wonen
3. Economie en sociaaleconomische positie
4. Sociaalmaatschappelijke positie
5. Leefbaarheid
6. Ecologie en duurzaamheid
7. Financiële positie.

Elk van deze thema's wordt achtereenvolgend in dit hoofdstuk behandeld middels een aantal kenmerken die aan de hand van feiten en cijfers worden onderbouwd. Deze feiten en cijfers worden waar relevant en mogelijk ook uitgesplitst naar wijkniveau. Hiervoor worden de wijken zoals gedefinieerd in paragraaf 3.2. gehanteerd. Behalve dat de feiten en cijfers een beeld geven van de Doesburgse situatie, worden deze ook vergeleken met omliggende gemeenten waar Doesburg zich toe verhoudt. De gemeenten die in het onderzoek meegenomen zijn, liggen in de regio Arnhem-Nijmegen[40], regio Achterhoek[41] en/of De Liemers[42].

40) Doesburg, Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Duiven, Druten, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
41) Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk.
42) Doesburg, Duiven, Montferland, Westervoort, Zevenaar (regio Arnhem-Nijmegen) en Doetinchem en Oude IJsselstreek (regio Achterhoek).

Belangrijkste bevindingen H4: Feitenboek over Doesburg

(1) Demografische kenmerken

- Doesburg is een oude en vergrijsde gemeente, met een gemiddelde leeftijd van 46,1 jaar en een toenemend aantal ouderen. In de binnenstad wonen relatief de meeste 65+'ers, terwijl in Beinum I en II meer kinderen en jongeren wonen.

- In Doesburg wonen er relatief veel ouderen (65+ jaar) en relatief weinig jongeren (0-19 jaar) ten opzichte van het aantal potentieel werkenden (20-64 jaar). Hierdoor is de demografische druk in Doesburg relatief hoog, maar vergelijkbaar met die van de regio Achterhoek.

- Tot en met 2030 wordt er voor Doesburg een lichte bevolkingsafname voorspeld (-1%). Ook voor de regio Achterhoek geldt eenzelfde voorspelling. Het aantal jongeren neemt ook de komende jaren af, tegelijkertijd zet de vergrijzing door, maar minder snel dan de landelijke, provinciale en regionale trends.

- De Doesburgse verhouding autochtone/allochtone inwoners is vergelijkbaar met de meer stedelijke gemeenten in Arnhem-Nijmegen. Doesburg heeft ten opzichte van omliggende gemeenten relatief veel allochtone inwoners. Een groot deel woont in de wijken De Ooi en Zuidelijk Molenveld. In de binnenstad en Beinum II wonen relatief veel autochtone inwoners.

(2) Wonen

- De gemiddelde huishoudgrootte in Doesburg (2,15) is relatief klein en de laatste jaren sterk afgenomen. In de wijken Beinum I (2,4) en II (2,6) is het aantal personen per huishouden relatief hoog, maar in de binnenstad (1,8) en Zuidelijk Molenveld (1,8) relatief laag.

- Doesburg heeft, ten opzichte van het provinciale gemiddelde, een gemiddeld aantal alleenstaande (35%) en samenwonende huishoudens (65%). De verwachting is dat het aantal Doesburgse alleenstaande huishoudens de aankomende jaren verder toeneemt.

- Doesburg kent veel laagbouw en relatief weinig hoogbouw.

- Doesburg heeft relatief veel (sociale) huurwoningen. Met name de wijken Zuidelijk Molenveld en De Ooi hebben veel (sociale) huurwoningen. De wijken Beinum I en II hebben juiste weer relatief veel koopwoningen.

- De woningen in de wijken Beinum II en de binnenstad zijn relatief veel waard, terwijl de woningen in Noordelijk en Zuidelijk Molenveld en De Ooi veel minder waard zijn.

- De Doesburgse woonlasten zijn voor meerpersoonshuishoudens relatief hoog en voor éénpersoonshuishoudens relatief laag.

(3) Economie en sociaaleconomische positie

- Doesburg heeft relatief weinig banen en vestigingen van bedrijven. De gemeente heeft ook weinig groeioppervlakte. De leegstand van winkeloppervlak in het centrum is daarentegen relatief laag.

- Doesburg heeft relatief veel bedrijven in de zakelijke dienstverlening, de handel en de toeristische sector. De laatste jaren is het aantal bedrijven in de toeristische sector met 29% gestegen. Daarnaast heeft Doesburg veel banen in de zakelijke dienstverlening, toeristische sector en industrie. Het aantal banen in de toeristische sector is daarentegen wel met 8% afgenomen.

- Gemiddeld gezien is de Doesburgse beroepsbevolking middelbaar opgeleid. Er zijn relatief weinig laag- en hoogopgeleiden. Dit is redelijk vergelijkbaar met omliggende gemeenten.

- Met name in de wijken Noordelijk en Zuidelijk Molenveld en De Ooi wonen relatief veel inwoners met een laag inkomen, terwijl juist in de wijken Beinum II en de binnenstad relatief veel inwoners met een hoog inkomen wonen.

- Het Doesburgse werkloosheidspercentage is relatief hoog (4,3%) en de arbeidsparticipatie is relatief laag (63%).

- Het aantal Doesburgse huishoudens met een bijstandsuitkering is vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde (5,3%). Er zijn daarentegen wel relatief veel alleenstaanden met een bijstandsuitkering (11,4%). Ook in de wijken Zuidelijk Molenveld (7%) en De Ooi (6%) zitten er relatief veel inwoners in de bijstand, terwijl in de andere wijken dit percentage (meer dan) de helft lager is.

(4) Sociaalmaatschappelijke positie

- Het is relatief minder goed gesteld met de gezondheid (op basis van o.a. levensverwachting, roken, overgewicht en sport) van de gemiddelde Doesburger.

- Doesburgers maken relatief veel gebruik van zorgvoorzieningen in het sociaal domein, met name op het vlak van re-integratie.

- Op het gebied van Jeugd valt op dat hier in Doesburg sprake is van een aantal serieuze aandachtspunten. Relatief veel jongeren maken gebruik van jeugdhulp, relatief veel kinderen leven in armoede en er zijn relatief veel achterstandsleerlingen ten opzichte van de regio.

- Doesburgers kijken naar elkaar om en zetten zich voor elkaar in. Desalniettemin is er ook sprake van een relatief hoog percentage eenzaamheid.

(5) Leefbaarheid

- De criminaliteit is in Doesburg, vergeleken met de provinciale cijfers, gemiddeld en lager dan het Nederlandse gemiddelde. Wel zijn er in Doesburg relatief veel vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde. Doesburg is daarentegen wel relatief verkeersveilig.

- Doesburg is goed bereikbaar met de auto, maar minder goed te bereiken met het openbaar vervoer.

- Het Doesburgse voorzieningenniveau voor basisvoorzieningen zoals horeca, winkels en de huisarts is op orde. Voor hoogwaardige voorzieningen zoals voortgezet onderwijs en het ziekenhuis moet de Doesburger verder reizen.

(6) Ecologie en duurzaamheid

- Doesburg scoort op het gebied van duurzaamheid beneden gemiddeld. Wel heeft Doesburg relatief veel woningen met het energielabel A, B of C.

(7) Financiële positie

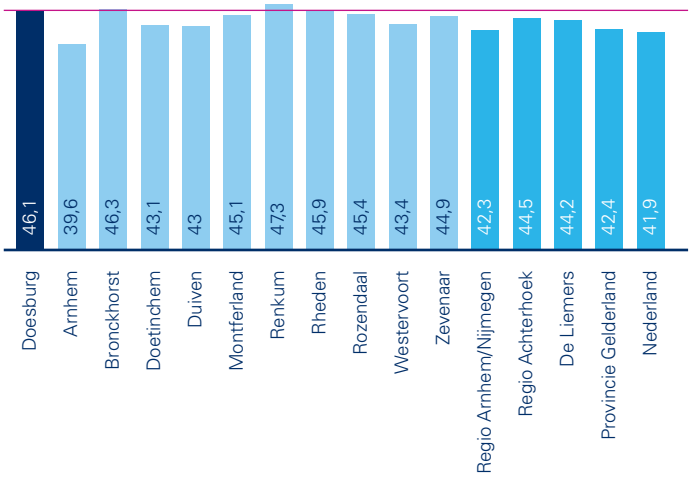
- Doesburg heeft een stevige financiële positie.

4.1 Demografische kenmerken

Voor het thema demografische kenmerken wordt ingegaan op vier kenmerken die te maken hebben met de opbouw en samenstelling van de bevolking. Deze kenmerken betreffen: de bevolkingssamenstelling (I), de demografische druk (II), de bevolkingsprognose (III) en de herkomst van de bevolking (IV).

Kenmerk I: bevolkingssamenstelling

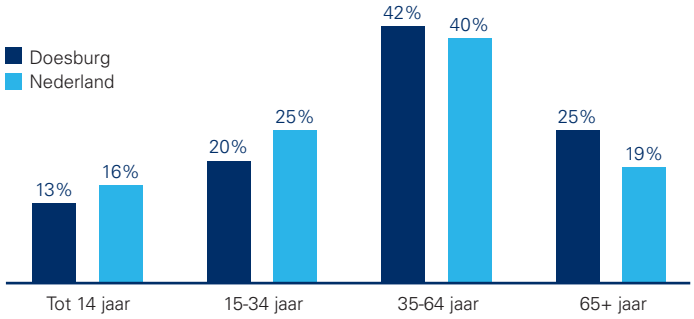
De bevolking van Doesburg is met een gemiddelde leeftijd van 46,1 jaar een 'oude' gemeente. Alleen de omliggende gemeenten Bronckhorst (46,3 jaar) en Renkum (47,3 jaar) hebben een 'oudere' bevolking. Ook ten opzichte van het Nederlandse, provinciale en regionale gemiddelde heeft Doesburg een relatief oude bevolking (figuur 19).

Figuur 19 Gemiddelde leeftijd bevolking, CBS, 2019

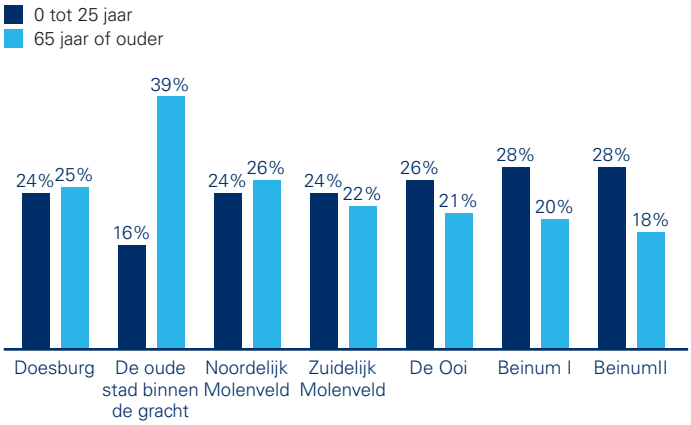
Als specifieker gekeken wordt naar de bevolkingsopbouw van Doesburg, dan heeft de gemeente een bevolking met relatief veel inwoners in de leeftijdscategorie 35-64 jaar (42%) en relatief weinig inwoners in de leeftijdscategorie 15-34 jaar (20%). Ten opzichte van de Nederlandse gemiddelden heeft Doesburg ook relatief weinig kinderen (13% t.o.v. 16%) en veel ouderen (25% t.o.v. 19%) (figuur 20).

Door de jaren heen is met name het aantal ouderen (65+ jaar) sterk toegenomen. Sinds 1990 (11,4%) is het aantal 65-plussers namelijk meer dan verdubbeld. Het aantal 'jonge' inwoners (34 jaar of jonger) is daarentegen sterk afgenomen, terwijl het aantal inwoners tussen de 35-64 jaar licht is toegenomen.[43)]

Figuur 20 CBS, 2018

In de binnenstad wonen relatief de meeste 65+'ers (39% van de totale bevolking in de binnenstad), terwijl er in de wijk Beinum II de minste 65+'ers wonen (18%). Daarentegen wonen in Beinum I en II wel de meeste kinderen en jongeren (28%) en in de binnenstad de minste kinderen en jongeren (16%) (figuur 21).

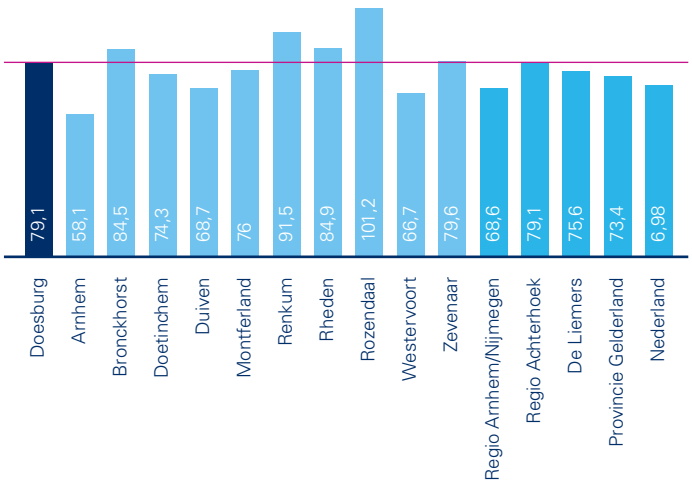
Figuur 21 Bevolking leeftijdsgroepen (2019 in procenten) CBS, 2019

43) CBS, 2018.

Kenmerk II: demografische druk

De hoge gemiddelde leeftijd vertaalt zich in een hoge grijze druk en een lage groene druk. Dit betekent dat er relatief veel ouderen (65+ jaar) en relatief weinig jongeren (0-19 jaar) ten opzichte van het aantal potentieel werkenden (20-64 jaar) zijn. De demografische druk (79,1) is door de hoge grijze druk relatief hoog, maar vergelijkbaar met die van de regio Achterhoek (gemiddeld 79,1). Bovendien zijn er meerdere, omliggende gemeenten die een hogere demografische druk dan Doesburg hebben (figuur 22).

Als specifieker gekeken wordt naar de ontwikkeling van de demografische druk in Doesburg, dan valt op dat de grijze druk sinds 1990 (18,4) meer dan verdubbeld is (42,4 in 2018). De groene druk is daarentegen sinds 1990 (43,6) sterk afgenomen (36,0 in 2018). Dat betekent dat het aantal jongeren ten opzichte van het potentieel aantal werkenden de afgelopen jaren is afgenomen.

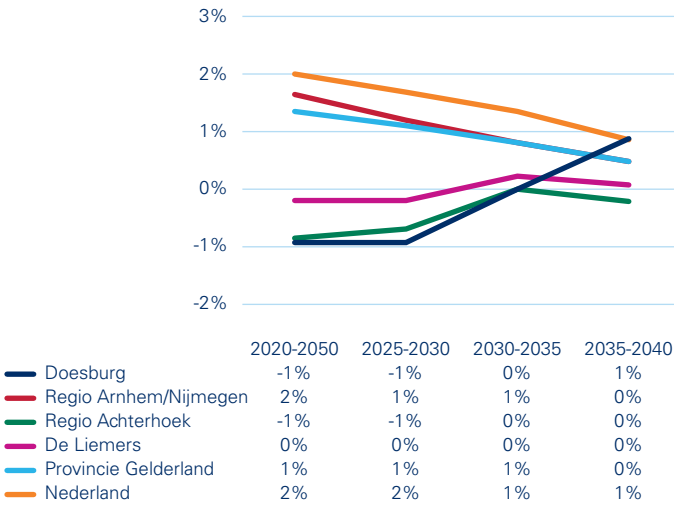

Figuur 22 Demografische druk (groene + grijze druk t.o.v. 20-64) [%] [2019]
CBS, 2019

Kenmerk III: bevolkingsprognose

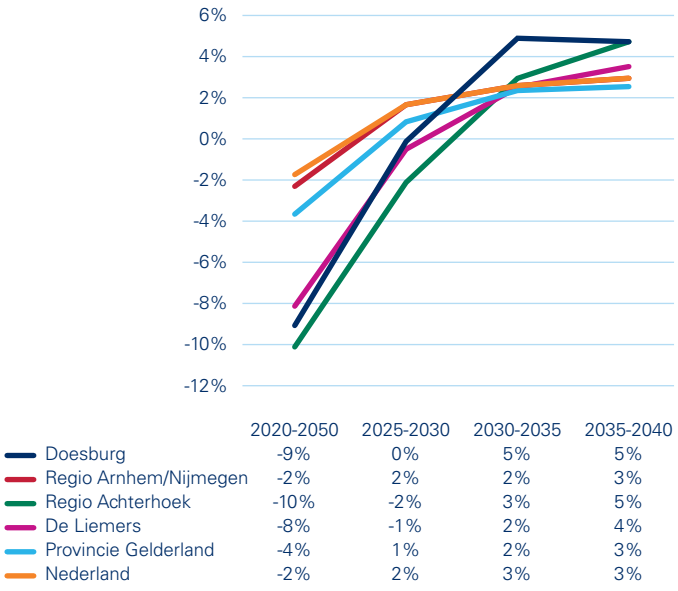
Met het oog op de toekomst wordt er voor Doesburg een lichte bevolkingsafname (-1%) tot en met 2030 verwacht. Na 2030 is naar verwachting weer sprake van een lichte bevolkingsgroei (+1%). Daarmee verandert het totale inwoneraantal in Doesburg de komende jaren niet drastisch, wat in lijn is met de landelijke trend. In de regio Achterhoek is er sprake van een lichte daling, en in De Liemers is de verwachting dat de bevolkingsomvang nagenoeg gelijk blijft. In Nederland, maar ook in de regio Arnhem-Nijmegen is de verwachting dat de bevolking de komende jaren structureel blijft toenemen.

Als een slag dieper wordt gekeken naar de opbouw van de bevolkingsgroei in Doesburg, valt op dat het aantal jongeren (0-19 jaar) tot en met 2025 naar verwachting flink afneemt (-9% t.o.v. landelijk gemiddelde van -2%), maar na 2030 juist sneller toeneemt dan het landelijk gemiddelde (5% t.o.v. 3%). Voor de leeftijdsgroep 20-64-jarigen geldt dat dit aandeel meer dan gemiddeld afneemt tot aan 2040. Het aantal ouderen (65+ jaar) neemt in de komende periode naar verwachting toe, maar procentueel gezien is deze toename minder sterk dan de landelijke trend (figuur 23 t/m 26). Dit betekent dat de bevolking in Doesburg over het algemeen ook de komende jaren over het geheel ouder zal worden.

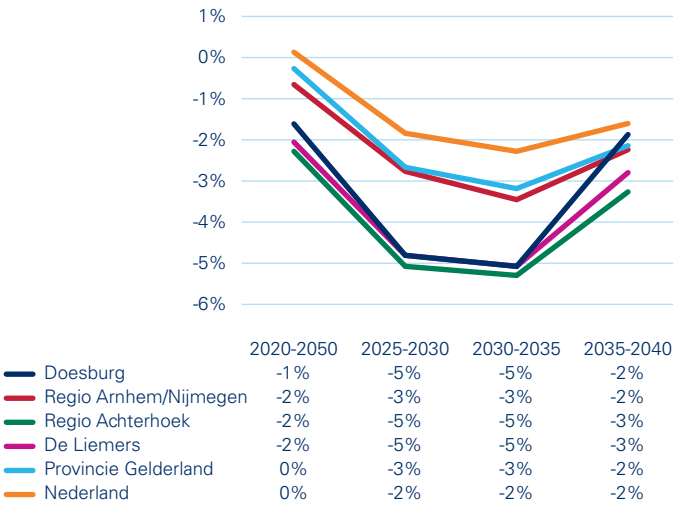
	2020-2050	2025-2030	2030-2035	2035-2040
Doesburg	-1%	-1%	0%	1%
Regio Arnhem/Nijmegen	2%	1%	1%	0%
Regio Achterhoek	-1%	-1%	0%	0%
De Liemers	0%	0%	0%	0%
Provincie Gelderland	1%	1%	1%	0%
Nederland	2%	2%	1%	1%

Figuur 23 Bevolkingsprognose bevolking totaal (%)
PBL/CBS, 2019

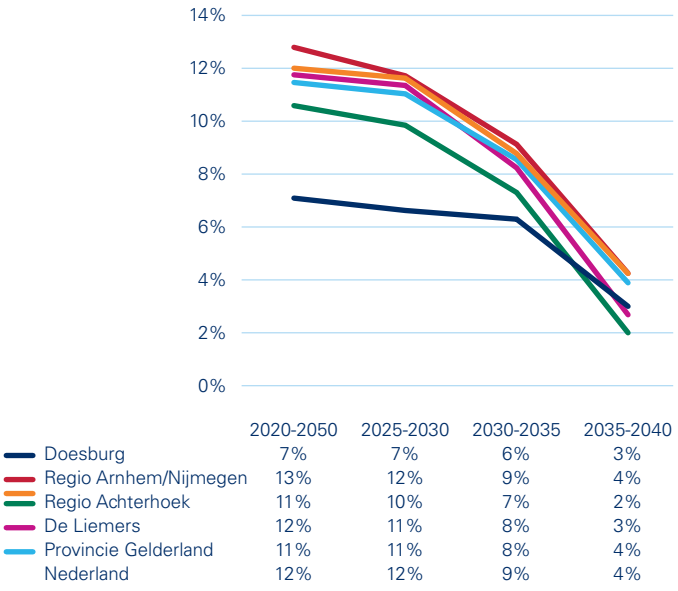
	2020-2050	2025-2030	2030-2035	2035-2040
Doesburg	-9%	0%	5%	5%
Regio Arnhem/Nijmegen	-2%	2%	2%	3%
Regio Achterhoek	-10%	-2%	3%	5%
De Liemers	-8%	-1%	2%	4%
Provincie Gelderland	-4%	1%	2%	3%
Nederland	-2%	2%	3%	3%

Figuur 24 Bevolkingsprognose 0-19 jaar (%)
PBL/CBS, 2019

	2020-2050	2025-2030	2030-2035	2035-2040
Doesburg	-1%	-5%	-5%	-2%
Regio Arnhem/Nijmegen	-2%	-3%	-3%	-2%
Regio Achterhoek	-2%	-5%	-5%	-3%
De Liemers	-2%	-5%	-5%	-3%
Provincie Gelderland	0%	-3%	-3%	-2%
Nederland	0%	-2%	-2%	-2%

Figuur 25 Bevolkingsprognose 20-64 (%)
PBL/CBS, 2019

	2020-2050	2025-2030	2030-2035	2035-2040
Doesburg	7%	7%	6%	3%
Regio Arnhem/Nijmegen	13%	12%	9%	4%
Regio Achterhoek	11%	10%	7%	2%
De Liemers	12%	11%	8%	3%
Provincie Gelderland	11%	11%	8%	4%
Nederland	12%	12%	9%	4%

Figuur 26 Bevolkingsprognose 65+ (%)
PBL/CBS, 2019

Kenmerken IV: herkomst bevolking

Hoewel het merendeel van Doesburg autochtoon (80,3%) is, wonen er ten opzichte van de meeste omliggende gemeenten ook een hoger percentage 1e en 2e generatie allochtonen (19,7%) in de gemeente. Na Arnhem heeft Doesburg ten opzichte van omliggende gemeenten de meeste 1e en 2e generatie allochtonen. Van het aandeel allochtone inwoners is 9,4% Westers en 10,3% Niet-westers in afkomst. Doesburg heeft in verhouding tot de regio Arnhem/Nijmegen een vergelijkbare hoeveelheid autochtone en allochtone inwoners. Ten opzichte van de regio Achterhoek, De Liemers en de provincie Gelderland heeft Doesburg echter relatief weinig autochtone en relatief veel allochtone inwoners. Ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde heeft Doesburg dan weer relatief veel autochtone en relatief weinig allochtone inwoners (tabel 6).

In de wijken De Ooi (38% van de totale bevolking in De Ooi) en Zuidelijk Molenveld (27%) wonen relatief de meeste allochtone inwoners, terwijl in de binnenstad (11%) en Beinum II (12%) de minste allochtone inwoners wonen.

	Autochtonen (als % van de bevolking) [%] [2018]	1e + 2e generatie, totaal (als % van de bevolking) [%] [2018]
Doesburg	80,3%	19,7%
Arnhem	68,4%	31,6%
Bronckhorst	93,9%	6,1%
Doetinchem	86,0%	14,0%
Duiven	85,9%	14,1%
Montferland	87,8%	12,2%
Renkum	84,9%	15,1%
Rheden	83,8%	16,2%
Rozendaal	85,0%	15,0%
Westervoort	82,0%	18,0%
Zevenaar	85,6%	14,4%
Regio Arnhem/ Nijmegen	80,0%	20,0%
Regio Achterhoek	88,9%	11,1%
De Liemers	85,8%	14,2%
Provincie Gelderland	84,4%	15,6%
Nederland	76,9%	23,1%

Tabel 6 Herkomst bevolking
CBS, 2018

4.2 Wonen

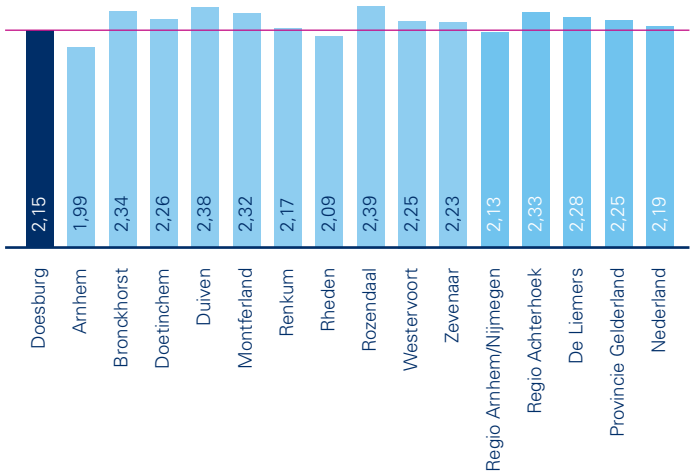
Voor het thema wonen wordt ingegaan op de huishoudenssamenstelling huishoudensprognose (I), de woningbouw (II), de woningwaarde en woonlasten in Doesburg (III) en verhuizingen vanuit Doesburg (IV).

Kenmerk I: huishoudenssamenstelling en huishoudensprognose

Doesburg heeft gemiddeld genomen een lager aantal personen per huishouden (2,15) dan het landelijk gemiddelde (2,19). De huishoudens zijn over het algemeen ook kleiner dan het provinciale gemiddelde in Gelderland (2,25) en de huishoudomvang in de regio Achterhoek (2,33) en De Liemers (2,28). In de regio Arnhem-Nijmegen is de huishoudomvang gemiddeld genomen nog iets kleiner dan in Doesburg (2,13). Dat wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de relatief kleine huishoudensomvang in Arnhem (1,99). (figuur 27).

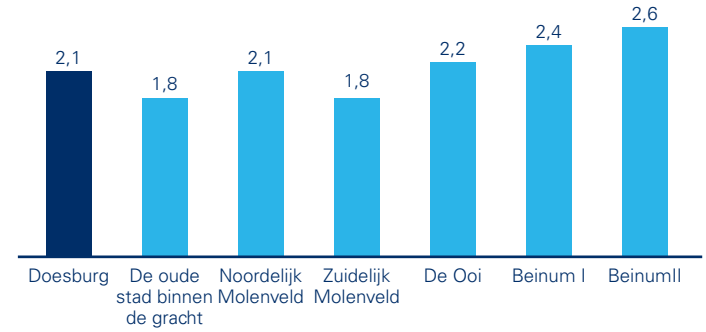
Wat opvallend is, is dat het gemiddeld aantal personen per huishouden in Doesburg sinds 1998 (2,47) sterk is afgenomen. Deze afname is in lijn met de Nederlandse trend, al is de Nederlandse afname minder sterk.[44)]

In de wijken Beinum I (2,4) en II (2,6) is daarentegen het aantal personen per huishouden wel relatief hoog, terwijl het aantal personen per huishouden in de binnenstad en Zuidelijk Molenveld relatief laag is (1,8) (figuur 28).

Figuur 27 Aantal personen per huishouden
CBS, 2018

44) CBS, 2018.

Figuur 28 Gemiddelde huishoudensgrootte, CBS, 2019

Als specifieker gekeken wordt naar de huishoudenssamenstelling dan kan worden geconstateerd dat Doesburg relatief veel alleenstaande huishoudens (35%) en relatief weinig samenwonende huishoudens (65%) ten opzichte van de gemiddeldes van de regio Achterhoek (31% en 70%) en De Liemers (31% en 69%) heeft. Ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde (38% en 62%) en het gemiddelde van de regio Arnhem/Nijmegen (40% en 60%) kent Doesburg dan weer relatief weinig alleenstaande huishoudens en juist veel samenwonende huishoudens. De verhouding alleenstaande/samenwonende huishoudens is vergelijkbaar met het provinciale gemiddelde (tabel 7).

De verwachting is dat het aantal alleenstaande huishoudens, ook in Doesburg, de aankomende jaren verder toeneemt en het aantal samenwonende huishoudens juist verder afneemt.[45)]

	Huishoudens alleenstaand totaal [%] [2018]	Huishoudens samenwonend totaal [%] [2018]
Doesburg	35%	65%
Arnhem	48%	52%
Bronckhorst	28%	72%
Doetinchem	34%	66%
Duiven	27%	73%
Montferland	29%	71%
Renkum	37%	64%
Rheden	40%	60%
Rozendaal	23%	77%
Westervoort	30%	70%
Zevenaar	32%	68%
Regio Arnhem/ Nijmegen	40%	60%
Regio Achterhoek	31%	70%
De Liemers	31%	69%
Provincie Gelderland	36%	64%
Nederland	38%	62%

Tabel 7 Huishoudenssamenstelling, CBS, 2018

Kenmerk II: woningbouw

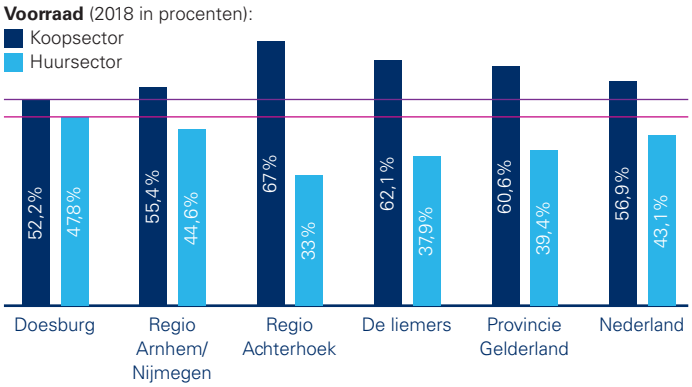
De Doesburgse woningvoorraad bestaat voor 78% uit eengezinswoningen. Voor het straatbeeld betekent dit dat de gemeente meer laagbouw dan hoogbouw kent. Wel heeft Doesburg naar verhouding een hoog aandeel appartementen. Het percentage eengezinswoningen is iets lager, maar wel vergelijkbaar met de Regio Achterhoek, De Liemers en de provincie Gelderland. Het percentage eengezins- en meergezinswoningen is gemiddeld ten opzichte van de omliggende gemeenten (tabel 8).

	Voorraad eengezins-woningen [%] [2018]	Voorraad meergezins-woningen [%] [2018]
Doesburg	78,3%	21,7%
Arnhem	52,3%	47,7%
Bronckhorst	85,2%	14,8%
Doetinchem	75,5%	24,5%
Duiven	86,5%	13,5%
Montferland	82,2%	17,8%
Renkum	69,0%	31,0%
Rheden	73,9%	26,1%
Rozendaal	98,2%	1,8%
Westervoort	86,6%	13,4%
Zevenaar	82,0%	18,0%
Regio Arnhem/ Nijmegen	69,5%	30,5%
Regio Achterhoek	81,1%	18,9%
De Liemers	81,5%	18,5%
Provincie Gelderland	74,4%	25,6%
Nederland	64,4%	35,6%

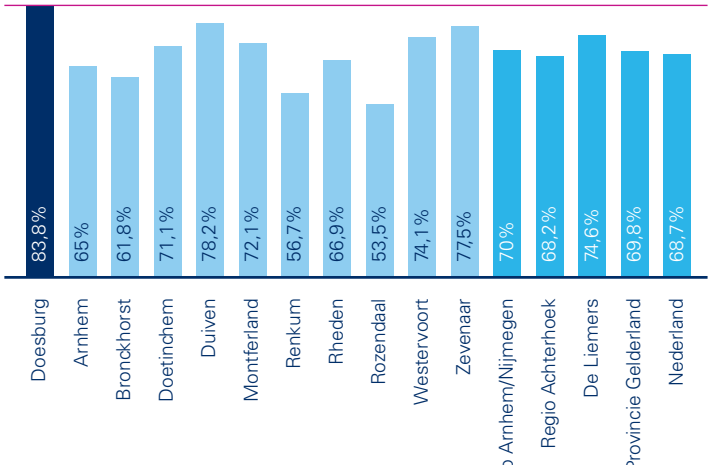
Tabel 8 Woningvoorraad (ABF Research, 2018)

Als specifieker gekeken wordt naar het aandeel koop- en huurwoningen, dan valt op dat Doesburg relatief veel huurwoningen (47,8%) heeft in vergelijking met de omliggende gemeenten en de regionale, provinciale en Nederlandse gemiddeldes. Alleen in Arnhem (56,1%) is dit percentage hoger. Opvallend is met name het hoge percentage sociale huurwoningen binnen de totale huursector in Doesburg (83,8%), zeker in verhouding tot de regionale, provinciale en landelijke gemiddeldes en de omliggende gemeenten (figuur 29 en 30). Als gekeken wordt op wijkniveau, dan zijn er met name in de wijken Zuidelijk Molenveld (85%) en De Ooi (64%) relatief veel (sociale) huurwoningen. Beinum I (67%) en II (79%) hebben dan weer relatief veel koopwoningen (figuur 31).

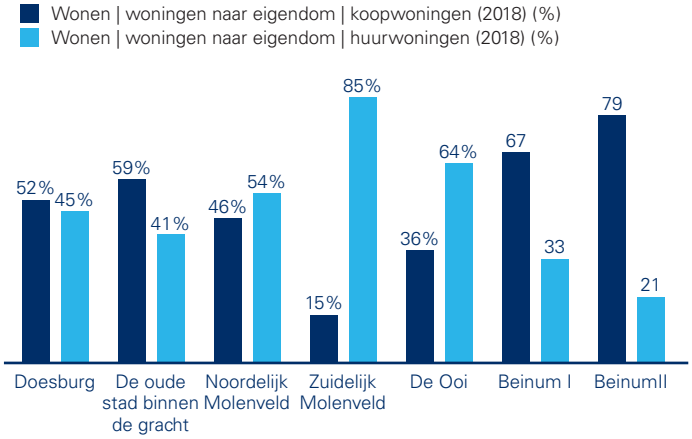
45) PBL/CBS, 2019.

Figuur 29 Aandeel koop- en huurwoningen (ABF Research, 2018)

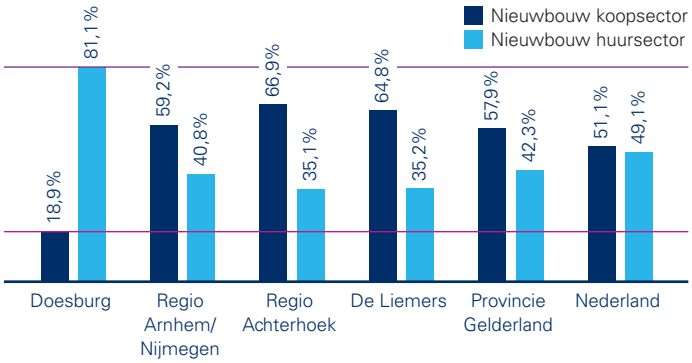

Figuur 30 Voorraad sociale huursector (als % van de huursector) ABF Research, 2018

Figuur 31 CBS, 2018

In Doesburg zijn er de laatste jaren met name heel veel sociale huurwoningen gebouwd. Doesburg heeft – in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddelden én de omliggende gemeenten – het hoogste percentage nieuwe huurwoningen (81,1%) (figuur 32).

Figuur 32 Nieuwbouw (2017 in procenten), ABF Research, 2017

De grootste nieuwbouwopgave in Doesburg/ de subregio De Liemers ligt, in de koopsector in het (hogere)segment vanaf € 280.000. Ook in het koopsegment tussen € 180.000 en € 280.000 (middensegement) is er in de hele regio een forse nieuwbouwopgave. De vraag naar nieuwbouw in het goedkope koopsegment (onder de €180.000,-) is in de regio klein en in Doesburg zelfs helemaal niet nodig. In Doesburg is zelfs sprake van een overschot in dit segment en zou er eerder sprake moeten zijn van sloop. Voor sociale huurwoningen geldt in Doesburg eveneens dat er een sloopopgave is. Doesburg heeft, vergeleken met de andere gemeenten in de regio, de grootste sloopopgave die zich dus met name in het goedkopere huur- en koopsegment voordoet. Het betreft in totaal 170 woningen.[46)]

Kenmerk III: woningwaarde en woonlasten

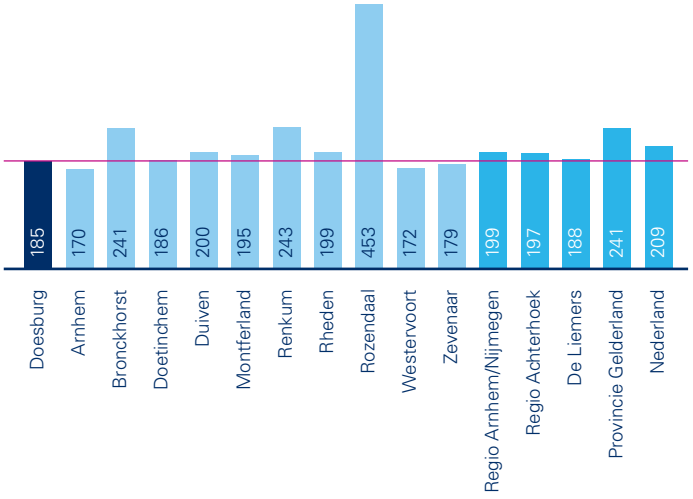
De waarde van een woning is op grofweg twee manieren aan te duiden. Er kan gekeken worden naar de WOZ-waarde en de vraagprijs. De WOZ-waarde is de waarde van de woning die elk jaar door de gemeente bepaald wordt en vormt de basis voor diverse belastingen en heffingen. De vraagprijs is in beginsel een uitnodiging om een bod uit te brengen. Dit bedrag is vaak hoger dan de WOZ-waarde. De WOZ-waarde van de woningen in Doesburg is iets lager (€185.000)[47)], maar ook vergelijkbaar met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes. De gemiddelde vraagprijs (€369.629) is daarentegen bijna twee keer zo hoog als de WOZ-waarde. De gemiddelde vraagprijs is relatief hoog ten opzichte van de regio Achterhoek en gemiddeld ten opzichte van de regio Arnhem/Nijmegen. De gemiddelde vraagprijs is zelfs relatief laag ten opzichte van het provinciale

46) Companen (2017) Regionale Woningmarktanalyse regio Arnhem-Nijmegen; Companen (2017) Woningmarktonderzoek 2017 gemeente Doesburg en Stichting Woonservice IJsselland

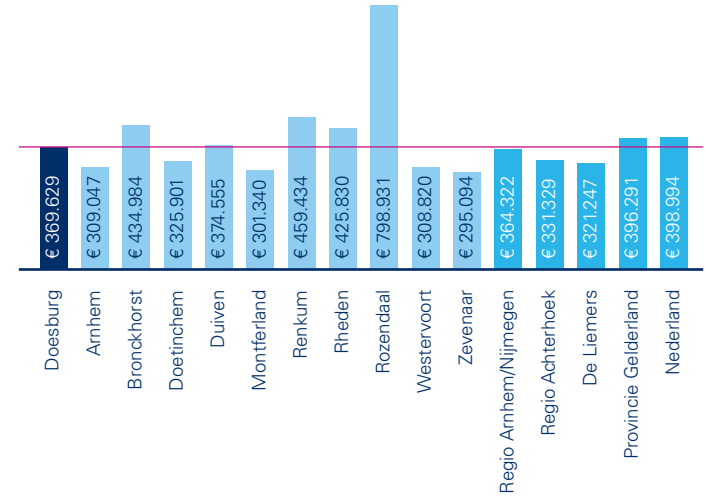
47) Dit cijfer is afkomstig uit 2016. De prognose voor 2019 is dat de WOZ-waarde stijgt naar €198.000. In deze rapportage gaan we echter uit van de vastgestelde cijfers.

en het Nederlandse gemiddelde. De WOZ-waarde is vergelijkbaar met de gemeenten die behoren tot De Liemers. Dit geldt overigens niet voor de gemiddelde vraagprijs (figuur 33 en 34).

Als gekeken wordt op wijkniveau dan zijn de woningen in Beinum II (279.000 euro) en de binnenstad (233.000 euro) het meeste waard[48] en zijn de woningen in de wijken Noordelijk Molenveld (153.000 euro) en Zuidelijk Molenveld (144.000 euro) en De Ooi (149.000 euro) het minste waard.

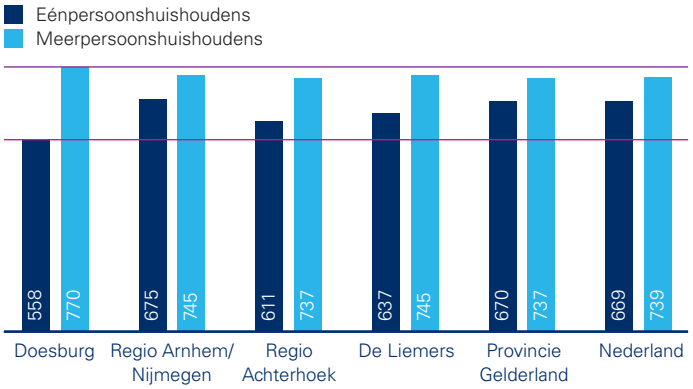
Figuur 33 Gemiddelde WOZ-waarde woningen (x €1000) (CBS, 2016)

Figuur 34 Gemiddelde vraagprijs aangeboden woningen (€) (Huizenzoeker.nl, 2019)

De Doesburgse woonlasten zijn voor meerpersoonshuishoudens relatief hoog en voor éénpersoonshuishoudens relatief laag, in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes. Met name de gezinnen en de 1-2 persoons huishoudens in de leeftijd 30-65 jaar kunnen vaker moeilijker rondkomen.[49]

Van de omliggende gemeenten hebben alleen Duiven en Montferland lagere woonlasten voor éénpersoonshuishoudens en alleen Montferland en Bronckhorst hebben hogere woonlasten voor meerpersoonshuishoudens. De OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing vormen samen, na aftrek van een eventuele heffingskorting, de gemeentelijke woonlasten (figuur 35).

Figuur 35 Gemeentelijke woonlasten (€) (Coelo, 2019)

Kenmerk IV: Verhuizingspatronen

Over de periode 2013-2016 is door Prof. Dr. Tordoir een analyse uitgevoerd van de verhuizingspatronen. Alhoewel hier niet sprake is van hele grote stromen, zijn er per leeftijdsgroep een aantal opvallendheden:

- Voor de leeftijdsgroep 18 t/m 59 jaar geldt dat de uitgaande verhuisstroom gemiddeld net iets groter is dan de inkomende stroom. Arnhem is de grootste ontvanger van verhuizende Doesburgers, maar ook de belangrijkste leverancier van nieuwe Doesburgers. Rheden en Doetinchem delen een tweede plaats[50].

- Voor gezinnen met kinderen, die belangrijk zijn voor de sociale vitaliteit van gemeenten en het lokale draagvlak van voorzieningen, kent Doesburg over de periode 2013-2016 een licht positief saldo ten gevolge van een netto instroom vanuit buurgemeenten Rheden en Bronckhorst. Richting Arnhem is er een licht vertreksaldo en richting Doetinchem is het vertreksaldo iets sterker[51].

- Voor de leeftijdsgroep 60-plussers zijn er relatief weinig verhuisbewegingen. Er is een licht verlies van ouderen richting Doetinchem.

48) WOZ-waarde
49) Companen (2017) Regionale Woningmarktanalyse gemeente Doesburg en Woonservice IJsselland.
50) Zie kaart 16 a en 16 b van bijlage 1
51) Zie kaart 17a en 17b van bijlage 1

4.3 Economie, beroepsbevolking en sociaaleconomische positie

Het derde thema dat beschreven wordt is economie en sociaaleconomische positie. Vier kenmerken worden beschreven, namelijk: werkgelegenheid en economische sectoren (I), het opleidingsniveau (II), inkomen (III) en de arbeidsparticipatie (IV),

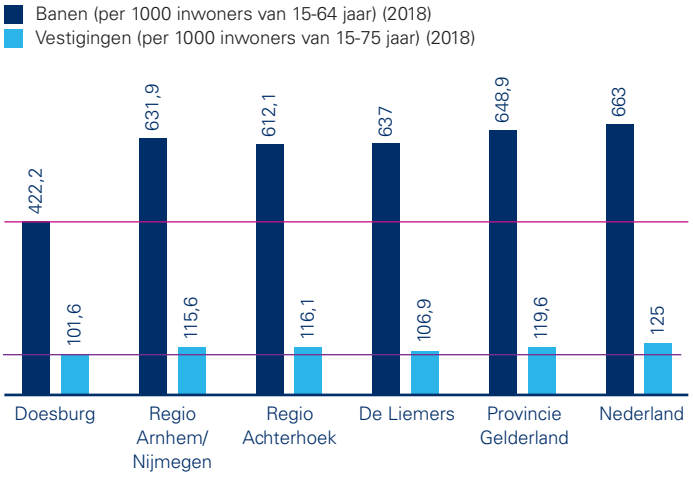
Kenmerk I: werkgelegenheid en economische sectoren

Banen en vestigingen

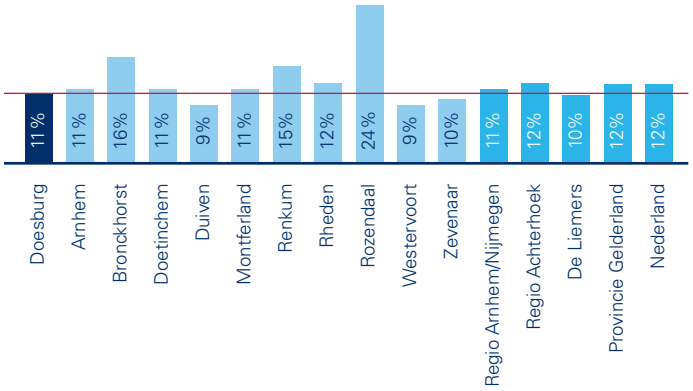
In Doesburg zijn er 890 bedrijven gevestigd, waarvan een aantal grotere bedrijven.[52)] Zo zijn de bedrijven Rotra en Ubbink in Doesburg gevestigd en wordt er sinds 1896 in Gieterij Doesburg ijzer gegoten. Bedrijven als deze dragen bij aan de Doesburgse economie, omdat ze aan relatief veel mensen werkgelegenheid bieden. Ubbink (200-499 werkzame personen) en Rotra (100-199 werkzame personen) zijn de grootste bedrijven van Doesburg.[53)]

Toch heeft Doesburg in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes relatief weinig banen en vestigingen van bedrijven. Van de omliggende gemeenten 'scoren' alleen Rozendaal (aantal banen) en Westervoort (aantal banen en bedrijven) lager. Ook is het aantal zzp'ers in Doesburg gemiddeld ten opzichte van omliggende gemeenten, en vergelijkbaar met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes (figuur 36 en 37). Hoewel het aantal banen de laatste jaren is afgenomen (3830 in 2001 t.o.v. 3700 in 2018), is het aantal bedrijven daarentegen wel flink toegenomen (530 in 2001 t.o.v. 890 in 2018).[54)]

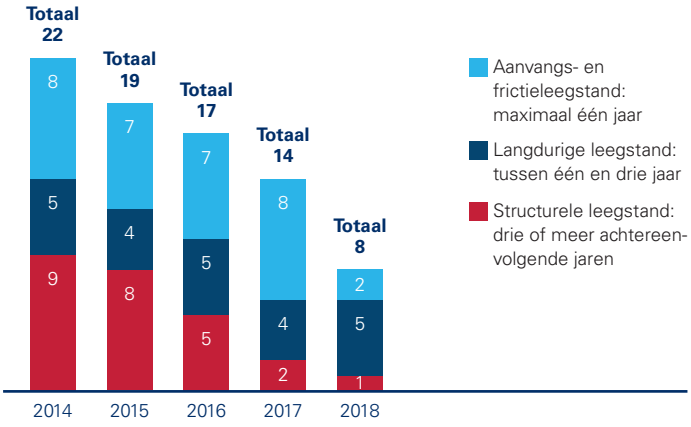
Als gekeken wordt naar de (uitgeefbare) bedrijfsterreinen dan is het belangrijk om te vermelden dat Doesburg relatief weinig groeioppervlakte heeft.[55)] Daarnaast is ook de leegstand van winkels in de gemeente relatief laag (figuur 38). Dat betekent dat qua (bedrijfs)vestigingen Doesburg (goed) gebruik maakt van de beschikbare ruimte.

Figuur 36 Banen en vestigingen van bedrijven (CBS, 2018)

Figuur 37 ZZP'ers t.o.v. het aantal werkenden (%)
CBS, 2017

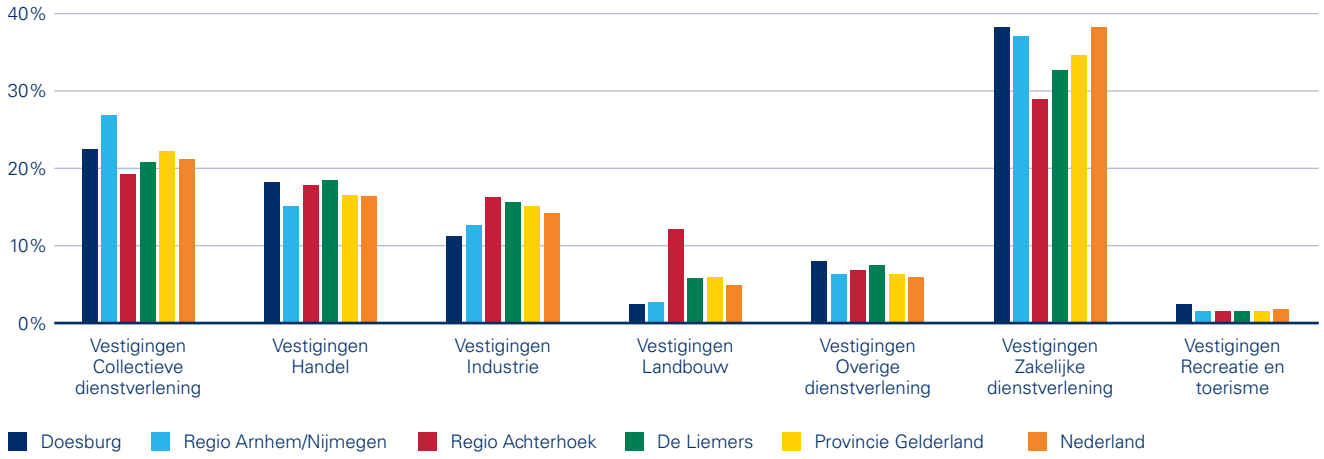
Figuur 38 Leegstand winkels centrum Doesburg
Locatus Online (website gemeente Doesburg), 2018

52) LISA, 2019 (waarstaatjegemeenten.nl).
53) Provinciale Werkgelegenheids Enquête Gelderland (PWE)
54) CBS, 2018
55) Provincie Gelderland/IBIS, 2019

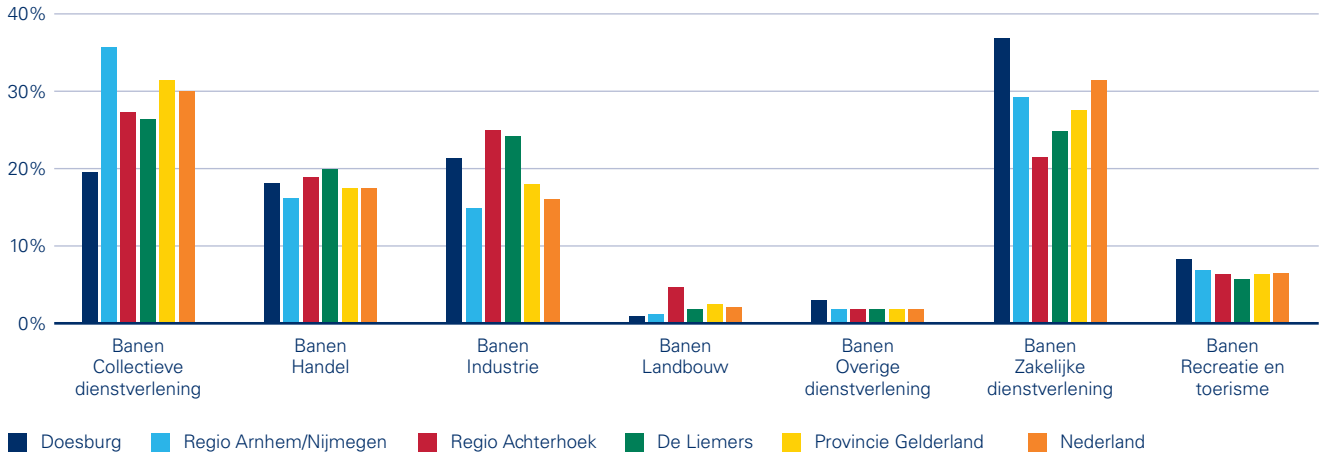
Sectoren

Doesburg heeft relatief veel bedrijven in de zakelijke dienstverlening, de handel en de toeristische sector. Er zijn ook relatief veel banen in de zakelijke dienstverlening en de toeristische sector. Het aantal banen in de handel daarentegen is gemiddeld. Het aantal banen in de industrie is wel weer bovengemiddeld (figuur 39 en 40).

De laatste jaren (periode 2012-2018) is het aantal bedrijven in de toeristische sector met 29% gestegen. Het aantal banen in de toeristische sector is daarentegen wel met 8% afgenomen. Het aantal banen en bedrijven in de zakelijke dienstverlening is met 2% afgenomen. Met name het aantal bedrijven (+69%) en banen (+10%) in de landbouw is de laatste jaren gestegen. Het aantal bedrijven in de handel is in Doesburg afgenomen (-13%), terwijl het aantal banen juist is toegenomen (+10%).

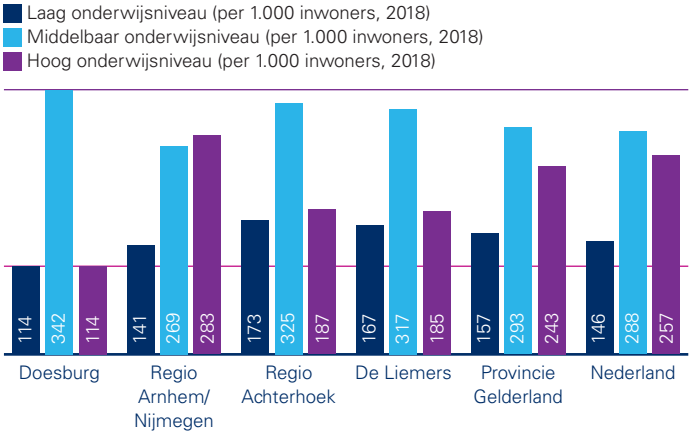
Figuur 39 Verstigingen van bedrijven, LISA, 2018

Figuur 40 Banen, LISA, 2018

Kenmerk II: opleidingsniveau beroepsbevolking

Gemiddeld gezien is de beroepsbevolking van Doesburg middelbaar opgeleid.[56] Dat is redelijk vergelijkbaar met het opleidingsprofiel van de gemeenten in de regio Achterhoek en De Liemers. Daarbij zijn er, vergeleken met de regionale, provinciale en Nederlandse aantallen in Doesburg relatief minder inwoners laag- en hoogopgeleid.[57] Doesburg heeft ook de meeste middelbaar en minste hoog- en laagopgeleide inwoners van alle omliggende gemeenten (figuur 41). In de Regio Arnhem-Nijmegen is het opleidingsniveau, mede door de twee grote steden, aanzienlijk hoger.

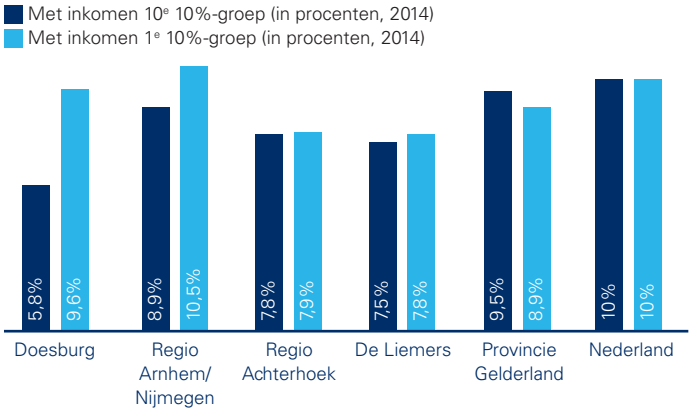

Figuur 41 Gemiddeld opleidingsniveau beroepsbevolking, CBS 2018

Kenmerk III: inkomen

Doesburg (9,6%) heeft voor Nederlandse begrippen (10%) een gemiddeld aantal 'arme' huishoudens.[58] Ten opzichte van de regio Achterhoek (7,9%) en De Liemers (7,8%) heeft Doesburg wel relatief veel 'arme' huishoudens. Daarentegen heeft Doesburg relatief weinig 'rijke' huishoudens (5,8%)[59] (figuur 42). In Doesburg zijn er relatief veel armere huishoudens (In de laagste inkomensklasses). De gemeente heeft daarentegen relatief weinig huishoudens in 5e en 6e 10%-groep. Deze groepen maken onderdeel uit van de middeninkomens. Doesburg heeft een gemiddeld aantal huishoudens in 7e 10%-groep maar weer relatief weinig huishoudens in 8e tot 10e 10%-groep. (de hogere inkomens)

Met name in de wijken Noordelijk en Zuidelijk Molenveld en De Ooi wonen relatief veel inwoners met een laag inkomen, terwijl juist in de wijken Beinum II en de binnenstad relatief veel inwoners met een hoog inkomen wonen. Als specifieker gekeken wordt naar het aantal inwoners met een inkomen van onder of rond het sociaal minimum dan valt op dat deze met name in Zuidelijk Molenveld en De Ooi wonen.

Figuur 42 Inkomensverdeling (CBS 2014)

56) Het hoogst behaalde onderwijsniveau is middelbaar onderwijs. Dit omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4).

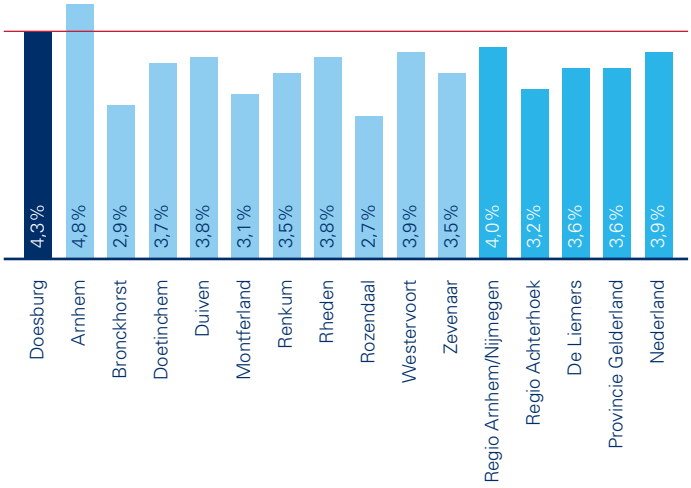
57) Laagopgeleid: het hoogst behaalde onderwijsniveau is laag onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van basisonderwijs, het vmbo, de eerste 3 leerjaren van havo/vwo of de assistentenopleiding (mbo-1).
Hoogopgeleid: Het hoogst behaalde onderwijsniveau is hoog onderwijs. Dit omvat onderwijs op het niveau van hbo of wo.

58) Huishouden met inkomen 1e 10%-groep: percentage huishoudens in de gemeente dat landelijk behoort tot laagste 10%.

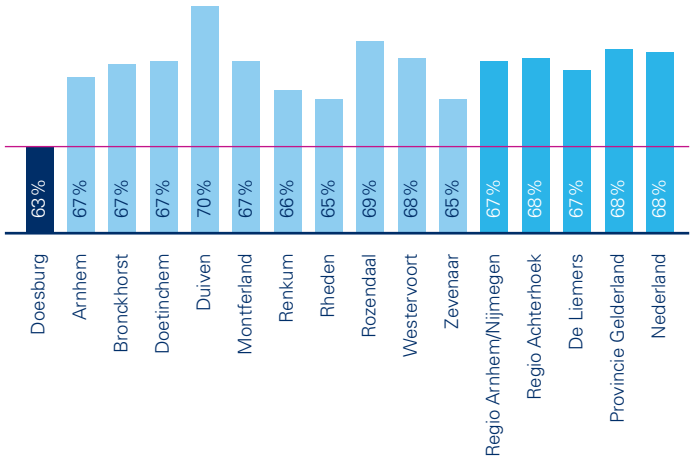
59) Huishoudens met inkomen 10e 10%-groep: percentage huishoudens in de gemeente dat landelijk behoort tot hoogste 10%.

Kenmerk IV: arbeidsparticipatie

Het Doesburgse werkloosheidspercentage is relatief hoog in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes. Van de omliggende gemeenten heeft alleen Arnhem een hoger werkloosheidspercentage. Ook is de netto arbeidsparticipatie relatief laag in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes én de omliggende gemeenten. De netto arbeidsparticipatie zegt iets over de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking (figuur 43 en 44).

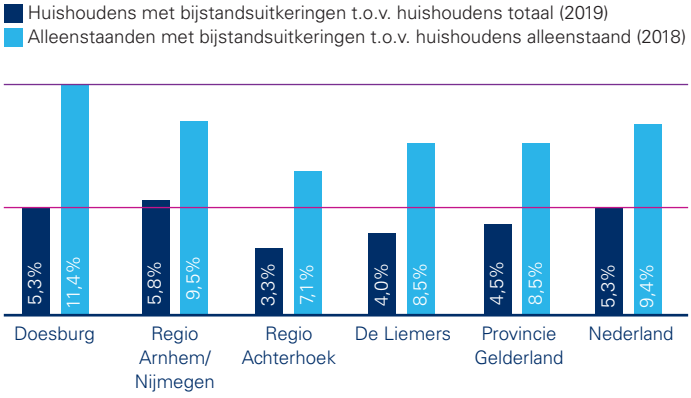
Figuur 43 werkloosheidspercentage (CBS, 2018)

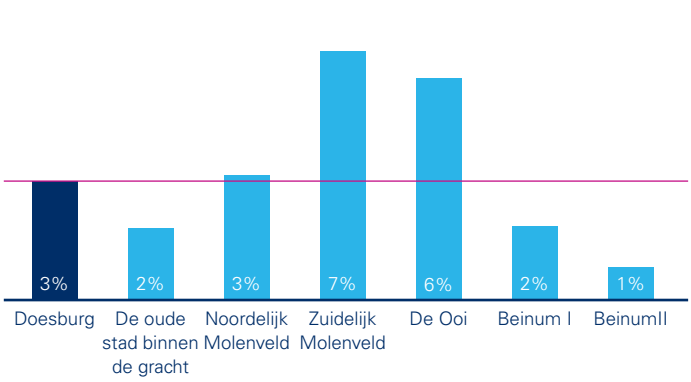
Figuur 44 Netto arbeidsparticipatie
CBS, 2018

Als specifieker gekeken wordt naar het aantal Doesburgse huishoudens met een bijstandsuitkering dan valt op dat het aantal huishoudens met een bijstandsuitkering gelijk is aan het Nederlandse gemiddelde (5,3% van alle huishoudens), maar dat alleen de omliggende gemeente Arnhem een hoger aantal huishoudens met een bijstandsuitkering (9,9%) heeft. Dat laatste geldt ook voor het aantal eenpersoonshuishoudens met een bijstandsuitkering. 11,4% van de Doesburgse eenpersoonshuishoudens heeft een bijstandsuitkering en alleen Arnhem heeft er meer (14,2%). Ten opzichte van het provinciale gemiddelde en het gemiddelde van de regio Achterhoek en De Liemers heeft Doesburg veel (eenpersoons)huishoudens met een bijstandsuitkering. Vergeleken met de regio Arnhem/Nijmegen heeft Doesburg minder huishoudens met een bijstandsuitkering maar wel meer eenpersoonshuishoudens met een bijstandsuitkering (figuur 45).

Een uitsplitsing naar wijkniveau laat zien dat er in de wijken Zuidelijk Molenveld (7%) en De Ooi (6%) relatief veel inwoners in de bijstand zitten, terwijl in de andere wijken dit percentage (meer dan) de helft lager is (figuur 46).

Figuur 45 CBS, 2018, 2019

Figuur 46 Sociale zekerheid | Personen per soort uitkering; bijstand (CBS, 2017)

4.4 Sociaalmaatschappelijke positie

Het vierde thema dat beschreven wordt is de sociaalmaatschappelijke positie. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen gezondheid (I), zorg (II), jeugdproblematiek (III) en de sociale structuur en samenhang (IV).

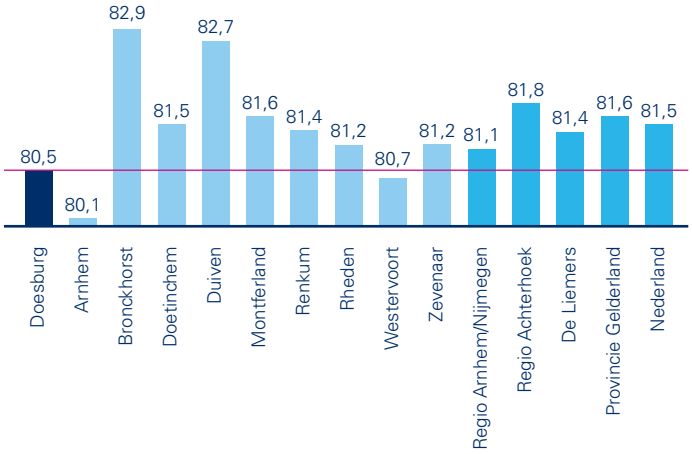
Kenmerk I: gezondheid

Met de gezondheid van de gemiddelde Doesburger is het op onderdelen minder goed gesteld dan het gemiddelde in Nederland. Dit beeld komt voort op basis van de volgende indicatoren:

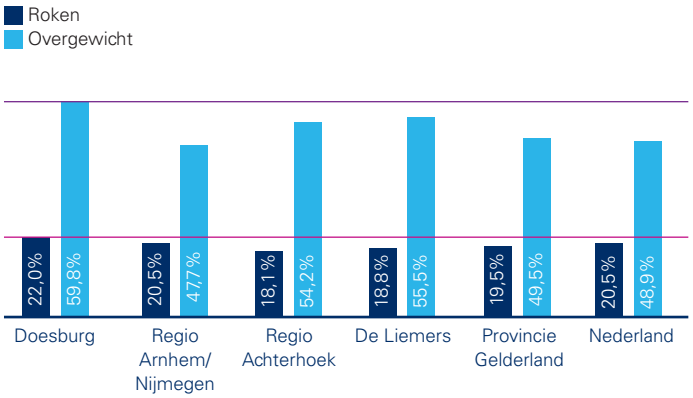
- In Doesburg worden inwoners gemiddeld 80,8 jaar oud. Dit is relatief laag vergeleken met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes. Wel ligt de levensverwachting dicht tegen het gemiddelde van de regio Arnhem/Nijmegen aan (figuur 47).

- Er zijn meerdere indicatoren die er op wijzen dat de gemiddelde Doesburger een relatief ongezonde levensstijl heeft. Ten opzichte van de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes heeft Doesburg de meeste rokende mensen (22%) en mensen met overgewicht (59,8%) (figuur 48).

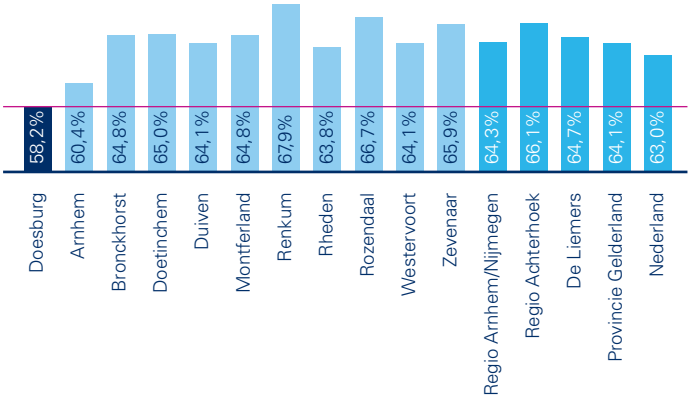
- Ook hebben Doesburgers ten opzichte van omliggende gemeenten en de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes relatief de minste beweging (58,2%) en zijn er ten opzichte van de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes in Doesburg relatief weinig inwoners en kinderen aangesloten bij een sportvereniging (figuur 49 en 50).

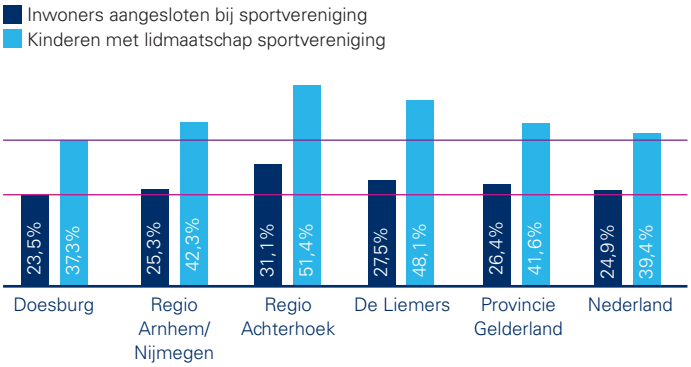
Figuur 47 Levensverwachting, RIVM, 2016

Figuur 48 Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2016

Figuur 49 Beweegst voldoende
Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2016

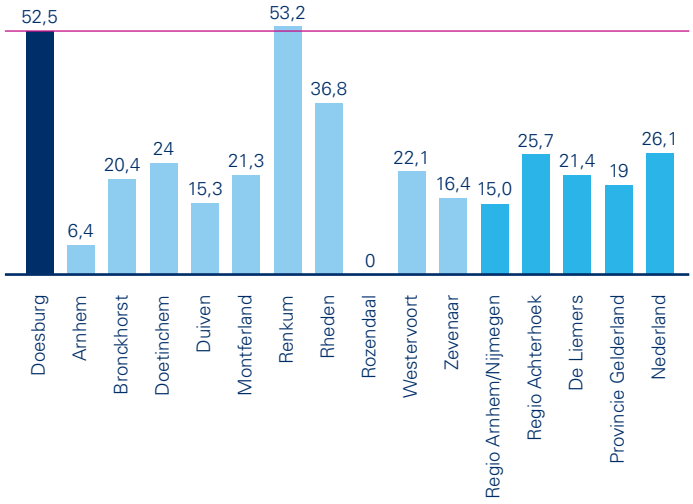
Figuur 50 Sportbonden en NOC*NSF, 2018

Kenmerk II: zorggebruik

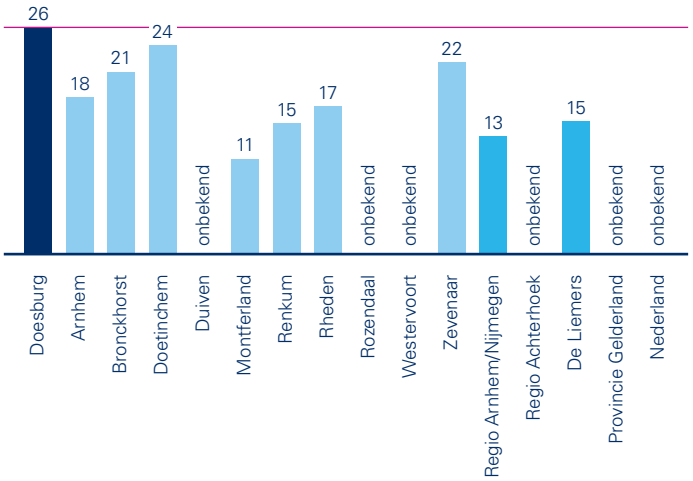
Doesburgers maken relatief veel gebruik van zorg. Zo heeft de gemeente ten opzichte van de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes relatief veel re-integratievoorzieningen (52,5 per 1.000 inwoners). Van de omliggende gemeenten heeft alleen Renkum meer re-integratievoorzieningen (53,2 per 1.000 inwoners). Re-integratievoorzieningen zijn voorzieningen die worden ingezet nadat de gemeente heeft vastgesteld dat een cliënt een afstand heeft tot de arbeidsmarkt (figuur 51).

Van de omliggende gemeenten heeft Doesburg daarnaast de meeste huishoudens die gebruik maken van 6 of meer voorzieningen in het sociaal domein (26 per 1.000 huishoudens). Een voorbeeld van een voorziening waar Doesburgse huishoudens relatief veel gebruik van maken is een maatwerkarrangement in de Wmo (figuur 52).

Het aantal re-integratievoorzieningen (72,3 per 1.000 inwoners in 2015) en het aantal huishoudens die gebruik maken van 6 of meer voorzieningen in het sociaal domein (30 per 1.000 huishoudens in 2015) is sinds 2015 wel (sterk) afgenomen.[60)]

Figuur 51 Reïntegratievoorzieningen (per 1000 inwoners van 15-75 jaar) CBS, 2018

Figuur 52 Huishoudens met 6 of meer voorzieningen in sociaal domein (aantal per 1000 huishoudens) CBS, 2018

60) CBS, 2015-2018.

Kenmerk III: jeugdproblematiek

Op het gebied van Jeugd valt op dat hier in Doesburg sprake is van een aantal serieuze aandachtspunten. Dit blijkt uit meerdere indicatoren die hieronder verder toegelicht worden.

- Hoewel de verschillen niet groot zijn, heeft Doesburg vergeleken met de Nederlandse, provinciale en de regionale gemiddeldes relatief meer jongeren met jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering. Van de omliggende gemeenten heeft alleen Renkum meer jongeren met jeugdbescherming, heeft alleen Arnhem meer jongeren met jeugdreclassering en hebben alleen Renkum, Westervoort en Zevenaar meer jongeren met jeugdhulp (tabel 9).

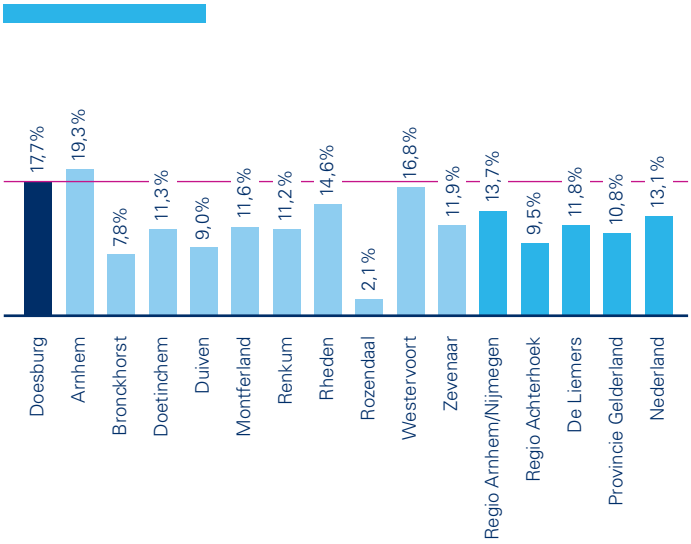
- Doesburg heeft vergeleken met de omliggende gemeenten relatief veel kinderen die in armoede leven. Van de omliggende gemeenten heeft alleen Arnhem meer kinderen in armoede (figuur 53).

- Doesburg heeft ten opzichte van de provinciale en regionale gemiddeldes relatief veel achterstandsleerlingen. Het Doesburgse gemiddelde (11,7%) is dan wel vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde (11,6%). Van de omliggende gemeenten hebben alleen Arnhem (13,6%) en Westervoort (11,9%) meer achterstandsleerlingen. Het verzuim onder Doesburgse jongeren is hoog ten opzichte van de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes en is het hoogste van alle omliggende gemeenten (figuur 54 en 55).

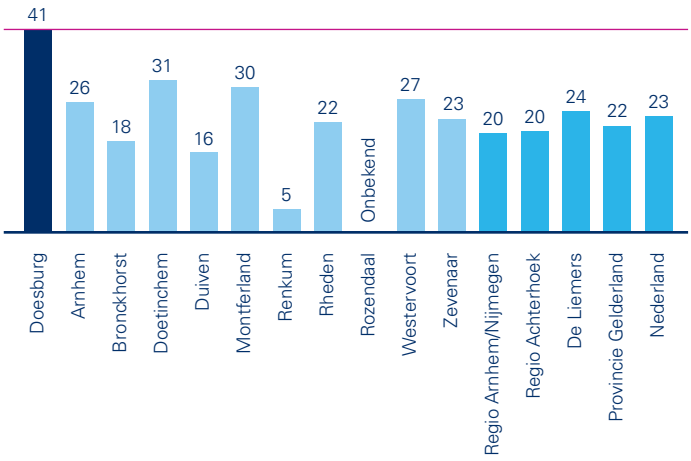
- Doesburg heeft relatief veel werkloze jongeren (3,0%). Samen met de omliggende gemeenten Arnhem, Doetinchem, Rheden en Zevenaar 'scoort' de gemeente het hoogste van alle omliggende gemeenten. Ook is het aantal werkloze jongeren relatief hoog in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes (figuur 56).

	Jongeren met jeugdhulp (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%] [2017]	Jongeren met jeugdbescherming (in % van alle jongeren tot 18 jaar) [%] [2017]	Jongeren met jeugdreclassering (in % van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) [%] [2017]
Doesburg	13,0%	1,4%	0,7%
Arnhem	11,4%	1,2%	0,8%
Bronckhorst	9,6%	0,9%	0,2%
Doetinchem	11,7%	1,4%	0,5%
Duiven	12,5%	0,7%	0,3%
Montferland	12,1%	0,9%	0,2%
Renkum	15,0%	1,5%	0,7%
Rheden	12,9%	1,2%	0,5%
Rozendaal	9,6%	-	-
Westervoort	14,1%	1,2%	0,5%
Zevenaar	13,8%	1,1%	0,5%
Regio Arnhem/Nijmegen	11,6%	1,1%	0,5%
Regio Achterhoek	10,6%	1,1%	0,3%
De Liemers	12,4%	1,2%	0,4%
Provincie Gelderland	11,0%	1,1%	0,4%
Nederland	11,2%	1,2%	0,4%

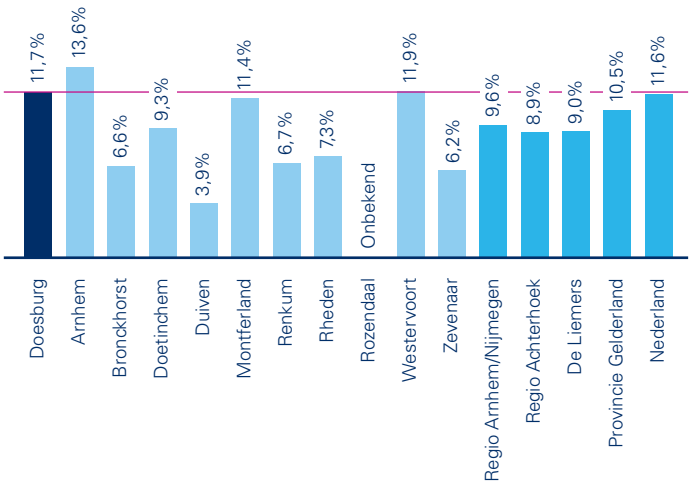
Tabel 9 CBS, 2017

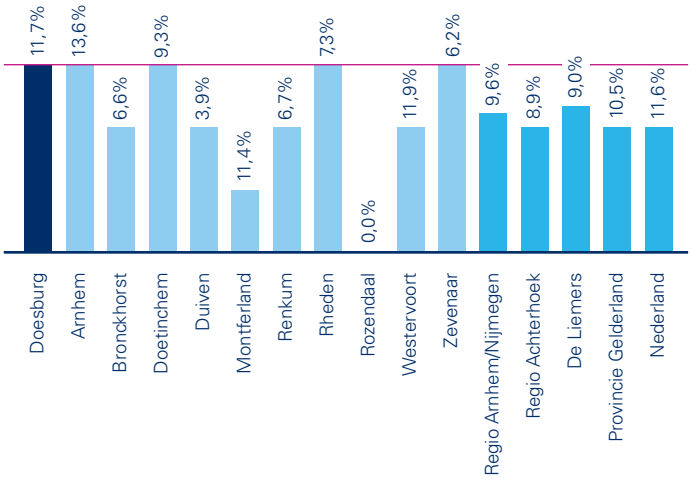
Figuur 53 Kinderen in armoede, CBS, 2014

Figuur 54 Relatief verzuim (per 1000 leerplichtigen). DUO/Ingrado, 2018

Figuur 55 Achterstandsleerlingen. Verwey Jonker Instituut, 2012

Figuur 56 Werkloze jongeren. CBS, 2018

Kenmerk IV: sociale structuur

Doesburgers kijken naar elkaar om en zetten zich voor elkaar in. Desalniettemin is er ook sprake van een relatief hoog percentage eenzaamheid.

- Vergeleken met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes is het aantal eenzame inwoners in Doesburg iets hoger. Van de omliggende gemeenten vertonen alleen Arnhem, Westervoort en Zevenaar op dit vlak lagere cijfers (tabel 10).

- Daarentegen heeft Doesburg wel relatief veel vrijwilligers (34,6%) ten opzichte van het Nederlandse en provinciale gemiddelde en het gemiddelde van De Liemers en regio Arnhem/Nijmegen. De regio Achterhoek heeft met 36,9% wel meer vrijwilligers. Van de omliggende gemeenten heeft alleen Bronckhorst meer vrijwilligers (tabel 10).

- Het aantal Doesburgse inwoners (15,5%) dat mantelzorg verleent is gemiddeld. Ten opzichte van het Nederlandse (14,2%) en provinciale gemiddelde (14,8%) en het gemiddelde van de regio Arnhem-Nijmegen (13,3%) verlenen Doesburgers meer mantelzorg. Ten opzichte van het gemiddelde van regio Achterhoek (17,3%) en De Liemers (15,9%) verlenen Doesburgers juist weer minder mantelzorg (tabel 10).

- Het aantal laaggeletterden ligt in Doesburg rond het landelijk gemiddelde. Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn, zijn geen analfabeten. Ze kunnen wel lezen en schrijven, maar beheersen niet het het eindniveau vmbo of niveau mbo-2/3.[61)]

61) Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland, Stichting Lezen & Schrijven

	Eenzaamheid [%] [2016]	Vrijwilligerswerk [%] [2016]	Mantelzorg verlenen [%] [2016]
Doesburg	43,3%	34,6%	15,5%
Arnhem	46,0%	22,7%	10,5%
Bronckhorst	34,3%	41,6%	17,6%
Doetinchem	39,6%	28,5%	18,1%
Duiven	40,3%	26,2%	14,3%
Montferland	37,7%	31,8%	17,2%
Renkum	41,7%	32,2%	16,6%
Rheden	43,1%	30,5%	15,3%
Rozendaal	37,0%	34,6%	15,2%
Westervoort	43,8%	28,3%	14,8%
Zevenaar	44,1%	31,5%	12,2%
Regio Arnhem/Nijmegen	42,7%	28,4%	13,3%
Regio Achterhoek	37,7%	36,9%	17,3%
De Liemers	40,6%	31,0%	15,9%
Provincie Gelderland	40,3%	33,5%	14,8%
Nederland	42,9%	29,7%	14,2%

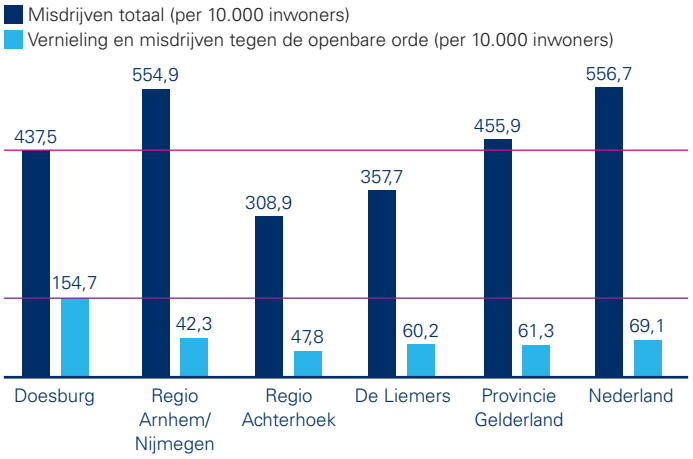
Tabel 10 Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2016

4.5 Leefbaarheid

Het vijfde thema dat beschreven wordt is leefbaarheid. Beschreven worden drie kenmerken die met leefbaarheid te maken hebben, namelijk: criminaliteit en verkeersveiligheid (I) en bereikbaarheid (II) en voorzieningen (III).

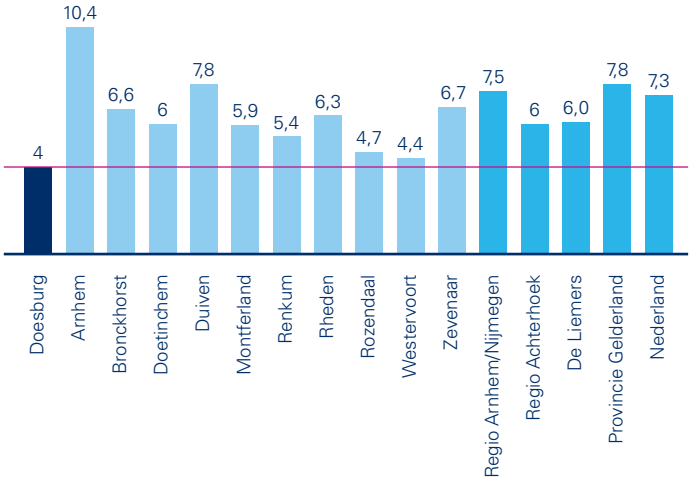
Kenmerk I: criminaliteit en verkeersveiligheid

De criminaliteit is in Doesburg relatief laag (437,5 misdrijven per 10.000 inwoners) in vergelijking met het Nederlandse (556,7) en provinciale (455,9) gemiddelde en het gemiddelde van de regio Arnhem/Nijmegen (554,9). De criminaliteit is daarentegen relatief hoger vergeleken met de gemiddeldes van de regio Achterhoek (308,9) en De Liemers (357,7). Ook ten opzichte van omliggende gemeenten zijn er in Doesburg relatief veel misdrijven, alleen Arnhem (839,4) en Rheden (444,5) 'scoren' hoger dan Doesburg. Met name het aantal vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde is relatief groot in Doesburg (154,7). Doesburg scoort op dit vlak het hoogste ten opzichte van de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes en de omliggende gemeenten (figuur 57).

Figuur 57 Criminaliteit (CBS, 2016)

Doesburg is daarentegen wel relatief verkeersveilig. De gemeente heeft namelijk het laagste aantal verkeersongevallen in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes én de omliggende gemeenten (figuur 58).

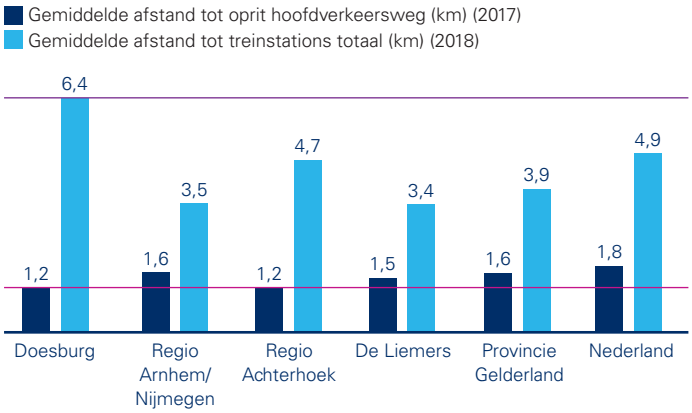
Figuur 58 Verkeersongevallen (per 1000 inwoners) ABF Research, 2017

Kenmerk II: bereikbaarheid

Doesburg is gelegen langs de Gelderse IJssel en de Oude IJssel. De belangrijkste verkeersaders voor Doesburg zijn de N317 en de N338. Deze N-wegen lopen om de gemeente heen. Daarnaast is Doesburg met de auto, via de A12 (ten zuiden) en de A348 (ten westen), goed te bereiken. Dit wordt ook zichtbaar uit de korte gemiddelde afstand tot een oprit van een hoofdverkeersweg (1,2 km). Hoewel dit gemiddeld gezien redelijk in lijn is met de omliggende gemeenten, is het korter dan het regionale, provinciale en landelijke gemiddelde. Ter nuancering moet wel worden opgemerkt dat de A348 doordeweeks een drukke weg is (gemiddeld 20.000-30.000 motorvoertuigen per week voor werk). De N-wegen zijn daarentegen wel een stuk rustiger (gemiddeld <12.500 motorvoertuigen per week voor werk).[62)]

Doesburg is minder goed te bereiken met het openbaar vervoer. Zo is het dichtstbijzijnde treinstation 6,4 km van Doesburg vandaan en 'scoort' de gemeente hiermee het hoogste van alle omliggende gemeenten. Ook is de afstand groter dan de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes (figuur 59).

Ter illustratie: vanuit Arnhem is Doesburg binnen een half uur met de auto te bereiken. Met het openbaar vervoer duurt het 50 minuten om van Arnhem naar Doesburg te komen. Belangrijke noot is dat de tijd om naar en van een bus- en treinstation te reizen nog bovenop deze 50 minuten komen.[63)]

Figuur 59 CBS, 2017, 2018

Kenmerk III: Voorzieningen

Qua basisvoorzieningen, zoals de huisarts en de supermarkt heeft Doesburg een gemiddeld tot goed voorzieningenaanbod op nabije afstand. Voor wat meer hoogwaardige voorzieningen, zoals voortgezet onderwijs en ziekenhuizen geldt dat deze in Doesburg niet aanwezig zijn en op verdere afstand liggen.

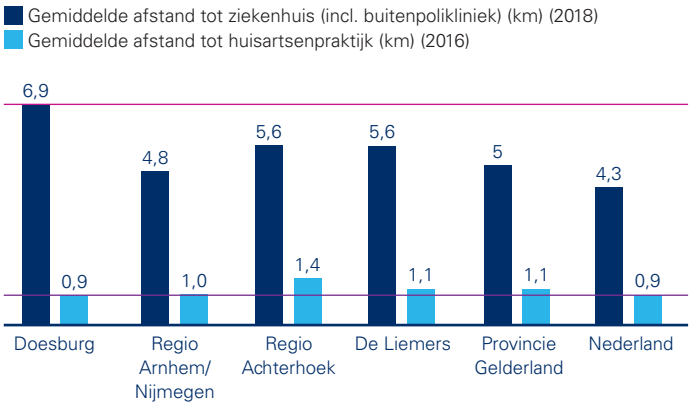
- Met 3 scholen in het basisonderwijs heeft Doesburg relatief weinig scholen in vergelijking met het Nederlandse, provinciale en regionale gemiddelde. Ook ten opzichte van omliggende gemeenten is dit relatief het laagste aantal. Doesburg heeft daarnaast geen scholen in het voortgezet onderwijs en 'scoort' ook op dit vlak het laagste (figuur 61). De gemiddelde afstand tot het voortgezet onderwijs is in Doesburg daardoor relatief groot (5,7 km) in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes. Ook van alle omliggende gemeenten 'scoort' Doesburg, samen met Bronckhorst, het hoogste. De gemiddelde afstand tot het basisonderwijs is relatief laag en gemiddeld ten opzichte van de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes, én omliggende gemeenten (figuur 62).

- De gemiddelde afstand tot het ziekenhuis is in Doesburg relatief groot (6,9 km) in vergelijking met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes. Van de omliggende gemeenten 'scoren' alleen Bronckhorst (7,8 km), Montferland (7,6 km) en Renkum (7,1 km) minder goed. De gemiddelde afstand tot de huisartsenpraktijk (0,9 km) is dan weer relatief laag en gelijk aan het Nederlandse gemiddelde. Alleen de gemeente Westervoort 'scoort' op dit vlak beter (figuur 60).

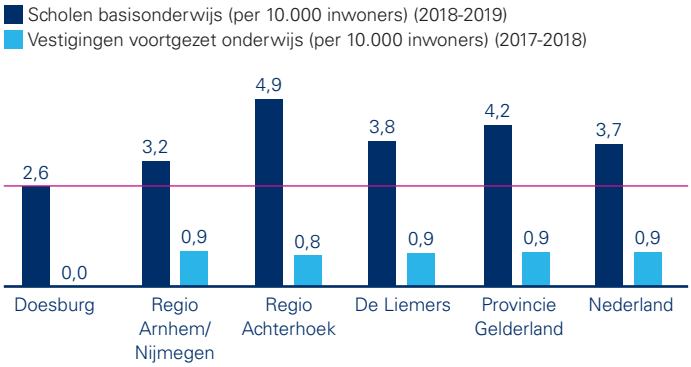
- De gemiddelde afstand tot een grote supermarkt is in Doesburg relatief laag (0,6 km) vergeleken met de Nederlandse en regionale gemiddeldes. Samen met Westervoort 'scoort' Doesburg op dit vlak zelfs het beste van alle omliggende gemeenten. Ook de gemiddelde afstand tot het zwembad (2 km) en een hotel (1,6 km) is vergeleken met de Nederlandse en regionale gemiddeldes relatief laag. Op beiden vlakken 'scoren' slechts twee omliggende gemeenten beter. De afstand tot een Doesburgs café is gemiddeld (1,2 km) in vergelijking met de Nederlandse en regionale gemiddeldes, én omliggende gemeenten. De gemiddelde afstand tot een restaurant is daarentegen relatief groot vergeleken met de Nederlandse en regionale gemiddeldes. Bij de meeste omliggende gemeenten ligt de gemiddelde afstand tot een restaurant onder de 1 km (tabel 11).

62) Provincie Gelderland, Atlas Gelders Verkeer
63) Google Maps

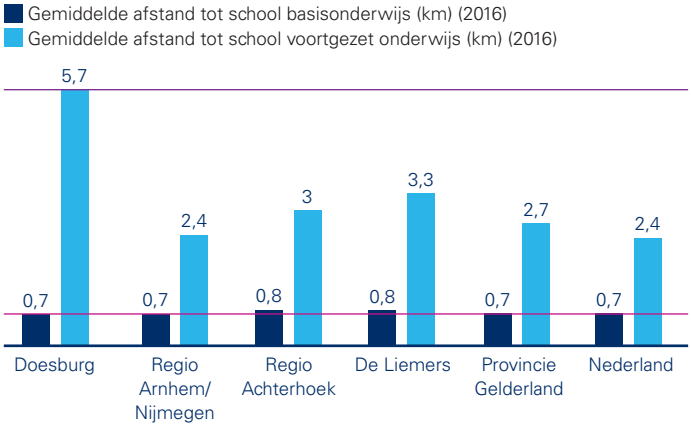
- Doesburg heeft een gemiddeld aantal grote supermarkten binnen 1 km. Dit aantal is wel lager dan het Nederlandse gemiddelde en het gemiddelde van de regio Arnhem/ Nijmegen, maar vergelijkbaar met de regio Achterhoek en De Liemers. Het aantal cafés binnen 1 km is daarentegen wel lager dan het gemiddelde van de regio Achterhoek. Het gemiddelde is wederom vergelijkbaar met De Liemers. Het aantal Doesburgse cafés binnen 1 km is veel lager dan het Nederlandse gemiddelde en het gemiddelde van de regio Arnhem/Nijmegen. Het aantal restaurants binnen 1 km is ook lager dan het Nederlandse gemiddelde en het gemiddelde van de regio Arnhem/Nijmegen, maar veel hoger dan het aantal van de regio Achterhoek en De Liemers (tabel 12).

Figuur 60 CBS, 2016, 2018

Figuur 61 DUO, 2017-2019

Figuur 62 CBS, 2016

	Gemiddelde afstand tot grote supermarkt (km)	Gemiddelde afstand tot café e.d. (km)	Gemiddelde afstand tot restaurant (km)	Gemiddelde afstand tot hotel e.d. (km)	Gemiddelde afstand tot zwembad (km)
Doesburg	0,6	1,2	1,1	1,6	2
Arnhem	0,8	1,2	0,7	2,7	2,8
Bronckhorst	1,8	1,8	1,2	2,9	5,4
Doetinchem	0,8	1,5	0,9	2,6	3,4
Duiven	1,1	1,2	0,9	3	4,2
Montferland	0,9	0,9	0,9	1,2	2,3
Renkum	1	2,4	0,6	1,7	1,8
Rheden	0,8	1	0,6	2,4	4,5
Rozendaal	1,3	1,2	0,9	0,9	2,9
Westervoort	0,6	0,8	0,9	2,4	1,1
Zevenaar	1,1	1	1,1	2,6	4,5
Regio Arnhem/Nijmegen	0,9	1,1	0,8	2,4	2,9
Regio Achterhoek	1,3	1,3	1	3	4
De Liemers	1	1,1	1	2,5	3,3
Nederland	0,9	1,2	0,8	2,5	3,3

Tabel 11 CBS, 2019

	Aantal grote supermarkten binnen 1 km	Aantal cafés e.d. binnen 1 km	Aantal restaurants binnen 1 km
Doesburg	1,4	1,3	4,6
Arnhem	2,3	7,6	11,3
Bronckhorst	1	0,6	2,1
Doetinchem	1,4	1,8	3,3
Duiven	1,1	0,5	1,6
Montferland	1,6	1	3,1
Renkum	1,3	0,3	3,8
Rheden	2,3	2,2	4,8
Rozendaal	0,2	0,6	1,3
Westervoort	1,5	1,1	1,8
Zevenaar	1,1	2,1	3,6
Regio Arnhem/Nijmegen	1,7	4,4	7
Regio Achterhoek	1,3	1,7	2,9
De Liemers	1,3	1,5	2,8
Nederland	1,9	4,6	9,2

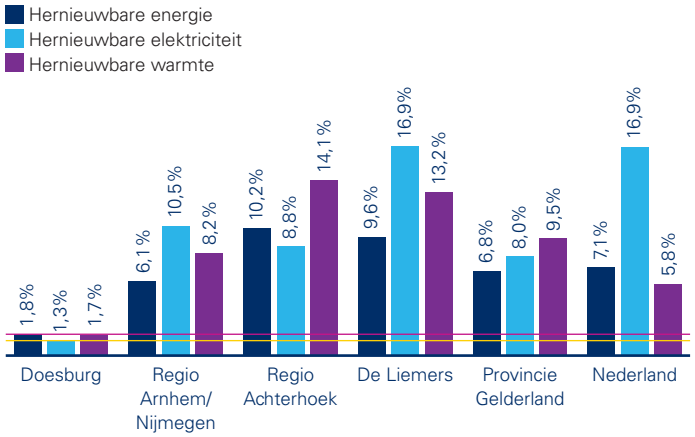
Tabel 12 CBS, 2019

4.6 Ecologie en duurzaamheid

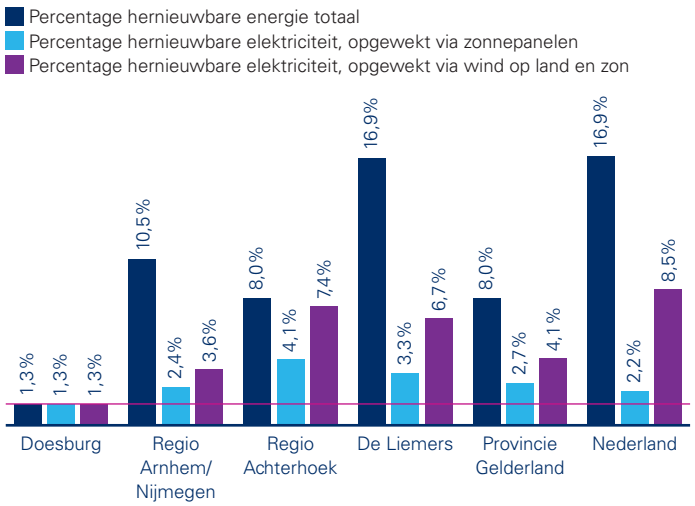
Voor ecologie en duurzaamheid is gekeken naar de hernieuwbare energie (I), de energielabels van de woningen (II) en de duurzaamheidsdoelen (III).

Kenmerk I: Hernieuwbare energie

Doesburg scoort op het gebied van duurzaamheid beneden gemiddeld in vergelijking met de regionale, provinciale en Nederlandse gemiddeldes én de omliggende gemeenten. Dit geldt voor zowel het aandeel hernieuwbare energie, elektriciteit (incl. zonnepanelen en wind) als warmte (figuur 63 en 64).

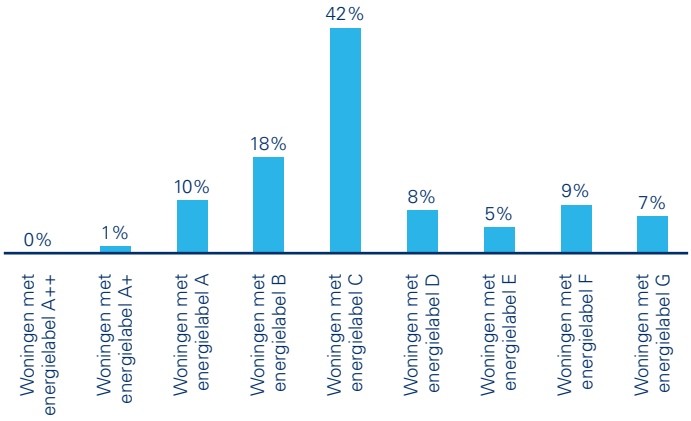
Figuur 63 RWS-KMO, 2017

Figuur 64 RDW, 2017

Kenmerk II: Energielabels woningen

Doesburg heeft wel relatief veel woningen met het energielabel A, B of C. Het aandeel woningen met energielabel A of B is vergelijkbaar met de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes, maar hoger dan de meeste omliggende gemeenten (figuur 65). In het centrum, met relatief veel historische panden, is het vaak lastig om aanpassingen aan de woning te doen vanwege regelgeving voor monumenten. Daar hebben de woningen relatief gezien vaker een slechter energielabel. Veel van de woningcorporatiewoningen hebben een zeer hoog energielabel. Ook ten opzichte van de kleinste 42 gemeenten van Nederland scoort Doesburg op dit vlak benedengemiddeld. Doesburg heeft van al deze gemeenten het laagste percentage hernieuwbare energie en warmte en het één-na-laagste percentage hernieuwbare elektriciteit.

Figuur 65 Energielabels woningen. Telos, 2018

Kenmerk III: Duurzaamheidsdoelen

In 2015 heeft de Verenigde Naties 17 doelen voor duurzame ontwikkeling vastgesteld. De VNG heeft de vertaling van De Global Goals in het gemeentelijk beleid onderzocht. Een aantal doelen gaat ook specifiek over ecologie en duurzaamheid. Hoe Doesburg hierop 'scoort' staat hieronder weergegeven.

'Betaalbare en schone energie' gaat over toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen. 'Klimaatverandering aanpakken' gaat over de dringende actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden. 'Bescherming van bos, land en bodem' gaat over (1) de bescherming, het herstel en bevordering van het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, (2) het duurzame beheer van bossen en wouden, (3) de bestrijding van woestijnvorming, (4) het stoppen van landdegradatie en (5) het terugdraaien en een halt toeroepen van het verlies aan biodiversiteit. Het aangegeven percentage is de mate waarin de gemeente voldoet aan de maximale haalbare doelstelling (100%).

Doesburg 'scoort' op alle doelen lager dan het Nederlandse gemiddelde. Op het gebied van 'Klimaatverandering' scoort Doesburg zelfs het laagste in vergelijking met de landelijke, provinciale en regionale gemiddeldes en de gemiddeldes van omliggende gemeenten. Op het gebied van de 'Bescherming van bos, land en bodem' scoort Doesburg lager dan de landelijke, provinciale en regionale gemiddeldes. Van de omliggende gemeenten scoren alleen Duiven en Montferland lager. Als gekeken wordt naar 'Betaalbare en schone energie' dan scoort Doesburg hoger dan het Achterhoekse gemiddelde, maar vergelijkbaar met de andere regionale gemiddeldes en het gemiddelde van de provincie Gelderland. Ten opzichte van omliggende gemeenten scoort Doesburg gemiddeld (tabel 13).

	7. Betaalbare en schone energie [score (0-100)]	13. Klimaat-verandering aanpakken [score (0-100)]	15. Bescherming van bos, land en bodem [score (0-100)
Doesburg	45	23	37
Arnhem	57	58	59
Bronckhorst	25	99	51
Doetinchem	50	98	47
Duiven	65	51	34
Montferland	41	100	33
Renkum	32	72	58
Rheden	44	74	47
Rozendaal	26	69	74
Westervoort	48	60	57
Zevenaar	43	53	39
Regio Arnhem/Nijmegen	47	64	48
Regio Achterhoek	41	98	40
De Liemers	47	79	39
Provincie Gelderland	44	68	47
Nederland	49	58	47

Tabel 13 Telos - SDG, 2017

4.7 Financiële positie

Doesburg heeft een stevige financiële positie. Zo is de solvabiliteitsratio van Doesburg hoog (73,3%). Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 30% en 80%. Een solvabiliteitsratio van onder de 20% wordt als risicovol beoordeeld. Uit de onderstaande tabel komt verder naar voren dat Doesburg een negatieve netto schuld per inwoner heeft evenals een negatieve netto schuldquote. De netto schuldquote is de mate waarin de schuld met het inkomen gedragen kan worden. Dit percentage is voor Doesburg zeer gunstig (-43,9%). Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100% en bij een netto schuldquote van meer dan 130% is er sprake van een zeer hoge schuld.

Bij een meer dan gemiddelde voorraad bouwgrond (voorraadquote) of een grote portefeuille uitgeleend geld (uitleenquote) – bijvoorbeeld geld dat in verbonden partijen zit – is een netto schuldquote hoger dan 130% minder alarmerend. Door de uitleenquote en de voorraadquote van de netto schuldquote af te trekken krijg je de schuld die werkelijk op de exploitatie drukt. Het exploitatieresultaat voor mutatie reserves betekent in hoeverre de exploitatie bijdraagt aan een toename of afbouw van de schuld. De structurele exploitatieruimte voor Doesburg is benedengemiddeld. Dit betekent dat de gemeente, hoewel niet alarmerend, potentieel minder goed in staat is financiële tegenvallers op te vangen.

Tot slot geeft de onbenutte OZB-capaciteit weer hoeveel ruimte er is om de inkomsten door belastingverhoging te vergroten. Deze mogelijkheden zijn voor Doesburg minder groot ten opzichte van de Nederlandse, provinciale en regionale gemiddeldes (tabel 14).

	Solvabiliteits-ratio	Netto schuld per inwoner	Netto schuld-quote incl. uitgeleende gelden	Exploitatie-resultaat voor mutatie reserves	Uitleen-quote	Voorraad-quote	Onbenutte OZB capaciteit
Doesburg	73,3%	-1255	-43,9%	-0,4%	12,6%	7,0%	2,0%
Arnhem	15,9%	3741	75,5%	1,9%	8,7%	6,7%	-0,9%
Bronckhorst	60,7%	-116	-5,4%	3,9%	3,6%	2,2%	4,8%
Doetinchem	18,3%	3252	77,1%	0,7%	7,4%	19,2%	1,6%
Duiven	31,2%	1020	40,3%	7,2%	27,3%	40,8%	3,0%
Montferland	24,2%	2104	78,7%	0,3%	6,1%	17,7%	2,4%
Renkum	27,4%	599	22,5%	-4,0%	5,6%	2,0%	4,0%
Rheden	32,7%	1490	59,7%	-9,1%	2,5%	2,0%	2,9%
Rozendaal	82,4%	-5639	-133,1%	29,4%	19,9%	0,1%	5,1%
Westervoort	21,4%	1450	60,2%	-7,1%	4,2%	2,5%	1,4%
Zevenaar	21,7%	2526	85,6%	-3,8%	10,9%	30,6%	1,1%
Regio Arnhem/Nijmegen	23,4%	2274	60,8%	0,2%	10,2%	20,0%	0,8%
Regio Achterhoek	34,8%	1621	49,8%	0,2%	13,7%	9,5%	2,9%
De Liemers	23,7%	2306	74,1%	-0,2%	10,7%	20,4%	1,9%
Provincie Gelderland	29,3%	1806	52,7%	0,4%	10,8%	17,8%	2,9%
Nederland	33,1%	1971	56,7%	0,4%	9,7%	14,5%	3,2%

Tabel 14 VNG, 2017

Relevante trends en ontwikkelingen voor Doesburg

Hoofdstuk 5

Als gevolg van diverse trends en ontwikkelingen zijn er de afgelopen jaren nieuwe taken op de gemeente Doesburg afgekomen en liggen er ook de komende jaren nieuwe uitdagingen in het verschiet. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de belangrijkste (boven)nationale en regionale ontwikkelingen die naar verwachting de komende jaren doorwerken op lokaal niveau en daarmee voor de toekomst voor Doesburg relevant kunnen zijn.[64)]

64) Gebaseerd op: Sociaal Cultureel Planbureau 2016; Overzicht trends en ontwikkelingen door Vereniging Nederlandse Gemeenten, 2015.

5.1 Bovennationaal[65]

5.1.1 Toenemende internationalisering versus groeiend belang lokale betrokkenheid

Nederland is en raakt steeds nauwer verbonden met de wereld erbuiten. Economieën zijn steeds meer met elkaar verweven en door het openstellen van grenzen neemt het verkeer van personen en arbeidsmigratie toe. Door de internationalisering zal de oriëntatie van Nederlandse overheden zoals gemeenten en provincies in toenemende mate diffuus worden. Met name Europa heeft een aanzuigende werking: beleid dat naar het Europese niveau wordt getild, wordt vaak ingestoken op 'de regio's'. Dit zal gemeenten in de toekomst stimuleren robuuste regio's neer te zetten, zodat ze aansluiting behouden met het Europese niveau. Voor Doesburg in het bijzonder is dit relevant, vanwege de ligging dichtbij Duitsland. Zo participeert de gemeente in de Nederlands-Duitse samenwerking Euregio Rijn-Waal. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren.[66]

Door de toenemende globalisering wordt dus vaker getracht overkoepelende problematiek niet nationaal, maar internationaal op te lossen. De uitvoering van deze oplossingen komt echter steeds vaker op lokaal niveau te liggen. Het is voor gemeente Doesburg van belang om deze ontwikkelingen te monitoren en waar nodig in te spelen op veranderende taken op lokaal niveau. Parallel aan deze toegenomen lokale focus, voelen steeds meer mensen zich niet alleen buurtbewoner, maar ook wereldburger: steeds bewuster van het effect van individuele actie op de wereld. De trend: 'think global, act local' wordt een belangrijker fenomeen.[67]

5.1.2 Technologische innovaties: digitalisering en informatisering

Technologische innovatie is één van de bepalende factoren van verandering in de samenleving. Na de eerste (gietijzer en stoommachines) en tweede (staal, elektriciteit en verbrandingsmotoren) industriële revolutie, zitten we nu nog middenin de derde industriële revolutie, gericht op communicatie en digitalisering, en aangezwengeld door continue ICT-ontwikkelingen. Deze derde revolutie zorgt onder andere voor de decentralisatie

65) Gebaseerd op SCP 2016: Overzicht trends en ontwikkelingen door VNG (2015)
66) Euregio.org (over ons), z.d.
67) Stedenintransitie, 2014.

van productie. Kenmerkend is de beschikbaarheid en ontwikkeling van technologieën met steeds bredere toepassingen. Denk bijvoorbeeld aan 3D-printers, waarmee tegenwoordig steeds meer kan worden gemaakt. De grenzen tussen online en offline vervagen, winkels worden vervangen door online-shopping, 'robots' nemen meer en meer werk over en de maatschappij wordt in toenemende mate datagedreven bestuurd (met een veranderende ervaring en waardering van privacy als één van de belangrijke gevolgen). Voor de context van gemeenten heeft dit onder meer gevolgen voor/invloed op:

- Digitalisering van de dienstverlening van gemeenten en de verwachtingen die burgers en ondernemers daarover hebben.

- Datagedreven sturing in beleidsvoorbereiding, -monitoring en -evaluatie. De sterk groeiende hoeveelheid data stelt overheden in staat effectiever beleid te formuleren. Het gebruik van data in het uitvoeren van publieke taken zal een grote verandering voor zowel het ambtelijk als het bestuurlijk functioneren betekenen. Tegelijkertijd – en enigszins tegenstrijdig aan deze ontwikkeling – lijkt in maatschappelijke debatten, op fora en in het bestuurlijk domein de waarde van feiten af te nemen. Wetenschap en feitelijke onderbouwing lijkt te verworden tot een 'mening'.

In 2015 heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in opdracht van de gemeenten de Digitale Agenda 2020 opgesteld[68]. Een van de speerpunten hiervan is om de informatievoorziening op collectiviteit te verbeteren en tegelijkertijd lokaal maatwerk mogelijk te maken. Veel gemeenten nemen lokaal of in regioverband initiatieven om slim gebruik te maken van de mogelijkheden van digitalisering. Tegelijkertijd vraagt het toenemend belang van ICT ook om hoogwaardige en specialistische kennis (bijvoorbeeld op het gebied van privacy, beveiliging en datagestuurd werken) en is deze nog niet overal in voldoende mate aanwezig.

5.1.3 Ecologisch systeem staat onder druk

Het ecologische systeem staat onder druk. Het klimaat verandert en dit kan vergaande gevolgen hebben voor de leefomgeving van de mens.[69] Daarom wordt er op internationaal niveau gestreefd om klimaatverandering terug te dringen. Idealiter wordt dit gedaan op basis van de People Planet Profit-benadering; met het oog op het welzijn van de mens (people), moet het klimaat op de aarde weer stabieler worden gemaakt (planet) en het liefst wordt er in dit proces ook nog economische vooruitgang geboekt (profit). Binnen het ecologische wereldsysteem bestaan drie belangrijke transities:

- *Energietransitie en verduurzaming*: het anders omgaan met en het anders opwekken van energie, circulaire en meer bio-based economie, bewustere omgang met productie (inclusief grootschalige initiatieven) en consumptie, en het voorkomen dat door opwarming het klimaat te veel verandert.

- *Circulaire transitie*: het kunnen opvangen van de uitputting van grondstoffen.

- *Eiwittransitie*: het kunnen opvangen van een verdere stijging van de consumptie en daarmee een toenemend grond(stoffen)gebruik van vlees- en zuivelproductie door de groeiende wereldbevolking en groter wordende middenklasse.

Als we specifiek kijken naar Nederland, dan heeft Nederland in Europees verband afgesproken dat in 2020 minimaal 14% van de energie hernieuwbaar moet zijn. In het Nederlandse Klimaatakkoord, getekend op 28 juni 2019, is als centraal doel vastgesteld een CO2-reductie van minimaal 49% in 2030 ten opzichte van 1990 te realiseren.[70] Gemeenten, provincies, waterschappen, bedrijven en maatschappelijke partijen hebben alle een rol in het behalen van deze doelstelling. De focus binnen deze organisaties komt daarmee steeds meer te liggen op de energietransitie. Het gaat hierbij zowel op het verminderen van CO2-uitstoot als het opwekken van duurzame alternatieven voor fossiele brandstoffen. De opkomst van duurzame mobiliteit, waaronder elektrisch vervoer en Mobility as a Service (MaaS), is een belangrijke trend binnen de energietransitie.[71]

In het Klimaatakkoord is daarnaast besproken dat een deel van de energietransitie op regionale schaal moet worden vormgegeven, aangezien dit het beste schaalniveau is voor de uitvoering. Regio's hebben dus een belangrijke rol in de energietransitie en moeten een Regionale Energie Strategie (RES) opleveren. Dit geldt ook voor de regio Arnhem-Nijmegen, waar Doesburg onderdeel van uitmaakt.

68) Vereniging Nederlandse Gemeenten, 2016.
69) KNMI, 2018
70) Klimaatakkoord, 28 juni 2019.
71) OV Magazine, 2018

5.2 Nationaal

5.2.1 Verandering van de structuur van de economie[72)]

In Nederland verandert de structuur van de economie. Dit heeft onder andere te maken met de digitaliseringstrend, maar ook de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Nederland kende de afgelopen jaren een sterke economische groei, een gespannen arbeidsmarkt[73)] (hoe krapper de arbeidsmarkt, hoe moeilijker werkgevers aan personeel kunnen komen) en de grootste werkgelegenheid sinds 2007[74)]. De werkeloosheid in Nederland verbeterde afgelopen jaren sterk. In 2014 waren er in Nederland nog 7,5% werkelozen. In 2018 was dit verminderd tot 3,9%.[75)] Deze trend is ook terug te zien in Gelderland, waar de werkloosheid in 2018 3,6% was ten opzichte van 7% in 2014.

Vrijwel alle belangrijke sectoren in Nederland zullen in 2020 blijven groeien, maar wel minder snel dan in 2018. Dit heeft voornamelijk te maken met de afnemende transacties op de woningmarkt en de afnemende groei van de relevante wereldhandel. De bouw, de zakelijke dienstverlening, en zorg en welzijn zijn de sectoren met de hoogste verwachte groei. De agrarische sector en onderwijs hebben de laagste verwachte groei.[76)] Tegelijkertijd neemt in Nederland door bevolkingskrimp en vergrijzing de beroepsbevolking af. Voor Doesburg zijn deze ontwikkelingen over het algemeen goed nieuws. De grootste sector in Doesburg is namelijk de (zakelijke) dienstverlening, terwijl de agrarische sector relatief klein is. Vergrijzing zal echter ook in Doesburg plaatsvinden en, net als in de rest van het land, een negatief effect hebben op de beroepsbevolking.

De economische herstructurering in Nederland zet door: we zijn in toenemende mate een kenniseconomie met een sterke focus op dienstverlening, wat leidt tot veranderende competentie-eisen. Banen op MBO-2/3 niveau verdwijnen door automatisering en robotisering, en komen niet meer terug. Tegelijkertijd stijgt het opleidingsniveau in Nederland, al concentreren deze hoger opgeleiden zich in stedelijke gebieden. Vooral steden met universiteiten zijn aantrekkelijk voor hoger opgeleiden, wat in minder stedelijke en landelijke gebieden, zoals Doesburg, leidt tot een braindrain. Tegenover het stijgende opleidingsniveau in Nederland staan ook 250.000 analfabeten en 1,5 miljoen laaggeletterden.

Een andere opvallende economische trend in Nederland is de toenemende regiospecialisatie, met clusters rondom de grote stedelijke gebieden. Regio Eindhoven focust zich bijvoorbeeld voornamelijk op High Tech Innovation, ICT en industrie en is daarmee de sterkst groeiende regio van Nederland.[77)] Door de toenemende regiospecialisatie ontwikkelt de werkgelegenheid zich ook variërend per regio. Dit geldt in het bijzonder voor Doesburg, omdat de gemeente op de grens ligt van twee verschillende type economieën: de economie van de regio Achterhoek en de economie van de regio Arnhem-Nijmegen. Hier wordt in paragraaf 4.4 (regionale ambities) uitgebreider bij stilgestaan.

Tot slot zijn er een aantal transities die een relatie hebben met de verandering van de economische structuur in Nederland:

- *Vastgoedtransitie* – het anders denken over bouwen, verbouwen en slopen van vastgoed.
- *Zorgtransitie* – het opnieuw organiseren van de zorgbehoefte en het zorgaanbod met het oog op betaalbaarheid.
- *Mobiliteitstransitie* – een andere benadering van vervoer en de relatie tussen OV, auto, fiets en de bereikbaarheid van stad en ommeland met de inzet van innovatieve ICT-oplossingen hierbij (smart mobility). Daarnaast ook bijvoorbeeld vernieuwende concepten zoals MaaS (Mobility as a Service) waarbij verschillende vormen van vervoer worden gecombineerd tot een vervoersoplossing op maat.

5.2.2 Individualisering, ontstaan nieuwe collectieven[78)]

Door de opkomst van sociale media bestaan sociale netwerken uit meer, maar wel minder intensieve relaties. Deze ontwikkeling is in lijn met de individualiseringbeweging en stelt mensen in staat hun sociale leven zelf in te richten, los van de minder vanzelfsprekend wordende traditionele verbanden. Hoewel de negatieve verwachting bestond dat hierdoor ook de bereidheid om zich vrijwillig in te zetten zou afnemen, laten recente ontwikkelingen juist een toename van lokale coöperaties zien. In Doesburg is dit ook zichtbaar, hier doet bijvoorbeeld één op de drie inwoners vrijwilligerswerk[79)] Verder doen zich nieuwe vormen van zelforganisatie voor, die aansluiten bij de veranderende sociale structuur, zoals georganiseerde projecten die op het

72) Gebaseerd op: Trends en transities: strategie 2015-2018 door TNO (2014).
73) Centraal Bureau voor de Statistiek, 2018.
74) Pureluxe, 2018.
75) Centraal Bureau voor de Statistiek, 2019.
76) ING, 2018
77) Das Kapital, 2018
78) Gebaseerd op: SCP, 2016.
79) Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, 2016.

internet zijn ontstaan en ad hoc acties. De genoemde individualiseringsbeweging biedt kansen. De dynamiek, het maatwerk en eigen regie zullen toenemen. Dit leidt onder andere tot meer bewegingsruimte en vrijheden. Naast deze ontwikkelingen is de verzuilde samenleving, die tot de jaren tachtig van de vorige eeuw dominant was, getransformeerd naar een meer horizontale binding van groepen in de samenleving. Mensen met gelijksoortige oriëntaties creëren groepen, ook wel bubbels genoemd. Er zijn ook minder zonnige kanten aan deze ontwikkelingen: een toename aan onzekerheden en stress, kwetsbaarheden op het terrein van privacy en ook het buitengesloten voelen van mensen die onvoldoende steun kunnen organiseren. Dit kan leiden tot een tweedeling in de samenleving: enerzijds mensen die kunnen meekomen in de ontwikkelingen en steun kunnen organiseren (sociale netwerken) en anderzijds mensen die dat – om welke reden dan ook – niet kunnen. Deze laatste groep is in de jaren 2018 en 2019, ondanks hoogconjunctuur, gegroeid. Deze tweedeling wordt ook ervaren in Doesburg, waar vaak een onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende wijken. Mensen die mee kunnen met de ontwikkelingen wonen vaak in de binnenstad en Beinum I en Beinum II, mensen die dat minder goed kunnen wonen vaker in Zuidelijk Molenveld en De Ooi.[80)]

5.2.3 Ontwikkelingen rondom de overheid

Groeiend belang regio's en gemeenten

De opkomst van regio's heeft, naast tal van andere redenen, te maken met het zoeken naar de optimale schaal voor lokaal bestuur. Dit gaat over het 'optimaal in één hand brengen van kosten en baten voor publieke investeringen' en over 'het laten voelen van de lusten en lasten van gevoerd beleid door dezelfde mensen'. De trend is en blijft dat steden nog steeds aan kracht en belang winnen. Daarnaast raken stad en ommeland in toenemende mate met elkaar vervlochten en worden meer en meer afhankelijk van elkaar.

Grensoverschrijdende vraagstukken

De werking van de woningmarkt, arbeidsmarkt en het gebruik van allerlei voorzieningen overstijgen de grenzen van de huidige gemeenten, terwijl gemeenten juist op die beleidsterreinen steeds meer taken en verantwoordelijkheden krijgen van de Rijksoverheid.[81)] Het groeiend belang van de regio/gemeenten is dus te koppelen aan de regionale schaal van de economie, de maatschappelijke en bestuurlijke werkelijkheid.[82)]

Verdere decentralisatie[83)]

Er lijkt op dit moment brede politieke steun voor het verder decentraliseren van taken naar de lokale overheid na 2019. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat met deze trend gebroken gaat worden, noch dat decentralisaties teruggedraaid zullen worden. Dit betekent dat de beleidsagenda van gemeenten, in elk geval de komende jaren, structureel en fors zwaarder zal blijven en worden. In het fysieke domein wordt met invoering van de Omgevingswet (2021) een kanteling beoogd die net zo ingrijpend zal zijn als de decentralisatie in het sociaal domein. Gebruikers van de wet worden centraal gesteld. De bestuurlijke (lokale) afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving wordt vergroot en de fysieke leefomgeving moet meer vanuit samenhang benaderd worden. Daartoe dienen gemeenten onder meer een integrale Omgevingsvisie vaststellen, die wordt vertaald in omgevingsplannen. De komst van de Omgevingswet vraagt voorbereiding en implementatie in de organisatie. Daarvoor zijn capaciteit, kennis en middelen nodig. Dit is enerzijds afhankelijk van het bestuurlijke ambitieniveau, anderzijds van wettelijke verplichtingen en verwachtingen van inwoners en ondernemers.

Groter belastinggebied voor lokale overheden

In het kader van het Belastingplan 2016 zond het kabinet een brief aan de Tweede Kamer met de bouwstenen voor een verruiming en hervorming van het gemeentelijk belastinggebied. Het gaat om een verschuiving van vier miljard met ingang van 2019. In het Belastingplan 2019 staan ook belangrijke vernieuwing voor het belastingstelsel, met onder andere de verhoging van het lage btw-tarief en een vernieuwde energiebelasting.[84)] Naast gevolgen voor de verdeling tussen de gemeenten, heeft dit consequenties voor het fiscale beleid, de gemeentelijke financiën en de uitvoering hiervan binnen de gemeente Doesburg.

80) Zie ook het feitenboek in hoofdstuk 4

81) Gebaseerd op: Doorlichting van de verkiezingsprogramma's door Berenschot (2017).
82) Studiegroep Openbaar Bestuur, 2016.
83) Gebaseerd op: SCP, 2016.
84) Rijksoverheid, 2018

Opnieuw vormgeven rol overheid[85)]

Veranderende maatschappelijke ontwikkelingen én ontwikkelingen binnen het openbaar bestuur brengen een andere rol van de overheid met zich mee. De 'participatiemaatschappij' is zowel een gevolg van grotere mogelijkheden en zelfstandigheid van inwoners (mede door een hoger gemiddeld opleidingsniveau en meer welvaart), als minder geloof in maakbaarheid en afnemende financiële ruimte van de overheid. De opkomst van deze participatiesamenleving, waarbij de overheid niet langer de instantie is die alles regelt in het publieke domein, heeft gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. Gemeenten maken steeds vaker in samenspraak met andere organisaties en burgers afspraken over het besturen van dit publieke domein. Dat betekent onder meer dat de overheid minder vanuit regelgeving opereert en meer optreedt als partner. Ontwikkelingen in het maatschappelijke domein worden steeds meer 'van onderop' door burgers zelf geïnitieerd.

85) Gebaseerd op: SCP, 2016; Onderzoek naar publiek-private samenwerking in Nederland en Vlaanderen door de Universiteit van Groningen (2016); Pionieren in Participatieland door Berenschot (2017).

5.3 Regionaal

5.3.1 Demografische ontwikkelingen

Op dit moment telt Nederland ruim 17,2 miljoen inwoners. De verwachting is dat de bevolking tot 2050 blijft groeien tot ruim 18,5 miljoen inwoners. De prognose voor Doesburg laat een lichte bevolkingsafname (-1%) tot en met 2030 zien. Na 2030 is naar verwachting weer sprake van een lichte bevolkingsgroei (+1%). Verder is er in Nederland sprake van dubbele vergrijzing (met meer ouderen die gemiddeld ouder worden) en ontgroening (minder geboorten).

Door de dubbele vergrijzing en ontgroening is er een relatief forse groei van het aantal eenpersoonshuishoudens. Dit geldt ook voor de gemeente Doesburg. Ruimtelijk heeft de veranderende samenstelling van de bevolking sterke gevolgen. Er ontstaat minder vraag naar bijvoorbeeld scholen en sportverenigingen en er is een grotere behoefte aan woon-zorgconcepten. Een onzekere factor die op de bevolkingsgroeiprognose van invloed is, is de omvang van de migratie de komende jaren. De toenemende culturele diversiteit die migratie met zich meebrengt biedt kansen, maar leidt ook tot opgaven, bijvoorbeeld met betrekking tot werkgelegenheid en integratie.

5.3.2 Bestuurlijke ontwikkelingen: belang van regionale samenwerking

Afgelopen jaren is bestuurlijk Nederland in beweging gekomen: op steeds meer plekken treedt schaalvergroting op. Kleine en middelgrote gemeenten kiezen steeds vaker voor intensief samenwerking om sterk te staan op nationaal en internationaal vlak. Ook de provincie Gelderland sprak zich uit over het belang van samenwerking tussen gemeentes. Zo adviseerden zij in 2015 onder andere om regionale relaties te benadrukken, om regio brede vraagstukken regionaal op te pakken en op per gemeente politieke ruimte te creëren voor samenwerkingsverbanden. De gemeente Doesburg werkt op meerdere vlakken actief samen (zie paragraaf 3.4).

5.3.3 Multischaligheid in organiseren

Het bestuurlijk landschap verandert. Europa is 'erbij gekomen' als bestuurslaag. Binnen Nederland wringt het traditionele huis van Thorbecke als inrichtingsprincipe voor de Nederlandse overheid door de opkomst van allerlei tussenlagen. Dit leidt tot herbezinning op de manier waarop en door wie taken worden uitgevoerd, en tot het vraagstuk van multischaligheid en hoe daarmee om te gaan. Deze trend van multischaligheid heeft sterk te maken met de eerder beschreven nationale trend van de groei van de regio's en gemeenten. Kleine en middelgrote gemeenten kiezen steeds vaker voor intensieve samenwerking,

om zo sterker te staan op nationaal en internationaal vlak. Doesburg vormt hierop geen uitzondering.

Maatschappelijke problemen én oplossingen spelen steeds vaker op een hoger schaalniveau dan individuele gemeenten. Dit geldt voor grote(re) en kleine gemeenten. Ook de maatschappelijke partners en het bedrijfsleven denken en opereren steeds vaker (minimaal) op regioniveau. Voor Doesburg is het zaak om aan te sluiten bij deze schaal, maar tegelijkertijd het specifieke karakter te behouden van de lokale overheid die juist het verschil kan maken met maatwerk en kennis van de lokale situatie. Dat leidt tot de opgave om 'multischalig' te denken: gebruik maken van de voordelen van zowel grootschaligheid én kleinschaligheid en deze slim verbinden. Daarbij is samenwerking in netwerken nodig, want zelden is een enkele partij in staat om geheel op zichzelf tot oplossingen te komen.

Het is een trend om als gemeente per taakveld op zoek te gaan naar de meest ideale regionale coalitie in plaats van het onderbrengen van gemeentelijke samenwerking in een samenwerkingsverband. Dit zit hem niet alleen in het schakelen tussen verschillende schaalniveaus (lokaal, subregionaal en regionaal) maar ook in het switchen tussen partners.

5.3.4 Urbanisatie

De trend is en blijft dat steden nog steeds aan kracht en belang winnen. De aanwezigheid van kennis- en onderwijsinstituten, rijke voorzieningen en cultuur, een grote diversiteit aan werk-, woon- en verblijfmilieus hebben een onverminderde aantrekkingskracht wereldwijd, in Europa, in Nederland en in Gelderland. Het denken in stedelijke agglomeraties of netwerken (stad & ommeland) is hierdoor een belangrijke trendmatige ontwikkeling voor een overheid die haar gebied wil laten meeprofiteren van de krachten van urbanisatie.

STADSBIERHUYS
DE WAAG
SEDERT 1478
Route

Beelden over opgaven, ambities en uitdagingen van Doesburg

Hoofdstuk 6

In de voorgaande hoofdstukken is een beeld geschetst van de huidige situatie in Doesburg en verwachtingen naar de toekomst toe op basis van feitelijke en cijfermatige inzichten. In dit hoofdstuk wordt dit feitelijke beeld aangevuld en kleur gegeven vanuit twee invalshoeken. Allereerst wordt stilgestaan bij de belangrijkste ambities, opgaven en uitdagingen die vanuit maatschappelijke organisaties, ondernemers en buurgemeenten voor Doesburg zijn meegegeven ten aanzien van het toekomstvisietraject. Tot slot wordt ingegaan op de belangrijkste lokale en regionale ambities op basis van recente beleidsstukken van Doesburg en regionale partners. Samen met de voorgaande hoofdstukken vormt dit het inhoudelijk fundament van de toekomstvisie en de basis voor de analyse die in het afsluitende hoofdstuk wordt gegeven: de rode draden.

6.1 Beelden over de kracht en vraagstukken van Doesburg

Binnen en buiten de gemeente Doesburg is gesproken met stakeholders over hun beelden bij de stad Doesburg, het huidig presteren van de gemeente en de belangrijkste ambities, opgaven en uitdagingen voor Doesburg nu en in de toekomst. In deze paragraaf worden deze beelden over de vraagstukken en de kracht van Doesburg bijeengebracht. Deze beelden geven nadere kleuring en duiding aan de meer feitelijke analyse van Doesburg uit de voorgaande hoofdstukken. De uitkomsten van de consultaties zijn geordend langs de volgende twee onderdelen:

- Algemeen beeld over Doesburg.
- Beelden over de ambities, opgaven en uitdagingen van Doesburg.

Per onderdeel worden de belangrijkste opbrengsten uit de consultaties met de gemeenschap, de regio en de gemeente Doesburg meegenomen en waar relevant geëxpliciteerd.

6.1.1 Algemeen beeld over Doesburg

In de gesprekken en bijeenkomsten is op verschillende wijzen gevraagd om Doesburg in het kort te omschrijven, onder meer aan de hand van foto's, woorden en voorwerpen. De gesprekspartners zijn tevens gevraagd om te reflecteren op Doesburg en de verbinding met de regio. Daaruit komt het volgende beeld van Doesburg naar voren:

- Doesburgers zijn over het algemeen **trots** op hun stad en hetgene dat de stad te bieden heeft.
- Doesburg wordt omschreven als een **knusse, betrokken en gezellige Hanzestad**, met dorpse allure. Inwoners kennen elkaar en zetten zich graag voor elkaar in.
- De **culturele en historische waarde** van de stad wordt gewaardeerd en maakt Doesburg ook voor haar omgeving een trekpleister.
- De **nabije natuur** maakt het prettig wonen en recreëren in Doesburg.

- Doesburg profileert zich als een **vrijblijvende vesting**. Doesburg hecht aan haar zelfstandigheid en vrijheid als vestingstad en verbindt zich niet in sterke mate aan één van de omliggende gemeenten of regio's. De relaties met de omliggende gemeenten zijn goed en vriendelijk, maar niet hecht en eenduidig.

Naast positiviteit en trots over Doesburg wordt ook geconstateerd dat het beeld niet in gelijke mate voor Doesburg als geheel opgaat.

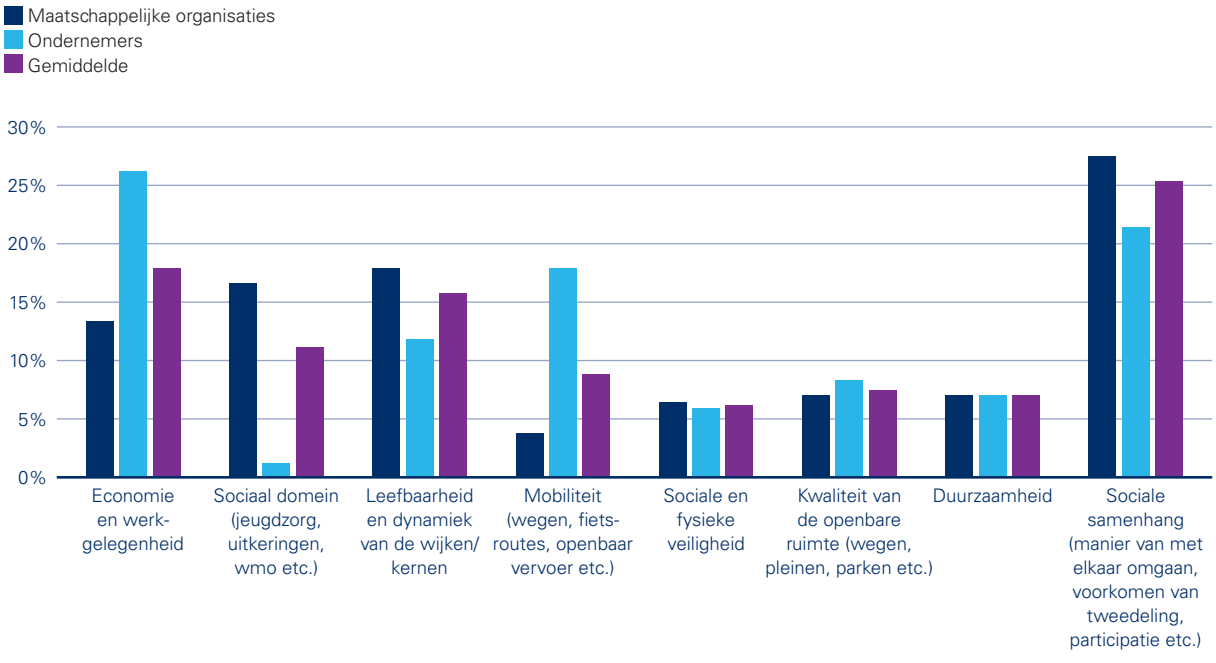
- Doesburg wordt ervaren als een stad met twee gezichten. De **tweedeling** binnen de Doesburgse gemeenschap tussen de binnenstad en de omliggende wijken qua voorzieningen, leefbaarheid en sociaaleconomische problematiek van de inwoners is een terugkerend thema.

6.1.2 Vraagstukken voor Doesburg

In de consultaties is veel aandacht besteed aan de vraagstukken waar Doesburg nu en in de toekomst voor staat. Dat is langs twee lijnen gedaan. Allereerst is gevraagd naar de belangrijkste onderwerpen voor Doesburg en de belangrijkste onderdelen vanuit de gemeente om daar een bijdrage aan te leveren. Daarnaast is gevraagd om de belangrijkste ambities (*dat wat Doesburg zou moeten nastreven)*, opgaven (*ontwikkelingen die op Doesburg afkomen waar je rekenschap van moet geven)* en uitdagingen (*specifieke zorgen waar je mee aan de slag moet)* voor Doesburg te benoemen. In de volgende paragraven worden de opbrengsten van de sessies en gesprekken geclusterd weergegeven.

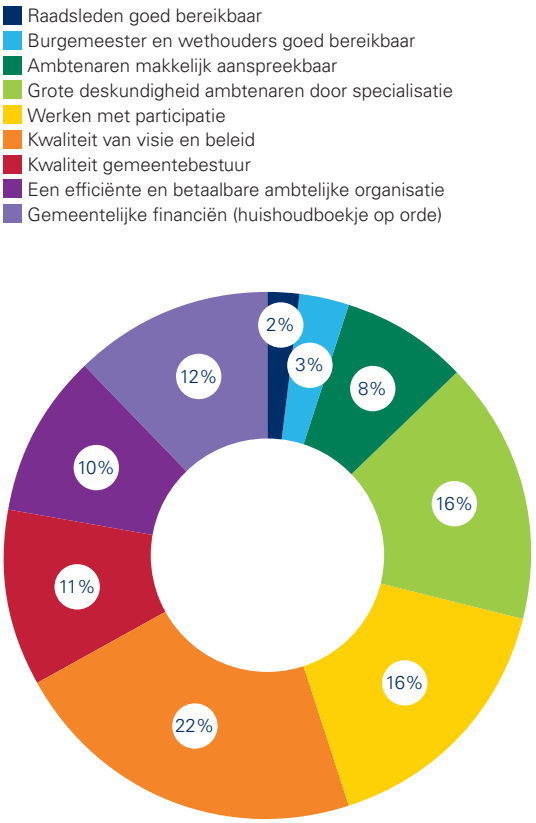
6.1.2.1 Onderwerpen en aandachtspunten voor Doesburg

In de bijeenkomsten met maatschappelijke organisaties en ondernemers is gevraagd om (digitaal) de drie belangrijkste onderwerpen voor Doesburg te benoemen en te prioriteren. De belangrijkste onderwerpen die zowel door maatschappelijke organisaties als ondernemers veel genoemd worden betreft de sociale samenhang (28% en 21%), economie en werkgelegenheid (26% en 13%) en de leefbaarheid en dynamiek van de wijken en kernen (18% en 12%). Voor ondernemers is tevens mobiliteit en bereikbaarheid een belangrijk onderwerp (18%), waar dat voor maatschappelijke organisaties minder prioritair is (4%). Voor maatschappelijke organisaties is daarentegen het sociaal domein een belangrijk onderwerp (17%), waar dit voor ondernemers beduidend minder vaak als prioritair is aangemerkt (1%).

Figuur 67 Belangrijkste onderwerpen voor Doesburg

De maatschappelijke organisaties en ondernemers zijn ook gevraagd om aan te geven aan welke aspecten van de gemeente zij het meeste belang hechten om op deze maatschappelijke vraagstukken in te zetten. Hieruit komt naar voren dat zij met name belang hechten aan een hoge kwaliteit van visie en beleid van de gemeente (22%), een grote deskundigheid van de ambtelijke organisatie (16%) en het werken met participatie van de gemeenschap (16%). Aan de bereikbaarheid van raadsleden (2%) en bestuurders (3%) wordt minder direct belang gehecht.

Figuur 68 Belangrijkste aspecten gemeente

6.1.2.2 Ambities

- **Aantrekkelijkheid en toegankelijkheid van binnenstad én buitengebied behouden en benutten**
  De aantrekkelijkheid en toegankelijkheid van de binnenstad en het buitengebied wordt in de gesprekken en bijeenkomsten aangemerkt als een belangrijk punt om ook de komende jaren op in te zetten. De schoonheid van de stad, zowel cultureel en historisch, als de kwaliteit van de natuur en de oevers, wordt gezien als een belangrijke kracht van Doesburg die maakt dat het fijn wonen, leven en recreëren is. Daarnaast wordt ook het toerisme dat dit voortbrengt gezien als een belangrijke bron voor de dynamiek in Doesburg en een versterking van de lokale economie.
  De gemeenschap geeft aan het van belang te vinden dit te behouden en zoveel mogelijk te benutten en verder uit te bouwen, máár wel binnen de grenzen van het behoud van een goed woon- en leefklimaat en met oog voor de toegankelijkheid voor heel Doesburg (ook de verbinding zoeken met wijken rondom de binnenstad).

- **Stimuleren van verbinding tussen en binnen de gemeenschap en de wijken**
  Het versterken van de sociale samenhang en het terugbrengen van de ervaren tweedeling tussen binnenstad en buitenwijk, tussen arm en rijk en tussen ‘oude’ en ‘nieuwe’ Doesburgers is een belangrijke punt van aandacht die in alle gesprekken is teruggekomen. In de bijeenkomsten wordt aangegeven dat de focus de afgelopen jaren veelal heeft gelegen op de binnenstad, maar dat ook juist de relatie met de inwoners van de buitenwijken en de problematiek bij minderbedeelden de aandacht verdient. Meer dan een kwart[86)] van de ondernemers en maatschappelijke organisaties geeft aan zij het ‘bijeen houden’ van Doesburg het belangrijkste onderwerp voor Doesburg de komende jaren te vinden. Door in te zetten op het behouden en stimuleren van saamhorigheid en verbinding in en tussen wijken, organisaties en de overheid, wordt geambieerd Doesburg een fijnere plek voor alle Doesburgers te maken.

- **Inzetten op het behoud en aantrekken van jongeren en jonge gezinnen**
  Een belangrijke wens die in de bijeenkomsten van maatschappelijke organisaties en ondernemers steeds naar voren is gekomen, is om in te zetten op de aantrekkelijkheid van Doesburg voor jongeren en jonge gezinnen, om de levendigheid in de stad te versterken en als aanwas van arbeidskrachten voor Doesburgse bedrijven. Belangrijke elementen die genoemd zijn die hierin moeten helpen betreffen: woonvoorzieningen (in het middensegment) die betaalbaar zijn en aansluiten bij wensen van jongeren en jonge gezinnen, een goed voorzieningenniveau en bereikbaarheid en verbinding van Doesburg met het omliggende gebied.

86) Zie figuur 67.

6.1.2.3 Opgaven

- **Een oude bevolking die vergrijst**
  Een belangrijke landelijke ontwikkeling die ook voor Doesburg relevant wordt geacht betreft de vergrijzing van de toch al relatief oude bevolking. Dat brengt voor Doesburg meerdere uitdagingen met zich mee. Er zijn zorgen over de toenemende zorg(kosten), het aanpassen van de woonvoorzieningen (steeds meer ouderen willen thuiswonen) maar ook dat wat dit vraagt van de gemeenschap en de gemeente om dit te ondersteunen. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat het aandeel van de gemeenschap waarop de ouderen kunnen 'leunen' ook onder druk staat, wat vragen opwerpt met betrekking tot het aantal vrijwilligers, (mantel)zorg, de leefbaarheid en voorzieningen.

- **Behouden van (jong) talent en ruimte voor Doesburgse bedrijven**
  Doesburg heeft diverse lokale en regionale bedrijven die van belang zijn voor de werkgelegenheid in de gemeente, maar ook de maatschappelijke verbinding (bijvoorbeeld met het verenigingsleven en evenementen). Het wegtrekken van potentiële arbeidskrachten, de beperkte bereikbaarheid en de begrensde groeimogelijkheden in Doesburg zijn belangrijke opgaven voor Doesburg.

6.1.2.4 Uitdagingen

- **Zorgwekkende sociale problematiek in bepaalde delen van Doesburg**
  In de gesprekken en bijeenkomsten wordt de sociale problematiek in Doesburg aangestipt als een belangrijke uitdaging voor Doesburg. Er wordt aangegeven dat de sociale problematiek in Doesburg op onderdelen eerder doet denken aan bijvoorbeeld de stedelijke problematiek in Arnhem dan die in dorpsere gemeenschappen. Deze sociale problematiek wordt gezien als een belangrijke uitdaging voor Doesburg.

- **Zorgen voor een gevarieerd, duurzaam en aantrekkelijk woningaanbod**
  Een andere belangrijke uitdaging die ondernemers en maatschappelijke organisaties zien, betreft de huidige woonvoorziening in Doesburg. De mate waarin dit aansluit bij de huidige en toekomstige behoefte van de (vergrijzende) inwoners wordt als beperkt ervaren. Met name het ontbreken van passende woningen voor jonge gezinnen wordt als uitdaging ervaren. Daarnaast ervaren zij dat met name in het 'gat' tussen het hoge aantal sociale huurwoningen en de duurdere koopwoningen er weinig ruimte is voor het middensegment om zich in Doesburg te vestigen.

- **Kwetsbaarheid van de gemeentelijke organisatie**
  De kleine omvang van de gemeente en het ondersteunend ambtelijk apparaat wordt op meerdere fronten als kwetsbaar ervaren, zowel door de gemeenschap, de buurgemeenten als de eigen gemeentelijke organisatie.

Uit de rapportcijfers die in de sessies met de maatschappelijke organisaties en ondernemers zijn uitgedeeld komt naar voren dat deze kwetsbaarheid zich ook vertaalt in een lage beoordeling van de deskundigheid van ambtenaren (5,1), de kwaliteit van visie en beleid (5,0), en de kwaliteit van het gemeentebestuur (5,2) (zie figuur 69). Dit terwijl zij dit tegelijkertijd belangrijke aspecten vinden van de gemeentelijke organisatie (zie figuur 68). Wel zijn zij overwegend tevreden over de bereikbaarheid en aanspreekbaarheid van ambtenaren (6,2), collegeleden (6,5) en raadsleden (6,3).

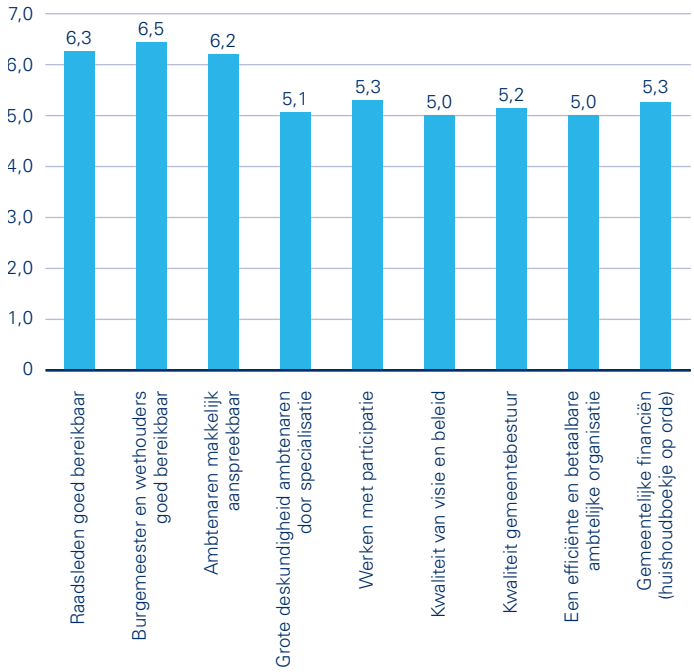
De volgende beelden zijn gedeeld met betrekking tot de gemeente Doesburg:

- Maatschappelijke organisaties en ondernemers geven aan dat de gemeenschap te maken heeft met veel wisselende contactpersonen vanuit de ambtelijke organisatie en dat deze ambtenaren ook een wisselende mate van binding hebben met Doesburg (zij komen veelal uit omliggende gemeenten). Een ervaren gevolg hiervan is dat relaties en verbindingen tussen de ambtelijke organisatie en ondernemers en maatschappelijke organisaties steeds opnieuw moet worden opgebouwd. Ook wordt mede hierdoor de dossierkennis en 'het geheugen van de organisatie' als (te) beperkt ervaren. Hiertegenover staat dat er met bepaalde ambtenaren en op bepaalde dossiers ook hele positieve ervaringen zijn. In die zin hangt het volgens de geconsulteerden in sterke mate ook af wie je treft.

- Aan de bestuurlijke kant wordt Doesburg enerzijds gezien als een betrouwbare partner die als zij aanwezig is haar bijdrage levert. Desalniettemin wordt ook een kwetsbaarheid geconstateerd. Doesburg acteert binnen meerdere regio's, wat maakt dat zij alleen al in aanwezigheid bij vergaderingen keuzes moet maken in waar zij bij aanwezig is. Dit maakt dat Doesburg op regelmatige basis niet even zichtbaar is, gemist wordt door sommige buurgemeenten en

de samenwerkingsrelaties niet door alle buurgemeenten als hecht worden omschreven.

- Daarnaast wordt aangegeven dat de bestuurlijke kracht in sterke mate afhankelijk is van de bestuurder. In de rondgang langs gemeenten zijn er verschillende hele positieve voorbeelden gegeven van de kennis, kunde en betrokkenheid van Doesburgse bestuurders op beleidsterreinen. Zo is er veel waardering voor de wijze waarop Doesburg bestuurlijk inzet op toerisme en het sociaal domein. Tegelijkertijd wordt ook geconstateerd dat dit erg hangt aan de bestuurder.

Figuur 69 Gemiddeld rapportcijfer n.a.v. bijeenkomsten maatschappelijke organisaties en gemeenschap (N=81)

6.2 Lokale en regionale beleidsambities

De afgelopen jaren zijn er zowel vanuit de gemeente Doesburg als in regioverband diverse ambities vastgelegd en vastgesteld in beleidsdocumenten. Deze ambities en plannen geven een beeld van de publieke waarde die Doesburg nu en in de toekomst wil realiseren voor haar inwoners. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste ambities die de afgelopen jaren door de gemeente Doesburg en regioverbanden waarin zij participeert zijn opgesteld.

6.2.1 Ambities van de gemeente Doesburg

Doesburg wil vanuit zelfstandigheid drie strategische opgaven realiseren

Het college van Doesburg heeft in haar coalitieakkoord opgenomen dat zij een zelfstandige gemeente wil zijn.[87)] Belangrijke kernwaarden die passen bij deze zelfstandigheid zijn voor Doesburg: open, transparant en dienstbaar. Dit betekent dat de gemeente een klantgerichte, efficiënte en prestatiegerichte gemeente wil zijn en dat zij eraan hecht dat inwoners en belangenpartijen nauw betrokken worden bij het politieke proces.[88)] Vanuit deze zelfstandigheid wil zij de volgende strategische opgaven realiseren:

Doesburg wil in 2050 energieneutraal zijn

De gemeente Doesburg heeft de ambitie in 2050 energieneutraal te zijn. Dit geldt voor woningen, bedrijven, vervoer en de eigen gemeentelijke gebouwen en accommodaties.[89)] Deze ambitie krijgt handen en voeten in de Routekaart Energieneutraal Doesburg 2050 (29 augustus 2017). De Doesburgse wens is om deze opgave te vertalen naar een aanpak, waarbij drie tussenhaltes worden benoemd: 2022, 2030 en 2040. De acties op de korte termijn (2022) en de lange termijn zijn gericht op de onderstaande aspecten:

- Energiebesparing woningen en bedrijven;
- Opwekking duurzame energie;
- Mobiliteit;
- Gemeentelijk vastgoed en voorzieningen;
- Nieuw bewustzijn en eigenaarschap creëren.

In de Meerjaren Investeringsagenda 2017-2022[90)] is 'Doesburg Energieneutraal' één van de drie strategische investeringen waarop zij wil inzetten. Het betreffen investeringsvoorstellen die

87) Coalitieakkoord 2018-2022
88) Programmabegroting 2020
89) Programmabegroting 2020
90) Meerjaren Investeringsagenda 2017-2022; Woonvisie 2017-2022

bijdragen aan het sneller voor elkaar krijgen dat de gemeentelijke organisatie, woningen en bedrijven energieneutraal zijn.

Doesburg wil toerisme naar een hoger plan tillen en de aantrekkelijkheid van de binnenstad versterken

Het bestuur van Doesburg koestert het historische en monumentale karakter van de stad.[91] De gemeente heeft een hoge cultuurhistorische waarde en deze waarde wil de gemeente verder ontwikkelen en uitdragen. Toeristen weten Doesburg op dit vlak ook te vinden en Doesburg heeft ook de ambitie om toerisme naar een hoger plan te tillen.[92] Een ambitie die hiermee samenhangt is dat de Doesburg de aantrekkelijkheid van de stad wil versterken. Het opknappen van de binnenstad is één van de centrale drie strategische pijlers van de Meerjaren Investeringsagenda[93]. Ook zet de gemeente hierop in met de projecten Herinrichting Kernwinkelgebied en Kloostertuin en door uitvoering van het cultuurbeleid.[94] Het Doesburgse cultuurbeleid is langs vier lijnen opgesteld:[95]

- Versterking lokale identiteit en kwaliteit;
- Culturele educatie en participatie;
- Bovenregionale positionering;
- Versterking samenwerking en culturele vermarkting.

Doesburg wil de aantrekkelijkheid van de wijken buiten de binnenstad naar een hoger niveau tillen

Doesburg heeft zich de afgelopen jaren kritisch gebogen over de huidige staat van het onderhoud van de openbare ruimte. Het gaat hierbij dan voornamelijk om de wijken buiten de binnenstad en in het bijzonder de wijk Beinum.[96] Dit doet de gemeente bijvoorbeeld door het centrum van Beinum een kwaliteitsimpuls te geven, zodat het voor een groot aantal jaren kan blijven functioneren als belangrijk ontmoetingspunt voor jong en oud.[97]

Doesburg wil de zorg verfijnen en verbeteren

Doesburg heeft in algemene zin de ambitie mensen die geen werk hebben te helpen aan een reguliere baan, de jeugdzorg zo dicht mogelijk bij huis organiseren en oneigenlijk gebruik van sociale voorzieningen aan te pakken.[98]

Deze ambitie heeft de gemeente vertaald in de onderstaande pijlers:[99]

- Integrale dienstverlening en het beleid verfijnen en verbeteren.
- Optimaal inzetten op preventief jeugdbeleid.
- Stimuleren aanpassingen en verbeteringen van de zorg binnen het beschikbare veranderbudget.
- Ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
- Eenzaamheid met name van ouderen tegengaan.
- Bevorderen gezonde leefstijl.
- Zorgen voor een toename van uitstroom naar werk.
- Optimaal inzetten op preventief beleid in het kader van de participatiewet.

De Doesburgse doelstelling is het voorkomen van armoede zodat iedereen kan meedoen en voorzien in een financieel vangnet indien noodzakelijk. Doesburg heeft het minimabeleid uitgewerkt via drie pijlers, te weten Preventie, Meedoen en Vangnet.[100]

Het beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2017-2020 gaat uit van de eigen kracht van de inwoners, hun sociale netwerk (familie, vrienden, buurt) en algemene sociale voorzieningen/structuren. Dit betekent dat Doesburg werkt vanuit het perspectief van de inwoner. Hierbij onderscheidt Doesburg drie groepen: zelfredzame inwoners, kwetsbare inwoners en inwoners met complexe problemen.[101]

Doesburg wil de diversiteit van het woningaanbod vergroten

Doesburg heeft de ambitie aantrekkelijke woonlocaties te realiseren. Dit doet de gemeente onder andere door de diversiteit van het woningaanbod te vergroten en door minder strikt vast te houden aan het woningbouwcontingent.[102] Doesburg heeft in de Woonvisie 2017-2022 doelen en beleidskeuzes geformuleerd ten aanzien van:

91) Programmabegroting 2020
92) Coalitieakkoord 2018-2022
93) Meerjaren Investeringsagenda 2017-2022; Woonvisie 2017-2022
94) Programmabegroting 2020
95) Cultuurnota Doesburg 2017-2020
96) Coalitieakkoord 2018-2022
97) Programmabegroting 2020
98) Coalitieakkoord 2018-2022
99) Programmabegroting 2020
100) Minimabeleid gemeente Doesburg 2017-2020
101) Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2017-2020
102) Programmabegroting 2020

- Beschikbaarheid en betaalbaarheid.
- Wonen met zorg.
- Duurzaamheid.
- De woningbouwopgave in regionaal perspectief.

Doesburg wil een gezonde financiële positie houden

De gemeente Doesburg staat er financieel goed voor en dat wil Doesburg ook zo houden.[103)] De begroting is in evenwicht en de reservepositie is gezond. Doesburg is bovendien schuldenvrij. De gemeente heeft wel de ambitie de belastingdruk voor inwoners en bedrijven zo laag mogelijk te doen. Dit wil zij realiseren door de afvalstoffenheffing, de rioolheffingen en de OZB niet meer te laten stijgen dan de reguliere inflatiecorrectie; waar mogelijk wil Doesburg de lasten verlichten. Dit geldt met name voor de afvalstoffenheffing.[104)]

6.2.2 Regionale beleidsambities

Regionale ambities gaan over ambities die de regio's rondom Doesburg willen of moeten realiseren en waar zij gezamenlijk afspraken over hebben gemaakt.

Doesburg werkt binnen de regio Arnhem-Nijmegen aan het versnellen van de energietransitie

De regio Arnhem-Nijmegen, waar Doesburg onderdeel vanuit maakt, werkt aan het versnellen van de energietransitie. De regio heeft tot doel gesteld in 2050 energieneutraal te zijn. In dit kader werken gemeenten in de regio samen aan een Regionale Energiestrategie (RES). Net als vele gemeenten, drie Gelderse waterschappen, de provincie en meer Gelderse stakeholders heeft Doesburg het Gelders Energieakkoord getekend. Daarin zijn de volgende doelstellingen opgenomen:[105)]

- Energie besparing van 1,5% per jaar.
- Toename van het aandeel hernieuwbare energieopwekking naar 14% in 2020.
- Stijging van dat aandeel naar 16% in 2023.
- Met ten minste de realisatie van 1800 banen in de komende jaren.

De regio's rondom Doesburg focussen zich op verschillende economische gebieden[106)]

De regio Arnhem-Nijmegen focust zich sterk op de economische gebieden logistiek, maakindustrie, zakelijke dienstverlening, rechtspraak en zorg. Ook Health, HighTech en Energy ontwikkelen zich op dit moment tot toonaangevende clusters, in nationaal en internationaal perspectief. De regio profiteert daarbij van kennis van onder andere de Universiteit Wageningen (WUR). De regio grenst bovendien direct aan Duitsland en is hierdoor een belangrijkste handelspartner. De regio heeft veruit de meeste vestigingen in zakelijke diensten.[107)] De regio Arnhem-Nijmegen vertegenwoordigd 3,7% van de totale Nederlandse economie.

De regio Achterhoek focust zich sterk op de maakindustrie en de agrosector. De regio wil 3% groei van de arbeidsproductiviteit in deze sectoren realiseren.[108)] De regio wil daarbij veel gebruik maken van digitalisering en nieuwe technologieën. De Achterhoek heeft relatief veel vestigingen in de landbouw.[109)] De regio Achterhoek vertegenwoordigd 1,7% van de totale Nederlandse economie[110)].

Ten aanzien van de regio Arnhem-Nijmegen en de Achterhoek worden verschillende economische ontwikkelingen verwacht (zie kader).

Provinciale Economische Verkenning 2018-2022

Voor **Arnhem-Nijmegen** geldt dat de ontwikkelingen sterk in lijn lopen met het Gelders gemiddelde. Bij de bevolkingsontwikkeling is de groei 0,1% lager in zowel de afgelopen jaren als in de prognoseperiode. De beroepsbevolkingsontwikkeling wordt in de prognose juist iets hoger geschat door de leeftijdsopbouw van de bevolking en het aantrekken van jonge mensen naar de stedelijke regio's. Qua werkgelegenheidsgroei wordt een even hoge groei verwacht als voor Gelderland als geheel.

De (beroeps)bevolking in de **Achterhoek** is door de perifere ligging binnen Gelderland al jaren aan het krimpen en deze trend zal zich doorzetten in de periode 2018-2022. De werkgelegenheid is de afgelopen jaren ook gekrompen, maar de afgelopen 2 jaar was er toch weer sprake van voorzichtige groei. Voor de prognoseperiode wordt een stagnatie van de werkgelegenheid verwacht. De krimp zal stoppen, maar de groei zal zich niet doorzetten. Qua werkloosheid blijft de Achterhoek nog wel iets onder het provinciale gemiddelde.

103) Coalitieakkoord 2018-2022; Programmabegroting 2020
104) Programmabegroting 2020
105) Routekaart Energieneutraal Doesburg (2017).
106) Provinciale Economische Verkenning 2018-2022 van de provincie Gelderland.
107) ING.nl, 2019.
108) Achterhoek Visie 2030.
109) ING.nl, 2019.
110) ING.nl, 2019.

Doesburg werkt in het kader van de woonruimteverdeling samen met de Liemerse gemeenten

Binnen de regio Arnhem-Nijmegen werken 18 gemeenten samen in het kader van de woonruimteverdeling. Om de regionale woonambities te realiseren zijn er drie subregio's gevormd: Arnhem e.o., Nijmegen e.o. en De Liemers. Doesburg heeft samen met de gemeenten Duiven, Montferland, Westervoort em Zevenaar een Liemerse Woonagenda 2017-2027 opgesteld. Deze woonagenda is onderdeel van de regionale Woonagenda Arnhem-Nijmegen. In de Liemerse Woonagenda staan de volgende zeven uitgangspunten:

- Nadruk leggen op transformatie.
- Prioriteit leggen bij inbreiding en capaciteit bouwen op uitleglocaties verder af.
- Inzetten op verduurzaming en vernieuwing van de woningvoorraad.
- Inzetten op flexibiliteit en kleinschalige invullingen.
- Kiezen voor maatwerk per kern bij het aanvullend woningaanbod.
- Inspelen op veranderingen met flexibel en tijdelijk woningaanbod.
- Ruimte bieden aan goede woningbouwplannen.

Doesburg werkt binnen regio Arnhem-Nijmegen aan duurzame mobiliteit en bereikbaarheid

Regio Arnhem-Nijmegen heeft een stevige opgave voor mobiliteit en bereikbaarheid. Arnhem-Nijmegen werkt in dit kader aan duurzame mobiliteit en bereikbaarheid. De regio gaat door met de aanpak om bestaande mobiliteitsnetwerken beter te benutten en richt zich daarbij specifiek op 'zero emission' mobiliteit (fiets, openbaar vervoer, elektrisch vervoer etc.).[111)]

De 6 werksporen voor duurzame mobiliteit en bereikbaarheid zijn:[112)]

- Robuust wegennet.
- Betrouwbaar spoor.
- (H)OV voor iedereen.
- Aantrekkelijk fietsnetwerk.
- Schoon onderweg.
- Verkeersveilige omgeving.

111) Regioan.nl (mobiliteit), z.d.
112) Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid, 2018.

TE KOOP
het Arsenaal 1309
La Boucherie
Mosterdmuseum
Museum

De rode draden van Doesburg

Hoofdstuk 7

In deze Nota van Bevindingen is getoond wat de feiten zijn, wat een aantal belangrijke stakeholders vinden en welke trends en ontwikkelingen relevant zijn voor Doesburg. In dit afsluitende hoofdstuk geven we inzicht in de rode draden die door al die trends en ontwikkelingen, feiten en opinies te trekken zijn. Zonder daar nog betekenis aan te geven. De rode draden schetsen eigenlijk in een nutshell en samenvattend wat alle bronnen meegeven.

7.1 Inleiding

Vanuit alle feiten en opinies zien wij Doesburg als een stad waar gemeenschap en ook bestuurders uit omliggende gemeenten trots op zijn en graag op voortbouwen. Maar we zien ook een stad met een aantal serieuze uitdagingen naar de toekomst toe. In dit hoofdstuk schetsen we deze krachten en uitdagingen aan de hand van 'rode draden'. De rode draden bevatten de centrale thema's die naar aanleiding van het feitenonderzoek (hoofdstuk 3 en 4), trends en ontwikkelingen (hoofdstuk 5) en de opinies van betrokken partijen (hoofdstuk 6) voor Doesburg naar voren zijn gekomen. Deze rode draden vormen de inhoudelijke basis voor de toekomstvisie die in de volgende fase wordt opgesteld.

Dit hoofdstuk geven we vorm langs vier invalshoeken. In de kern gaat het om de bestuurlijke en ambtelijke rode draden, die relevantie hebben voor beleidskeuzes, op centrale thema's die te maken hebben met de publieke waarde die in Doesburg wordt nagestreefd en gerealiseerd (in groen weergegeven). En op consequenties voor bestuur en organisatie en regionale oriëntatie. Deze hebben vorm gekregen in twee sets van rode draden die betrekking op de inhoudelijke opgaves en op bestuur en organisatie (in blauw weergegeven), die – samen met de gemeenschap, ondernemers, het maatschappelijk middenveld en medeoverheden – het vermogen aan geeft om publieke waarde voor Doesburg te realiseren Deze twee sets vragen echter om het begrijpen van de maatschappelijke setting in Doesburg, evenals de randvoorwaardelijke setting. Die bepaalt of er een sterke mate van urgentie aanwezig is om stappen te maken. Specifiek gaat het over de financiële situatie van Doesburg.

7.2 Maatschappelijke setting

Bij de maatschappelijke setting komen drie elementen krachtig naar voren, namelijk:

- Doesburg is een historische Hanzestad, omsloten door groen en met een betrokken gemeenschap.
- Doesburg heeft een kwetsbaar sociaal en demografisch profiel.
- Er zijn grote verschillen tussen verschillende wijken.

Doesburg: historische Hanzestad, omsloten door groen en met betrokken gemeenschap

Doesburg heeft ontegenzeggelijk veel te bieden. Uit de feiten, cijfers en opinies komt een beeld naar voren van een oude Hanzestad met een rijke geschiedenis. In Doesburg genieten niet alleen inwoners maar ook bezoekers uit de regio en daarbuiten van een fraai centrum waar er een groot en divers cultureel aanbod is. Van musea zoals LaLique, de culturele zondagen, de kleinere ateliers en galeries tot aan de culturele manifestaties en festivals. Naast cultuur en historie heeft Doesburg een bijzondere landschappelijke ligging aan de IJssel en nabij de Veluwe. De gemeente en de gemeenschap van Doesburg koesteren het historische en monumentale karakter van de stad en zijn overwegend trots op hetgene dat de stad te bieden heeft. Inwoners en bezoekers ervaren de stad als knus, compact en gezellig. Bovenop deze kwaliteiten kan Doesburg bouwen op een betrokken bevolking, met een groot aantal vrijwilligers en mantelzorgers die zich inzetten voor de stad en voor elkaar.

Kwetsbaar sociaal en demografisch profiel

Doesburg kan bouwen op een betrokken gemeenschap met veel vrijwilligers, verenigingen en stichtingen, actieve ondernemers die zich inzetten voor elkaar en voor een levendig Doesburg. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat die gemeenschap kwetsbaar is en ook op verschillende vlakken steeds kwetsbaarder wordt. Zo wordt de relatief oude bevolking van Doesburg steeds ouder. Met de toename van het aantal ouderen stijgt niet alleen de relatief hoge zorgvraag maar verkleint ook de toch al kleine beroepsbevolking in Doesburg. Het lukt daarnaast onvoldoende om jongeren en jonge gezinnen in Doesburg te houden of te binden, wat op den duur gevolgen kan hebben voor belangrijke voorzieningen zoals kinderopvang, onderwijs en sport.

De bevolking in Doesburg is relatief oververtegenwoordigd in extra kwetsbare en afhankelijke inwoners (op sociaalmaatschappelijk en sociaaleconomisch vlak). Met name in de wijken De Ooi en Zuidelijk Molenveld hebben een bovengemiddeld aantal inwoners een laag inkomen en zitten een bovengemiddeld aantal inwoners in de bijstand. Ook voor de jeugd in het bijzonder valt op dat de problematiek in Doesburg groter is dan gemiddeld.

Gegeven deze ontwikkelingen en omstandigheden kan gesteld worden dat Doesburg te maken heeft met een gemeenschap die gekenmerkt wordt door een kwetsbaar sociaal en demografisch profiel. Die kwetsbaarheid zet op termijn druk op de draagkracht van de Doesburgse gemeenschap. Enerzijds omdat de (zorg)vraag toeneemt, anderzijds omdat er een steeds minder grote groep draagkrachtig is.

Grote verschillen tussen verschillende wijken

Alhoewel Doesburg een kleine en compacte stad is, zijn er op wijkniveau grote verschillen in onder meer de leeftijd, het inkomen, de huishoudsituatie, de beschikbare voorzieningen en het woningaanbod. Gegeven de verschillen is het niet mogelijk om één eenduidig beeld voor Doesburg te schetsen. Dat vraagt om aandacht voor de andersoortige krachten en vraagstukken per wijk.

De verschillen in inkomen en woonvoorzieningen tussen enerzijds de Binnenstad en Beinum II en anderzijds Zuidelijk Molenveld en de Ooi springen het meest in het oog. In de Binnenstad en Beinum II wonen over het algemeen de kapitaalkrachtigere inwoners van Doesburg[113]. In Zuidelijk Molenveld en de Ooi leeft een groot deel van de inwoners onder of rond het sociaal minimum, zitten veel inwoners in de bijstand en zijn er weinig inwoners met een hoog inkomen[114]. De vele sociale huurwoningen in Zuidelijk Molenveld (85%) en De Ooi (64%) zorgen dat deze wijken aantrekkelijk zijn en blijven voor inwoners met een lage sociaaleconomische status. In de Binnenstad (23%) en Beinum II (14%) is er slechts een beperkt deel van de woningvoorraad sociale huur en staan er meer (duurdere) koopwoningen.

113) Meer dan 20% van die inwoners behoren tot de groep Nederlanders met het 20% hoogste inkomen en slechts 7,8% van de huishoudens uit de Binnenstad en 1,4% van de huishoudens uit Beinum II leeft onder of rond het sociaal minimum.

114) respectievelijk 16,3% en 12,7% van de inwoners leeft van een inkomen onder of rond het sociaal minimum, een relatief groot deel zit in de bijstand slechts 4% en 8% tot inwoners heeft een hoog inkomen.

Qua demografische kenmerken onderscheidt de binnenstad van Doesburg zich nadrukkelijk met de omliggende wijken. In de binnenstad wonen relatief de meeste oudere inwoners van 65 jaar of ouder, percentueel gemiddeld twee keer zoveel dan in de omliggende wijken. Ook zijn er in de binnenstad een stuk minder huishoudens met kinderen[115)] en inwoners met een migratieachtergrond[116)] vergeleken met de omliggende wijken.

Hoewel Doesburg een relatief goed voorzieningenniveau heeft zijn er ook op dit vlak verschillen tussen wijken. In Doesburg centreren deze voorzieningen, zoals horeca en musea, zich met name in de binnenstad. Voor een deel verklaarbaar vanwege de centrumfunctie. Aan de andere kant heerst soms ook het gevoel dat de binnenstad door de gemeente belangrijker wordt gevonden dan de omliggende wijken. Als gekeken wordt naar het lokale beleid dan wil de gemeente de aantrekkelijkheid van de binnenstad versterken, maar wil zij ook de aantrekkelijkheid van de wijken buiten de binnenstad naar een hoger niveau tillen.

115) 18% t.o.v. 29%-45%
116) (11% t.o.v. 38% in De Ooi en 27% in Zuidelijk Molenveld.

7.3 Inhoudelijke rode draden

De inhoudelijke rode draden concentreren zich op een viertal thema's, die in deze paragraaf nader worden toegelicht.

A *Kwetsbare én kansrijke economie*

De Doesburgse economie wordt gekenmerkt door een klein en afnemend aantal banen. Hoewel het aantal vestigingen van bedrijven relatief laag is, is dit aantal de laatste jaren wel toegenomen. Circa een kwart van de banen worden geschapen door de vier grootste bedrijven in Doesburg (Ubbink, Rotra Forwarding, Roelofsen Transport en Gieterij Doesburg). De groeimogelijkheden voor bedrijventerreinen is beperkt en de beschikbare ruimte is zo goed als vergeven.

Doesburg heeft een kleine, oude en middelbaar opgeleide beroepsbevolking. Het werkloosheidspercentage is relatief hoog en de netto arbeidsparticipatie relatief laag. Voor de werkgelegenheid is Doesburg in belangrijke mate afhankelijk van het aanbod in de regio. Doesburg is namelijk een echte woongemeente. Meer Doesburgers gaan namelijk de stad uit om te werken dan dat er mensen uit de regio binnenkomen. Voor woon-werkverkeer is feitelijk gezien de uitgaande pendel richting de Arnhemse regio het grootst. Inkomende pendel richting Doesburg is het sterkst vanuit de Doetinchemse regio.

Als gekeken wordt naar de bestuurlijke samenwerkingsoriëntatie op economische gebied dan richt Doesburg zich ook voornamelijk op de regio Arnhem-Nijmegen. Op subregionaal zoekt Doesburg de economische samenwerking met de Liemerse gemeente die ook allemaal deel uitmaken van de regio Arnhem-Nijmegen. Op het gebied van Toerisme en marketing werkt Doesburg voornamelijk samen met de Achterhoek en de Hanzesteden.

Bovenstaande aspecten maken dat de Doesburgse economie overkomt als klein en kwetsbaar, met een sterke afhankelijkheid van de regio en de grote bedrijven in Doesburg. Tegelijkertijd zijn er ook kansrijke aspecten zichtbaar in de economische structuur van Doesburg. Toerisme is, naast de zakelijke dienstverlening, industrie en handel, een belangrijke pijler van de Doesburgse economie geworden. De toeristische sector is de afgelopen jaren qua vestigingen en bezoekersaantallen in omvang toegenomen. Voor toeristisch en recreatief verkeer vervult Doesburg een duidelijke centrumrol in de regio, met een positief saldo aan inkomende bezoekers vanuit omliggende gemeenten. Ook zit het winkelaanbod van de binnenstad in de lift, tegen de landelijke trend in.

B *Bereikbaarheid en mobiliteit: met de auto goed, met OV matig*

De bereikbaarheid van Doesburg is een belangrijk aandachtspunt. Deze bereikbaarheid is belangrijk in economische zin, voor het vasthouden van jongeren en ook voor het toerisme. Over de weg is Doesburg, gelegen aan de N317, N337 en nabij de A12 en A348 relatief goed en snel bereikbaar, zeker buiten de spits. De bereikbaarheid van Doesburg met het openbaar vervoer is een stuk minder gunstig dan het vervoer over de weg, zeker wanneer het niet de bus richting Dieren, Arnhem of Doetinchem betreft maar over langere afstanden gaat. Om vanuit Doesburg met het openbaar vervoer richting bijvoorbeeld Apeldoorn, Utrecht of Nijmegen te reizen is de reistijd veelal 1,5 tot 2 keer zo lang als met de auto. Ook is het dichtstbijzijnde treinstation in Dieren relatief ver weg.

C *Wonen: veel dure koop- en goedkope sociale huurwoningen*

In het woningaanbod in Doesburg lijkt er sprake te zijn van een onevenwichtige samenstelling. Doesburg heeft een zeer groot aanbod van goedkope (sociale) huurwoningen met lage lasten en daar ook de afgelopen jaren veel in gebouwd. Daarmee is Doesburg een aantrekkelijke gemeente voor inwoners met een lager inkomen. In de wijken Beinum I en II en de binnenstad zijn de woningen relatief duurder dan in de rest van Doesburg en ogenschijnlijk het meest aantrekkelijk voor de hogere en middeninkomens. Bij deze woningen valt op dat de gemiddelde vraagprijs van deze woningen bijna het dubbele van de WOZ-waarde is. De woningen zijn in trek, maar daarmee ook niet altijd even toegankelijk. Voor gezinnen en huishoudens met inkomens in het middensegment lijkt de woningmarkt in Doesburg een stuk minder aantrekkelijk. Huur- en koopwoningen voor het zogenoemde ‘middensegment’ zijn in aantallen beperkt aanwezig . Dit betreffen huurwoningen met een huurprijs tussen de €710 en €1000,- euro of een koopprijs tussen de €200.000,- en €300.000,- euro (WoOn 2018). Dit type middensegmentwoningen zijn over het algemeen populair bij huishoudens tot en met 35 jaar. Ook de aan de stijgende behoefte van één- en tweekamerwoningen – voor starters en senioren – wordt in beperkte mate voldaan.

Bovenstaande kwetsbaarheid wordt overigens wel bestuurlijk erkend en ook op (sub)regionaal niveau wordt er samengewerkt om het woningaanbod te vergroten en diverser te maken. Doesburg richt zicht op dit vlak met name op De Liemerse gemeenten waarmee zij binnen de regio Arnhem-Nijmegen een woonagenda heeft opgesteld. Deze woonagenda is onderdeel van de regionale Woonagenda Arnhem-Nijmegen.

D *Duurzaam in doelen; resultaten blijven achter*

Op het gebied van duurzaamheid valt op dat de gemeente Doesburg hoge ambities heeft gesteld en dat zij in 2050 energieneutraal wil zijn. Ook de regio Arnhem-Nijmegen, waar Doesburg onderdeel vanuit maakt, werkt aan het versnellen van de energietransitie en heeft dezelfde ambitie.

Wanneer gekeken wordt naar het presteren van Doesburg op het gebied van duurzaamheid dan valt op dat Doesburg voor zowel hernieuwbare energie, elektriciteit en warmte ver achterblijft bij de regionale en landelijke gemiddeldes. Ook ‘scoort’ Doesburg laag op het gebied betaalbare en schone energie, het aanpakken van klimaatverandering en de bescherming van bos, land en bodem. Tegelijkertijd heeft Doesburg wel veel duurzame woningen.

7.4 Rode draden bestuur en organisatie

In deze paragraaf gaan we in op de rode draden die we zien op het gebied van bestuur en organisatie. We zien drie belangrijke rode draden kijkend naar bestuur en organisatie.

E *Politiek en maatschappelijke gehechtheid aan zelfstandigheid*

Met name in de gemeenteraad, maar ook in de samenleving is men gehecht aan de zelfstandigheid, eigenheid en vrijzinnigheid van Doesburg. Politiek uit zich dat in een deel die sterk gekant is tegen een mogelijke toekomstige herindeling. Nu of op middellange termijn. Aan de maatschappelijke kant uit zich dat in een sterke gehechtheid aan de eigenheid van Doesburg.

F *Kwetsbare ambtelijke organisatie*

Om als gemeente in staat te zijn om zoveel mogelijk publieke waarde te creëren voor de inwoners van Doesburg vindt de gemeenschap het belangrijk om als ambtelijke organisatie te kunnen beschikken over visie, deskundigheid en kwaliteit. Tegelijkertijd zijn dit ook de aspecten waar ten aanzien van de gemeente Doesburg kritisch op wordt gereflecteerd en de nodige verbeterpunten worden geconstateerd.

Met oog op het toegenomen takenpakket van de gemeente, de kleine omvang van de ambtelijke organisatie, de opgaven waar Doesburg voor staat en de complexe regionale oriëntatie, zijn er vanuit de gemeenschap, de buurgemeenten als de eigen gemeentelijke organisatie zorgen en kritische noten gedeeld over de kwetsbaarheid en deskundigheid van de organisatie van Doesburg. Dit geldt ook voor de mate waarin zij kwalitatief ‘aan de maat is’.

Mede door de regelmatige wisselingen in het ambtenarenapparaat, de beperkte omvang van de organisatie en de ingewikkeldheid om (jong) talent langdurig te binden wordt de kwaliteit van de ambtelijke organisatie als wisselvallig en niet altijd even deskundig en specialistisch ervaren. Ook de continuïteit in het hebben van vaste contactpersonen wordt regelmatig als knelpunt aangegeven. Er is vanuit de gemeenschap behoefte aan aandacht voor participatie om zo het potentieel van de gemeenschap goed te benutten. Ook aan de bestuurlijke kant wordt de kwaliteit en zichtbaarheid van de bestuurders als wisselend ervaren. Mede doordat de Doesburgse bestuurder in meerdere regio’s moet acteren, is zij niet altijd even zichtbaar en wordt gemist in de regio. Tegelijkertijd zijn er ook voorbeelden waar de Doesburgse bestuurder hele positieve bijdragen levert in de regio. In zekere zin benadrukt dit de kwetsbaarheid, daar waar dit erg hangt aan de individuele bestuurder. Hoewel de oordelen in toon mild waren zijn maatschappelijke partners kritisch op bestuur en vooral ambtelijke organisatie. Rapportcijfers komen niet boven de 6,5 en vaak moeten onvoldoendes worden genoteerd.

Tot slot scoorde het hebben van een heldere Toekomstvisie en visies op alle relevante beleidsterreinen hoog. De behoefte om een gedeeld beeld te hebben over de richting waarin Doesburg dient te ontwikkelen wordt als bijzonder belangrijk gerangschikt. Een positief voorbeeld dat naar voren is gebracht is de visie op toerisme en recreatie waar bestendig en planmatig en in samenwerking met andere Hanzesteden aan een positieve toekomst is gewerkt.

G *Complexe regionale oriëntatie*

Doesburg wordt gekenmerkt door een bijzondere ligging, midden in Gelderland, op het grensvlak van de Veluwe, De Liemers, de Achterhoek en Arnhem-Nijmegen en in lijn met de Hanzesteden. Met elk van die regio’s heeft Doesburg ontegenzeggelijk belangrijke relaties en verbindingen, zij het op verschillende onderwerpen, voor verschillende inwonersgroepen en vanuit verschillende motieven. Er is ook sprake van een zekere mate van interne gerichtheid op Doesburg zelf, met soms vrijblijvendheid ten aanzien van samenwerking met andere gemeenten en regio’s. De Doesburgse gemeenschap en daarmee ook de gemeente verhoudt zich op verschillende wijzen met de omliggende regio’s.

De meest dominante verbindingen zijn er met Rheden (Dieren), Zevenaar en Arnhem uit de regio Arnhem-Nijmegen en Doetinchem en Bronkhorst uit de regio Achterhoek, zowel qua oriëntatie van de inwoners als van de gemeentelijke organisatie. Als je kijkt naar de sociaaleconomische uitdagingen van Doesburg toont deze meer gelijkenis met de stedelijke vraagstukken van Arnhem dan met direct omliggende gemeenten of de Achterhoek. Maar, vanuit cultureel en sociaalmaatschappelijk perspectief is er ook een sterke verbondenheid met de Achterhoek. Dat is overigens niet voor elke Doesburger in dezelfde mate. Er zijn ook (duidelijke) verschillen in de oriëntatie van jongeren, van de beroepsbevolking en die van 65-plussers.

Feitelijk bevindt Doesburg zich op een snijvlak van regio's. Op (sociaal)economisch vlak werkt de gemeente met name samen met gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen en De Liemers, terwijl op cultureel vlak (bijvoorbeeld toerisme) en op het gebied van ICT de samenwerking met de Achterhoek wordt gezocht. Doesburg heeft te kampen met een veelzijdige en complexe regionale oriëntatie. Dat maakt dat een eenduidige regionale afbakening voor Doesburg niet aan de orde is. Wel wordt aangegeven – ook door buurgemeenten – dat een optimalisatie in de regionale oriëntatie en daarmee krachtiger en beter gemotiveerde keuzes op zijn plaats zouden zijn.

7.5 Randvoorwaardelijke setting

Er liggen op verschillende vlakken uitdagingen voor Doesburg om de leefbare, bruisende en aantrekkelijke stad te zijn en blijven die het wil zijn. Voor Doesburg geldt dat zij daarin kan investeren vanuit een gunstige financiële positie. Dit zorgt ervoor dat de gemeente het vermogen heeft om in te zetten op opgaven die om een kapitaalrijke oplossing vragen. Denk hierbij aan woningbouw, mobiliteit, economische ontwikkeling of vraagstukken binnen het sociale domein. Het geeft ook aan – in randvoorwaardelijke zin – dat de urgentie momenteel niet aanwezig is om vanwege de financiële situatie stappen te zetten die anders zijn dan puur inhoudelijk gedreven. De financiële randvoorwaarden zijn daarmee goed, maar dienen zorgvuldig ingezet te worden passend bij de Doesburgse vraagstukken en de ontwikkelingen die op Doesburg afkomen.

Bronnenlijst

Documenten gemeente Doesburg

- Gemeente Doesburg. Beleidsplan Wet maatschappelijke ondersteuning 2017-2020.
- Gemeente Doesburg (2018). Coalitieakkoord 2018-2022.
- Gemeente Doesburg. Cultuurnota Doesburg 2017-2020 Slim Verbinden.
- Gemeente Doesburg. Detailhandelsstructuurvisie.
- Gemeente Doesburg. Evenementenbeleid.
- Gemeente Doesburg (z.d.). Geschiedenis van de gemeente. www.doesburg.nl/geschiedenis-van-de-gemeente.
- Gemeente Doesburg/Locatus Online (2018). Leegstand winkels centrum Doesburg. www.doesburg.nl/mgd/files/Toerisme_Doesburg_2018_Monitor_Economie%20%281%29.pdf.
- Gemeente Doesburg. Inventarisatie samenwerkingsverbanden.
- Gemeente Doesburg. Lokale kadernota transities in het sociale domein Doesburg.
- Gemeente Doesburg. Meerjaren Investeringsagenda 2017-2022.
- Gemeente Doesburg. Minimabeleid gemeente Doesburg 2017-2020.
- Gemeente Doesburg. Notitie transitie jeugdzorg in Doesburg.
- Gemeente Doesburg. Routekaart Energieneutraal Doesburg.
- Gemeente Doesburg. Ruimtelijke Structuurvisie Doesburg 2030.
- Gemeente Doesburg (2019). Programmabegroting 2020-2023.
- Gemeente Doesburg (2015). Toeristisch Merketingplan Doesburg.
- Gemeente Doesburg. Uitvoeringsplan Economisch Beleid Doesburg 2018-2019.
- Gemeente Doesburg (2017). Visie Publieke Gezondheidszorg Doesburg.
- Gemeente Doesburg. Woonvisie 2017-2022.

Documenten omliggende regio's, provincie en rijksoverheid

- Ministerie van LNV. Natura 2000-gebieden per provincie. www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=0.
- Provincie Gelderland (z.d.). Atlas Gelders Verkeer. www.opendata.gelderland.nl/.
- Provincie Gelderland/IBIS (2019). Bedrijventerreinen op de kaart. www.bedrijventerreinen.gelderland.nl/app/IBISPUBLIEK?debug=false&version=.
- Provincie Gelderland. Provinciale Economische Verkenning 2018-2022.
- Provincie Gelderland (2018). Provinciale Werkgelegenheids Enquête Gelderland (PWE). www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/06Werk-en-ondernemen/190320_Provinciale_Werkgelegenheids_Enquete_%202018.pdf.
- Regio Achterhoek. Achterhoek Visie 2030.
- Regio Arnhem Nijmegen (2018). Ambitiedocument duurzame mobiliteit en bereikbaarheid.
- Regio Arnhem Nijmegen (z.d.). Over ons. www.regioan.nl/over-ons/.
- Regio Arnhem Nijmegen. Regionale Woonagenda (Regionale strategie Wonen).
- Regio Arnhem Nijmegen. Subregionale Woonagenda Liemers.
- Rijksoverheid (2018). Belastingplan 2019.
- Rijksoverheid (28 juni 2019). Klimaatakkoord. www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/klimaatverandering/klimaatakkoord.
- Studiegroep Openbaar Bestuur (2016). Maak Verschil. www.kennisopenbaarbestuur.nl/het-geheugen-van-bzk/regionaal-bestuur/tijdlijn-tentoonstelling-regionaal-bestuur/2001-2018/studiegroep-openbaar-bestuur/.

Openbare databases en websites

- Bezoek Doesburg (z.d.). Historie van Doesburg. www.bezoek-doesburg.nl/ontdek-doesburg/historie.
- Bezoek Doesburg (z.d.). De Linies van Doesburg. www.bezoek-doesburg.nl/ontdek-doesburg/doesburg-top-10/de-linies-van-doesburg.
- De Gelderlander (25 maart 2017). Waar ligt de grens tussen Achterhoek en Liemers? www.gelderlander.nl/achterhoek/waar-ligt-de-grens-tussen-achterhoek-en-liemers~a9562b71/.
- De IJsselvallei (z.d.). Geschiedenis Doesburg. www.ijsselvallei.info/de_hanzesteden/doesburg/geschiedenis.html.
- De IJsselvallei (z.d.). Van Handelsstad naar stad. www.ijsselvallei.info/de_hanzesteden/doesburg/geschiedenis.html.
- Euregio.org (z.d.). Over ons. www.euregio.org/overons.
- Fietsen langs de IJssel (z.d.). De geologie van het IJsseldal. www.fietsenlangsdeijssel.nl/geologie-van-het-ijsseldal/.
- Google Maps.
- Spannende Geschiedenis (z.d.). Doesburg. www.spannendegeschiedenis.nl/de-middeleeuwen/doesburg-doesburg.
- Stichting Lezen & Schrijven (2016). Regionale spreiding van geletterdheid in Nederland. www.lezenenschrijven.nl/uploads/editor/WEB-SLS_ROA_public_170x240_v2016juni.pdf.
- Theissen, Noordink en Westerbeek (2017). Inventarisatie samenwerkingsverbanden decentrale overheden. www.kennisopenbaarbestuur.nl/rapporten-publicaties/inventarisatie-samenwerkingsverbanden-decentrale-overheden/.
- Wikipedia (z.d.). Wijken en buurten in Doesburg. nl.wikipedia.org/wiki/Wijken_en_buurten_in_Doesburg.
- VNG Realisatie. Waarstaatjegemeenten.nl/jive.
- Diverse databases geraadpleegd (o.a.: ABF, CBS, Coelo, DUO, DUO/Ingrado, Gezondheidsmonitor GGD'en, RIVM, Huisenzoeker.nl 2019, LISA, ministerie van OCW, PBL/CBS, RDW, RIVM, RWS-KMO, Sportbonden en NOC*NSF, TELOS, TELOS-SDG, Verwey Jonker Instituut, VNG.

Externe publicaties en onderzoeksrapporten

- Archined (2014). Steden in transitie. www.archined.nl/2017/01/steden-in-transitie/.
- Berenschot (2017). Doorlichting van de verkiezingsprogramma's.
- Berenschot (2017). Pionieren in Participatieland.
- COMPANEN (2017) Regionale woningmarktanalyse Arnhem-Nijmegen
- COMPANEN (2017) Regionale woningmarktanalyse gemeente Doesburg en Woonservice IJsselland
- ING (2018). Kennis over de economie. www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/jouw-provincie/index.html.
- KNMI (2018). Klimaatverandering. www.knmi.nl/producten-en-diensten/klimaatverandering.
- Moore, M. H. (1995). Creating public value: Strategic management in government. Harvard university press.
- OV Magazine (2018). MaaS neemt een vlucht in Nederland. www.ovmagazine.nl/2018/04/mobility-as-a-service-neemt-een-vlucht-0955/.
- Pure Luxe (2018). Goed nieuws voor werkend Nederland: we beleven de grootste werkgelegenheid sinds 2007. www.pureluxe.nl/2018/08/stijging-werkgelegenheid-cbs-werk/.
- TNO (2014). Trends en transities. www.tno.nl/media/4403/tno_strategisch_plan_2014_2018.pdf.
- Tordoir, P. (2019). Doesburg interactiekaarten.
- Tordoir, P. (2019). Duiding interactiekaarten Doesburg.
- Sociaal Cultureel Planbureau (2016). De toekomst tegemoet. www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2016/De_toekomst_tegemoet.
- Stedenintransitie (2014).
- Universiteit van Groningen (2016). Onderzoek naar publiek-private samenwerking in Nederland en Vlaanderen.
- VNG (2015). Digitale Agenda 2020.
- VNG (2015). Overzicht trends en ontwikkelingen. www.vng.nl/files/vng/20150707-vtsd-scenario.pdf

Bijlage 1: Analyse verplaatsingspatronen Doesburg

Onderdeel van de Toekomstvisie Doesburg

Nota van Bevindingen

Analyse van prof. Dr. Tordoir

61327 – Openbaar

6 februari 2020

Berenschot

Bijlage: Analyse verplaatsingspatronen Doesburg

Analyse van prof. Dr. Tordoir

Berenschot

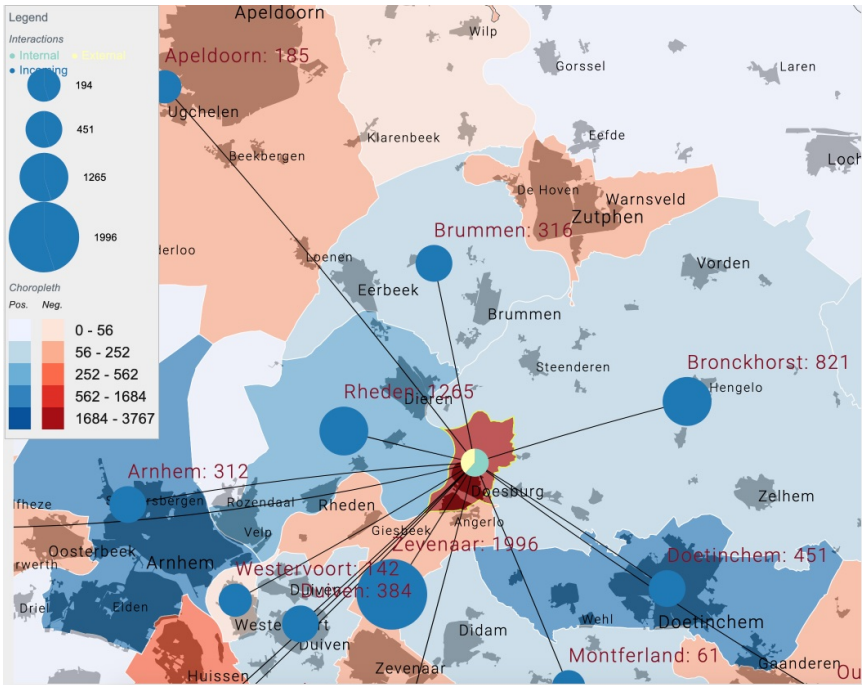
Bijlage: Tordoir analyse

Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, periode 2010-2017

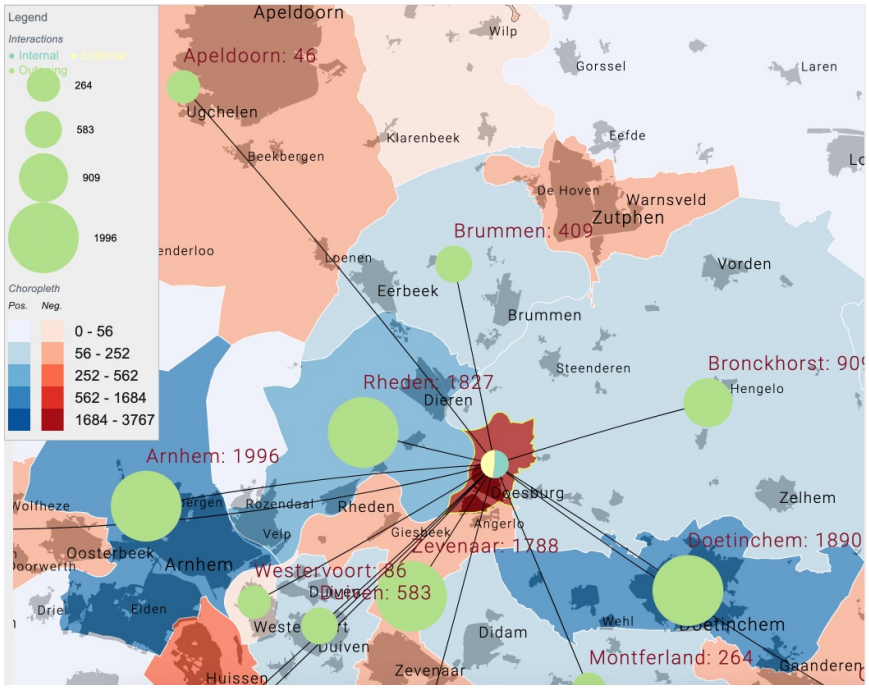
Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, alle motieven en leeftijdsgroepen

De kleuren van de gemeenten op beide kaarten (die staan voor de saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen naar en vanuit Doesburg) tonen dat Doesburg per saldo een herkomstgemeente is; de gemeente kent meer uitgaande dan inkomende verplaatsingen. Binnen de kring van omliggende gemeenten is alleen Zevenaar (iets) meer op Doesburg georiënteerd dan andersom het geval is. Het merendeel van het uitgaande verkeer vanuit Doesburg (kaart 1b) is op de centrumgemeenten Arnhem en Doetinchem gericht, en op de naburige gemeente Rheden, met de vlakbij Doesburg gelegen kern Dieren als belangrijkste bestemming.

Kaart 1a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2017
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

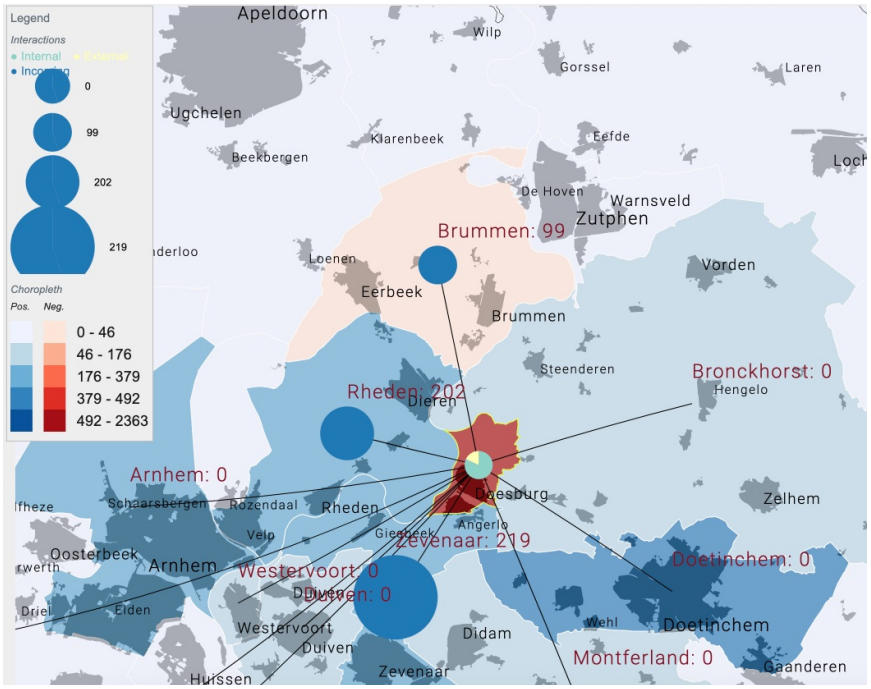
Kaart 1b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

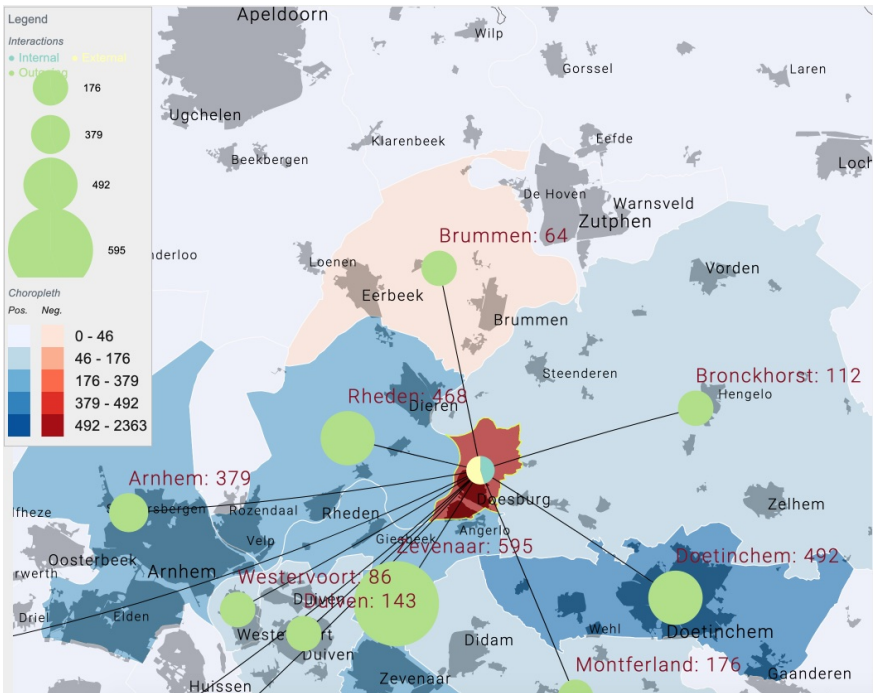
Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, alle motieven, voor de leeftijdsgroep 12-19 jaar

Het patroon van verplaatsingen van de groep 12-19-jarigen verschilt niet al te veel van het bovenbeschreven overall patroon van dagelijkse verplaatsingen, met dien verstande dat de gemiddelde verplaatsingsafstand van jongeren korter is dan de gemiddelde verplaatsingsafstand van volwassenen (ouderen niet inbegrepen). Inkomende verplaatsingen komen vrijwel volledig van nabijgelegen kernen (kaart 2a), uitgaande verplaatsingen zijn ook op de wat verder gelegen centrumgemeenten Arnhem en Doetinchem gericht.

Kaart 2a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2017, leeftijdsgroep 12-19 jaar
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

Kaart 2b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, Leeftijdsgroep 12-19 jaar
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

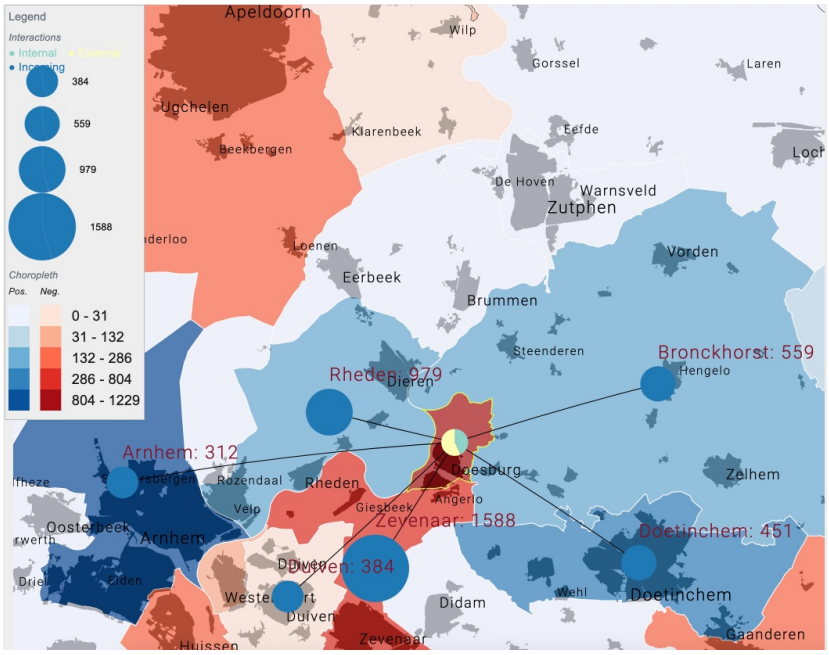

Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, alle motieven, voor de leeftijdsgroep 20-64 jaar

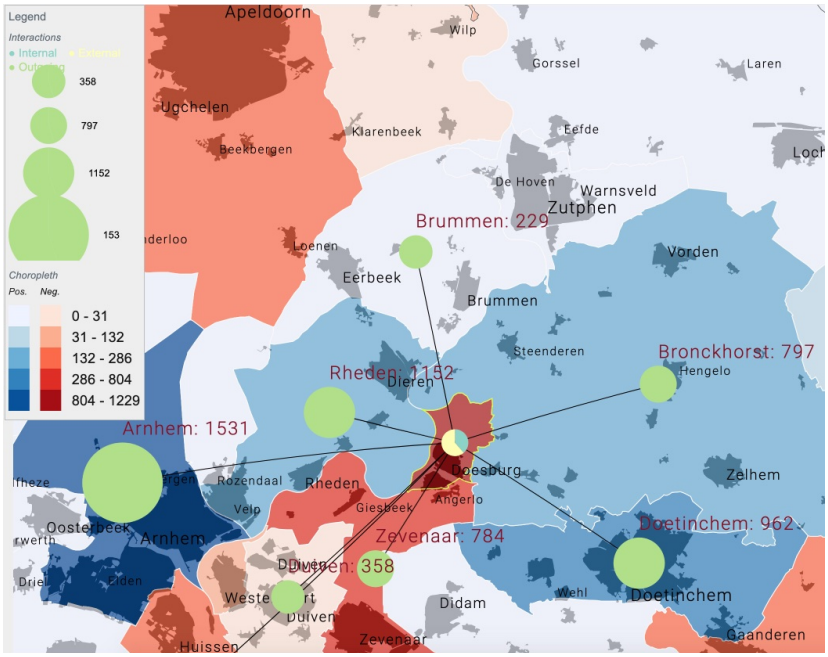
Omdat de groep 20- t/m 64-jarigen het leeuwendeel van de bevolking uitmaakt, en de personen in deze groep zich gemiddeld genomen vaker buiten de gemeente verplaatsen dan jongeren en ouderen, komen de patronen

van kaarten 3a en 3b grotendeels overeen met de patronen van kaarten 1a en 1b. Het belangrijkste verschil is dat Arnhem voor de Doesburgse bevolking in deze leeftijdsgroep nog meer een uitgesproken centrumstad vormt dan geldt voor de andere beschouwde leeftijdsgroepen.

Kaart 3a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2017, leeftijdsgroep 20-64 jaar
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

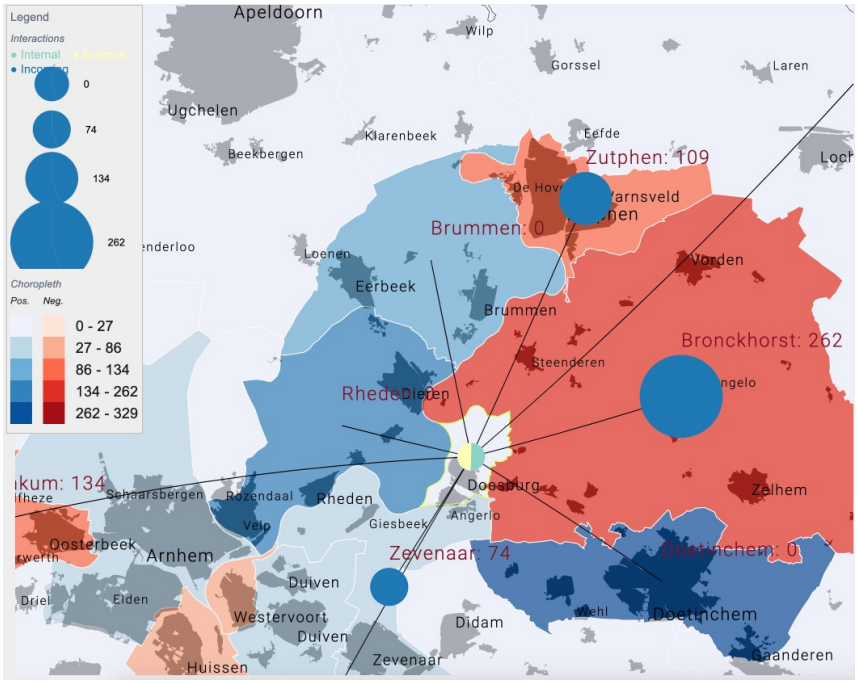
Kaart 3b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, leeftijdsgroep 20-64 jaar
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

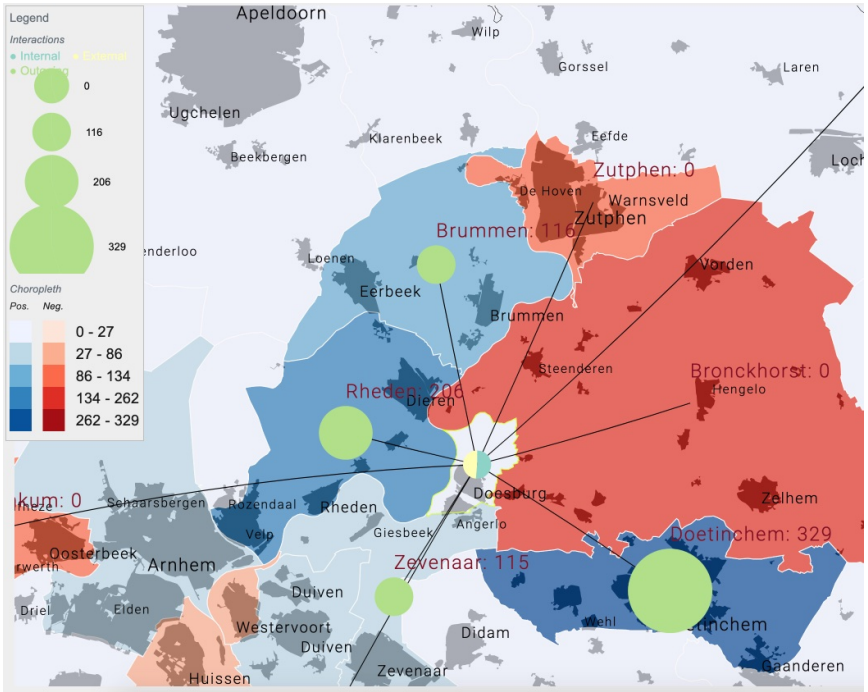
Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, alle motieven, voor de leeftijdsgroep 65+ jaar

Het (gemiddelde) verplaatsingspatroon van ouderen verschilt aanzienlijk van dat van de rest van de bevolking. Inkomende en uitgaande verplaatsingen naar en vanuit Doetinchem zijn voor deze groep in evenwicht. Gemeente Bronckhorst is bovenmatig belangrijk voor inkomend bezoek aan Doesburg, Doetinchem is het meest belangrijk als bestemmingsgemeenten vanuit Doesburg. Arnhem speelt voor deze groep nauwelijks een rol. Hier speelt zeker een rol dat ouderen zich doorgaans slechts over korte (lokale) afstanden verplaatsen; werkpendel, die zich veelal over wat langere afstanden uitstrekt, speelt voor deze leeftijdsgroep immers nauwelijks een rol.

Kaart 4a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2017, leeftijdsgroep 65+ jaar
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

Kaart 4b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, leeftijdsgroep 65+ jaar
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

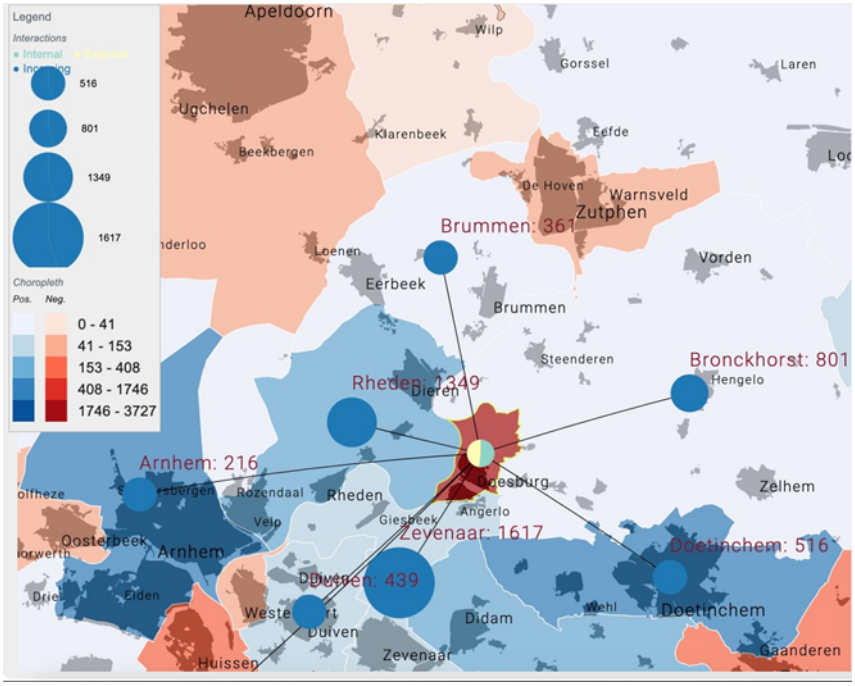

Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor winkelen

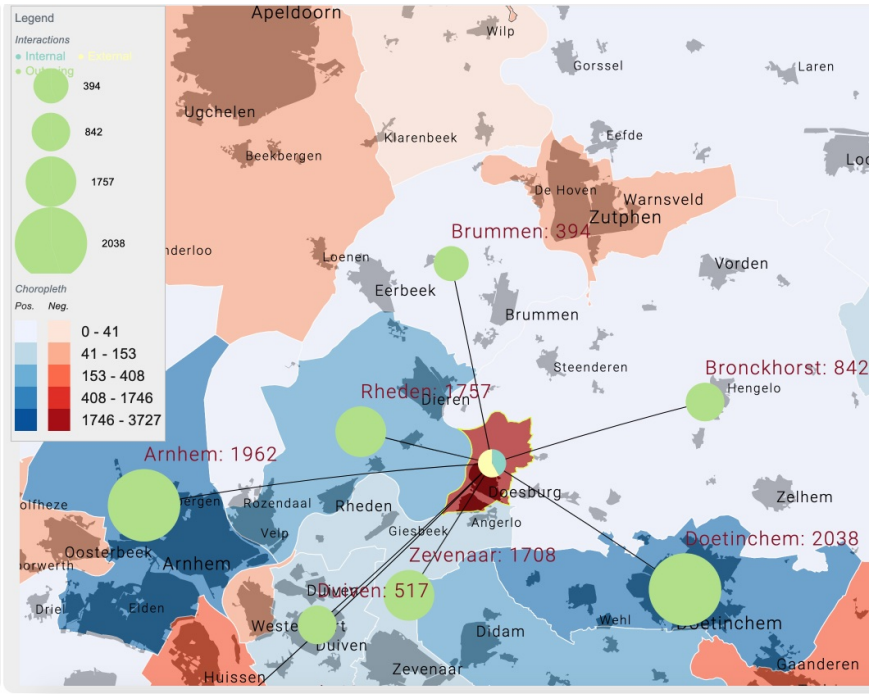
De rode kleur van Doesburg op kaarten 5a en 5b geeft aan dat Doesburg voor winkelen sterk op omliggende gemeenten is gericht, bovenal op Arnhem en Doetinchem, maar daarnaast ook op Rheden (Dieren). Vanuit Zevenaar en ook vanuit Rheden is sprake van een inkomende winkelstroom richting Doesburg, maar voor geen

van de omliggende gemeenten vormt Doesburg per saldo een centrumgemeente. Opvallend is dat centrumgemeenten Zutphen en ook Apeldoorn voor Doesburg nauwelijks meetellen. Hier, en overigens ook voor andere motieven, telt dat de Doesburgse bevolking veel meer op zuidoostelijke en zuidwestelijke steden en kernen is gericht dan op de steden ten noorden van de gemeente.

Kaart 5a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2017, voor winkelen
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

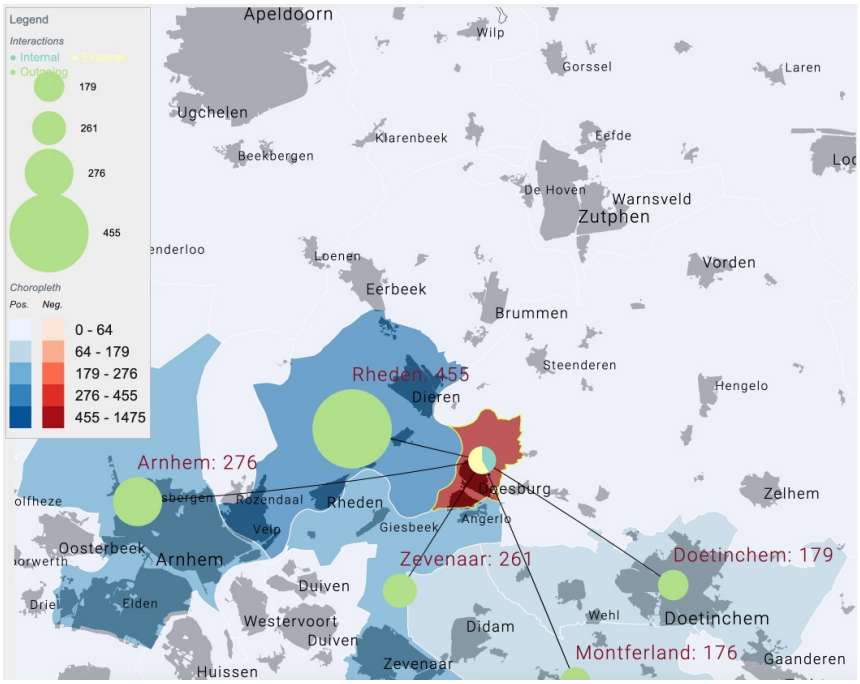
Kaart 5b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, voor winkelen
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, voor onderwijs

Intergemeentelijke verplaatsingen voor onderwijs blijven in het geval van Doesburg grotendeels beperkt tot uitgaande verplaatsingen; de inkomende stromen zijn statistisch nauwelijks significant. Om die reden wordt alleen de kaart van uitgaande verplaatsingen getoond. Het onderwijsverkeer vanuit Doesburg is vooral gericht op gemeenten Arnhem en Rheden (Dieren), daarnaast zijn er kleinere stromen naar Zevenaar, Doetinchem en Montferland.

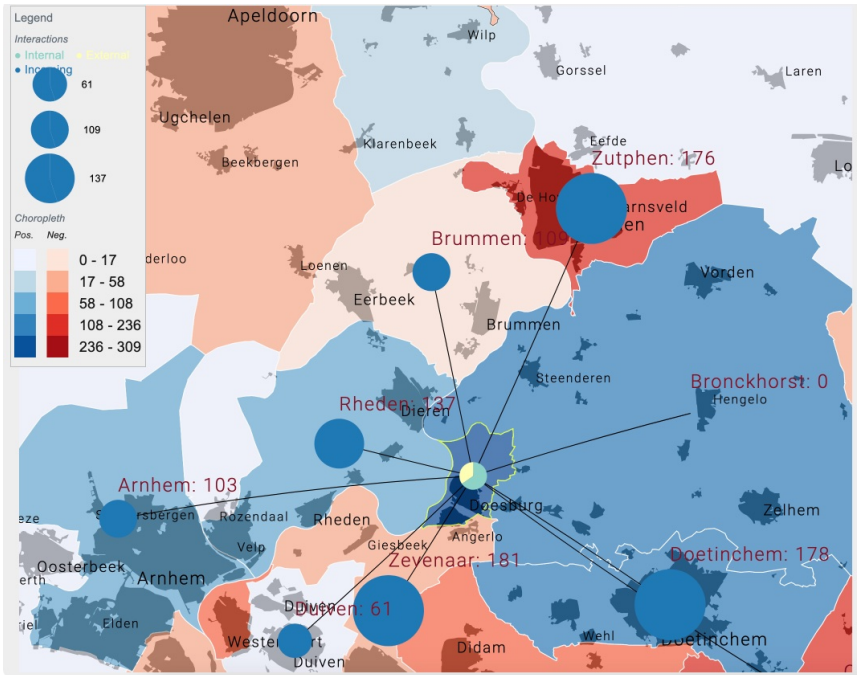
Kaart 6 Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, voor onderwijs
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

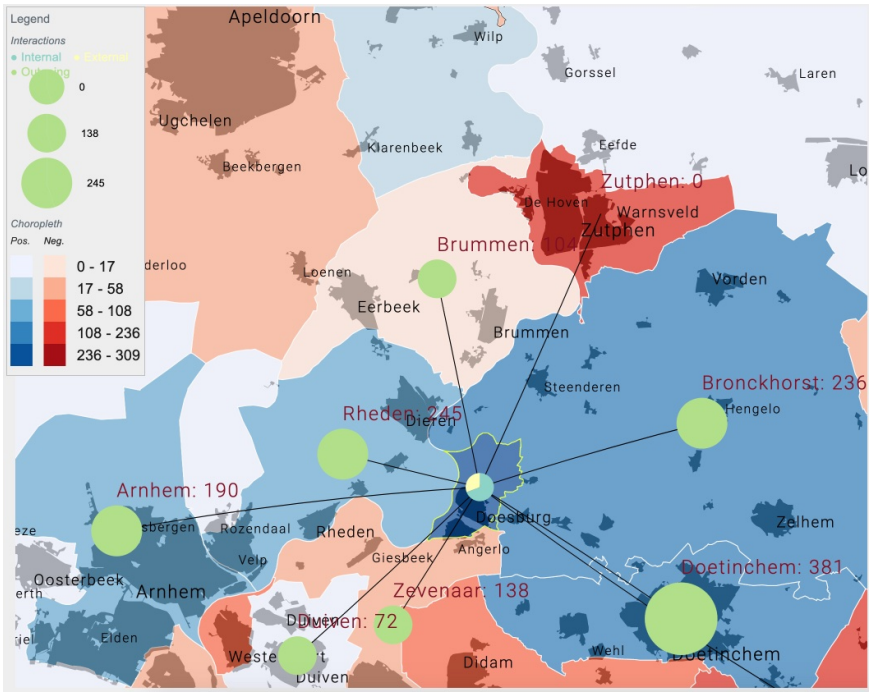
Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor recreatie en toerisme

De kleuren van de gemeenten op beide kaarten (saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen naar en vanuit Doesburg) tonen een patroon dat sterk afwijkt van de verplaatsingspatronen voor winkelen en onderwijs. Doesburg is voor toeristisch en recreatief verkeer in dit geval per saldo wel een centrumgemeente (Doesburg kleurt blauw op beide kaarten). De uitgaande verkeersstroom vanuit Doesburg naar de grotere gemeenten Arnhem en Doetinchem is ook hier weliswaar groter dan de inkomende stroom vanuit die gemeenten, maar Doesburg trekt relatief veel recreatief verkeer vanuit Zevenaar en Zutphen, en vooral die stromen zorgen voor het positieve Doesburgse saldo. Opvallend is tenslotte de recreatieve functie van de landelijke gemeente Bronckhorst voor de Doesburgse bevolking.

Kaart 7a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2014, Voor recreatie en toerisme
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CVTO microdata toeristisch-recreatieve verplaatsingen 2010 en 2014

Kaart 7b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, Voor recreatie en toerisme
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CVTO microdata toeristisch-recreatieve verplaatsingen 2010 en 2014

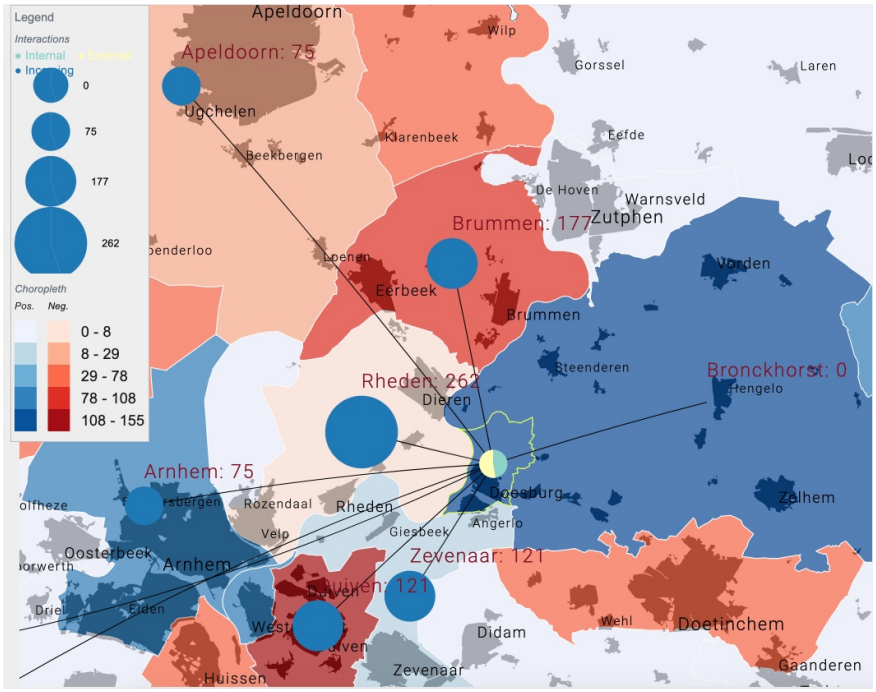

Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, voor bezoek van familie en vrienden

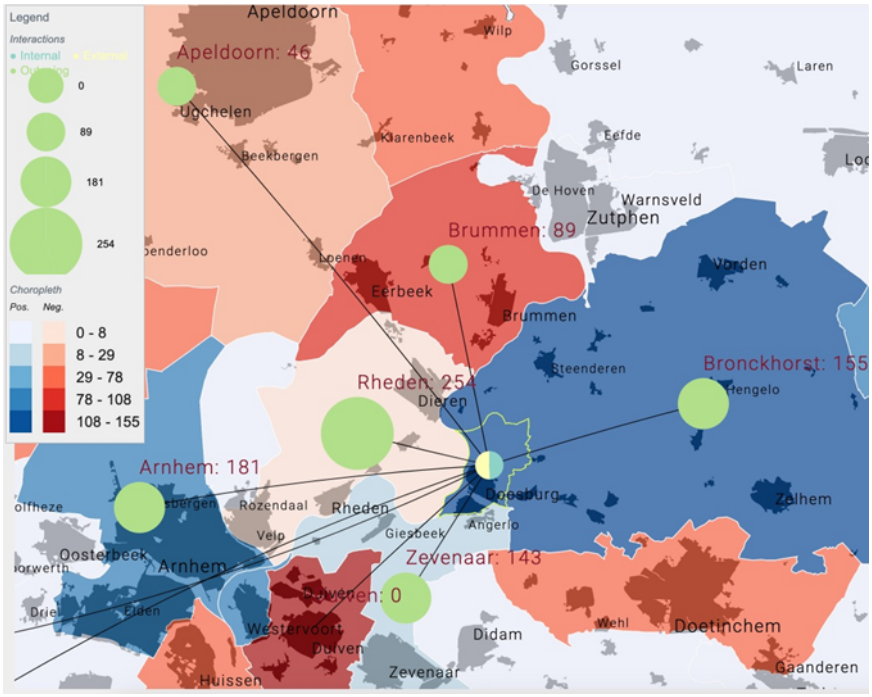
De voor Doesburg belangrijkste wisselwerking wat betreft sociaal verkeer (bezoek aan/van familie en vrienden) vindt plaats met gemeente Rheden, waarbij vooral de naastgelegen kern Dieren in het spel is. Sociaal verkeer vindt zeker in meer landelijke gebieden doorgaans op relatief korte afstand plaats. Dat verklaart ook waarom de

sociale wisselwerking met gemeente Zevenaar relatief sterk is: de Zevenaarse (kleine) kern Angerlo is slechts op een steenworp van Doesburg gelegen.

Kaart 8a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2017, Voor bezoek van familie en vrienden
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

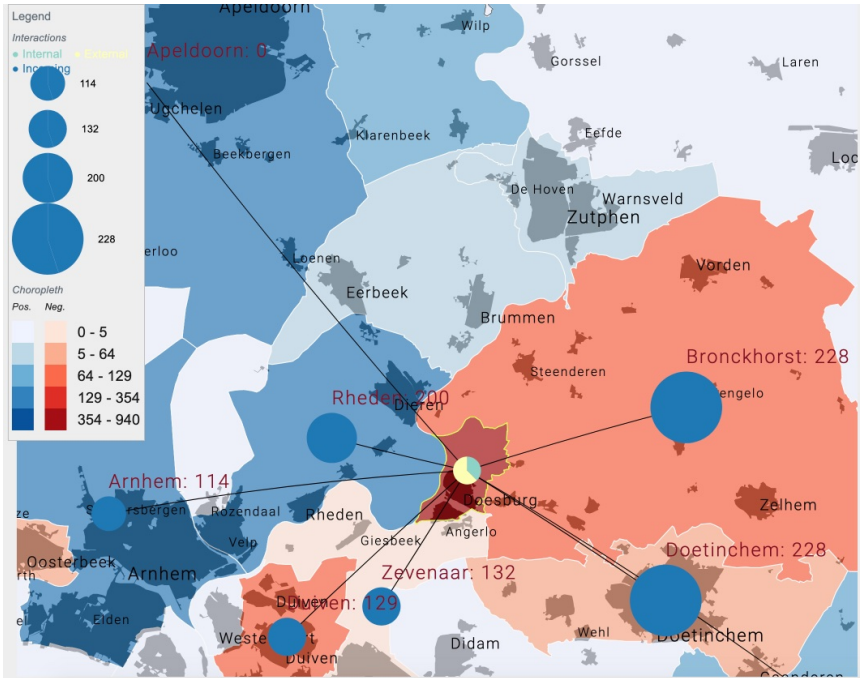
Kaart 8b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, Voor bezoek van familie en vrienden
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente. Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

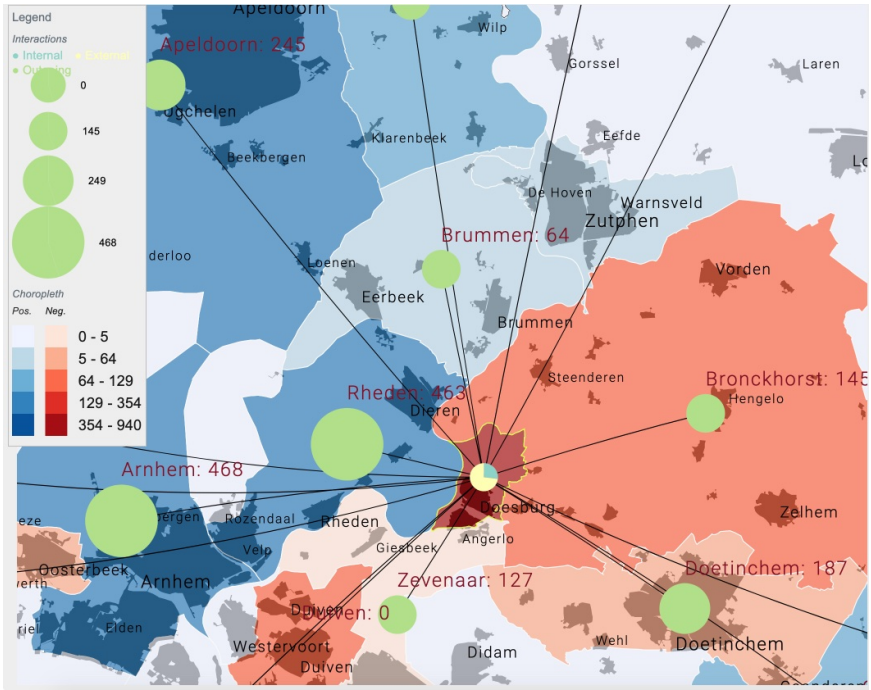
Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen, voor werk

Doesburg is per saldo een woongemeente: de uitgaande pendelstroom is circa twee keer groter dan de inkomende pendelstroom. De inkomende pendelstroom is wel relatief groot vanuit de ten oosten van Doesburg gelegen gemeenten Bronckhorst en Doetinchem. De uitgaande pendel vanuit Doesburg is zelf eerder westelijk gericht, op Rheden, Arnhem en ook Apeldoorn. Uitgaande pendel vanuit Doesburg beweegt veelal over relatief lange afstanden.

Kaart 9a Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***naar*** Doesburg in de periode 2010-2017, Voor werk
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

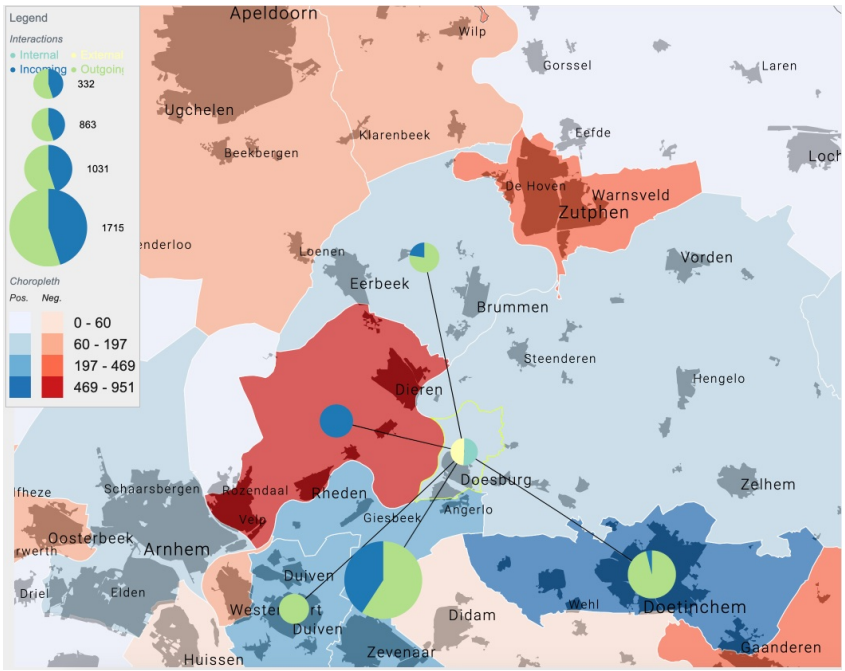
Kaart 9b Gemiddelde dagelijkse verplaatsingen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2010-2017, Voor werk
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

Ontwikkeling (absoluut) van gemiddelde dagelijkse verplaatsingen: absoluut verschil tussen periode 2004-2010 en 2011-2017

Van echt significante groei van verplaatsingen tussen Doesburg en omliggende gemeenten is in de afgelopen decennia alleen sprake in de richting van Zevenaar en Doetinchem. Richting Doetinchem is de groei vooral uitgaand vanuit Doesburg; Doetinchem wint jegens Doesburg aan belang als centrumgemeente. Daarnaast neemt de inkomende stroom vanuit Rheden licht toe.

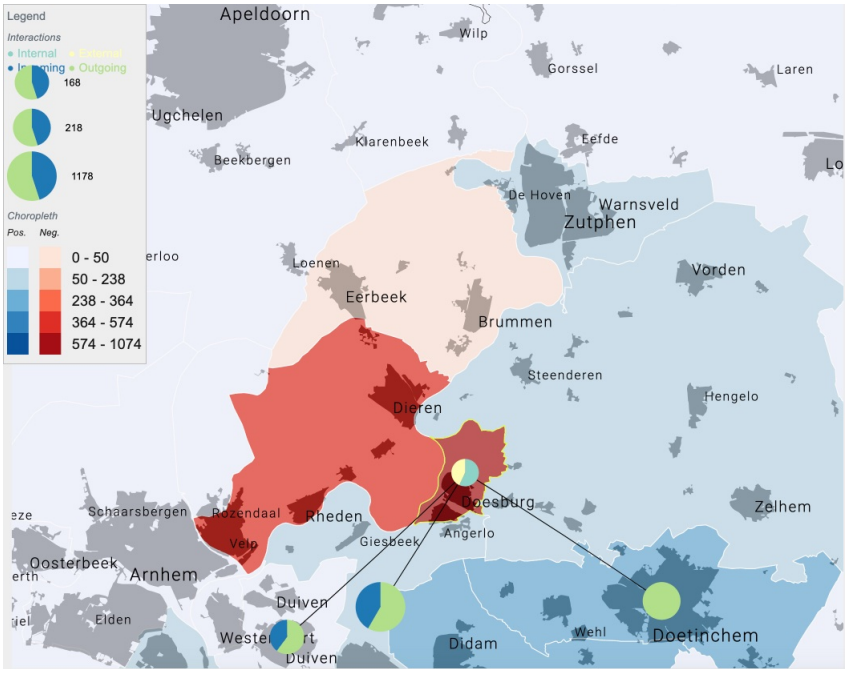
Kaart 10 Ontwikkeling van de gemiddelde dagelijkse verplaatsingen naar en vanuit Doesburg: Verschil tussen de periode 2004-2010 en 2011-2017 (absoluut)
*Taartdiagrammen gemeenten: blauwe = toename verplaatsingen **naar** Doesburg; groene = toename verplaatsingen **vanuit** Doesburg*
Kleuren gemeenten: ontwikkeling van het saldo van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg
*Rood = netto uitgaand saldo **naar** Doesburg is toegenomen; blauw = netto inkomend saldo **vanuit** Doesburg is toegenomen*
Bron: CBS microdata OViN 2004-2017

De ontwikkelingskaart voor verzorgingsgericht verkeer komt in veel opzichten overeen met de hierboven besproken algemene ontwikkelingskaart; in dit verkeer schuilt dan ook de meeste ontwikkeling. Uit de kaart blijkt dat Doesburg gaandeweg inboet als centrumgemeente, vooral ten gunste van Doetinchem en Zevenaar. Rheden kleurt rood op deze kaart terwijl op deze gemeente geen taartdiagram is geplaatst: dat komt omdat het verzorgingsverkeer tussen Rheden en Doesburg in de beschouwde periode is afgenomen – de gehanteerde kaartsymbolen (diagrammen) tonen alleen verkeerstoename en geen afname. De rode kleur van Rheden indiceert echter wel dat bij de verkeersafname richting Doesburg sprake is van een verschuiving in de verhoudingen. Ofwel, de per saldo verzorgende functie van Rheden voor Doesburg, zoals die blijkt uit het winkel- en onderwijsverkeer (zie kaarten 5a/b en 6), neemt geleidelijk af. Beide gemeenten raken aldus meer in onderlinge balans.

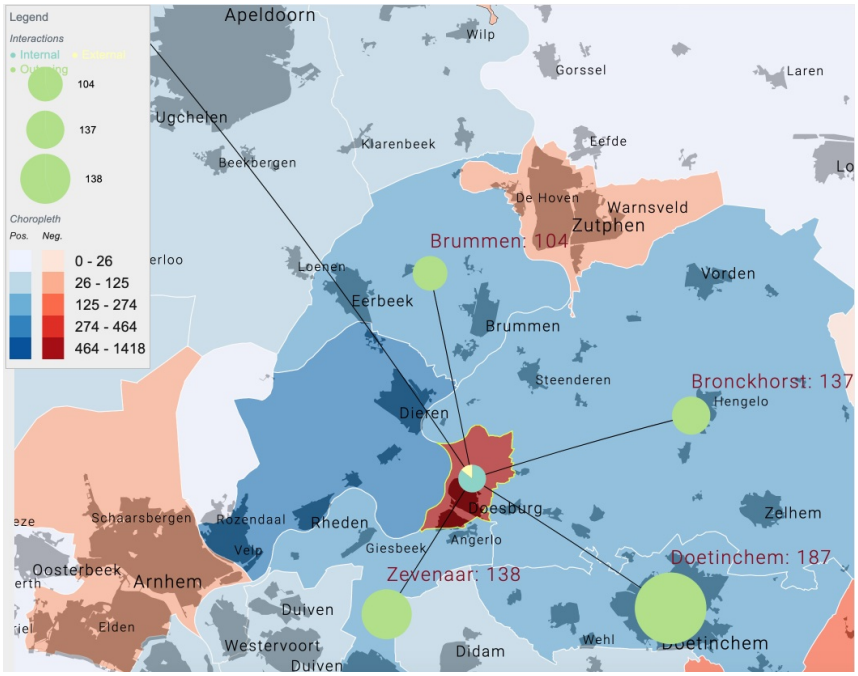
Kaart 11 Ontwikkeling van de gemiddelde dagelijkse verplaatsingen naar en vanuit Doesburg voor verzorging: winkelen, diensten, onderwijs en zorg
Verschil tussen de periode 2004-2010 en 2011-2017 (absoluut)

*Taartdiagrammen gemeenten: blauwe = toename verplaatsingen **naar** Doesburg; groene = toename verplaatsingen **vanuit** Doesburg*
Kleuren gemeenten: ontwikkeling van het saldo van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg
*Rood = netto uitgaand saldo **naar** Doesburg is toegenomen; blauw = netto inkomend saldo **vanuit** Doesburg is toegenomen*

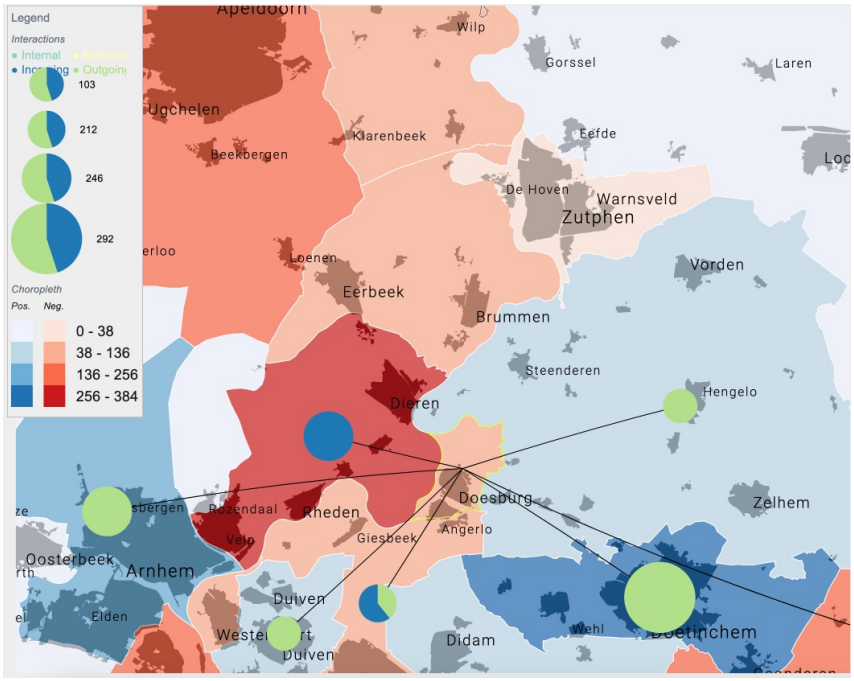
De rode kleur van Doesburg op deze kaart indiceert dat de recreatieve functie van Doesburg voor omliggende gemeenten afneemt. Doesburg is in toeristisch-recreatief opzicht een centrumgemeente (zie kaart 7a/b) maar die functie wordt wel geleidelijk wat zwakker. Tegelijkertijd neemt de functie van alle direct omliggende gemeenten als recreatieve bestemming voor Doesburgers toe (de gemeenten kleuren daarom blauw op de kaart). De steden Arnhem en Zutphen kleuren lichtrood maar kennen geen taartdiagrammen op de kaart, hetgeen indiceert dat de toeristisch-recreatieve wisselwering met Doesburg is afgenomen. Daarbij dalen de verplaatsingen vanuit Doesburg wat sneller dan de verplaatsingen naar Doesburg. Nota bene: het gaat hier wel om zwakke ontwikkelingen.

Kaart 12 Ontwikkeling van de gemiddelde dagelijkse verplaatsingen naar en vanuit Doesburg voor toerisme en recreatie
Verschil tussen de periode 2004-2007 en 2010-2014 (absoluut)
*Taartdiagrammen gemeenten: blauwe = toename verplaatsingen **naar** Doesburg; groene = toename verplaatsingen **vanuit** Doesburg*
Kleuren gemeenten: ontwikkeling van het saldo van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg
*Rood = netto uitgaand saldo **naar** Doesburg is toegenomen; blauw = netto inkomend saldo **vanuit** Doesburg is toegenomen*
Bron: CVTO microdata toeristisch-recreatieve verplaatsingen 2004, 2007, 2010 en 2014

Gegeven dat arbeidspendel een groot deel van het totale verkeer uitmaakt zijn de ontwikkelingen in de werkpendel tussen Doesburg en haar omgeving over het geheel beschouwd niet opvallend sterk. In de richting van Doetinchem is sprake van significante groei van de uitgaande pendel vanuit Doesburg; ook de pendel naar Arnhem neemt toe. De twee voor Doesburg belangrijkste omliggende verzorgingscentra worden derhalve ook als werkcentra belangrijker voor de Doesburgse beroepsbevolking. De inkomende pendel naar Doesburg neemt vooral vanuit de richting van Rheden toe.

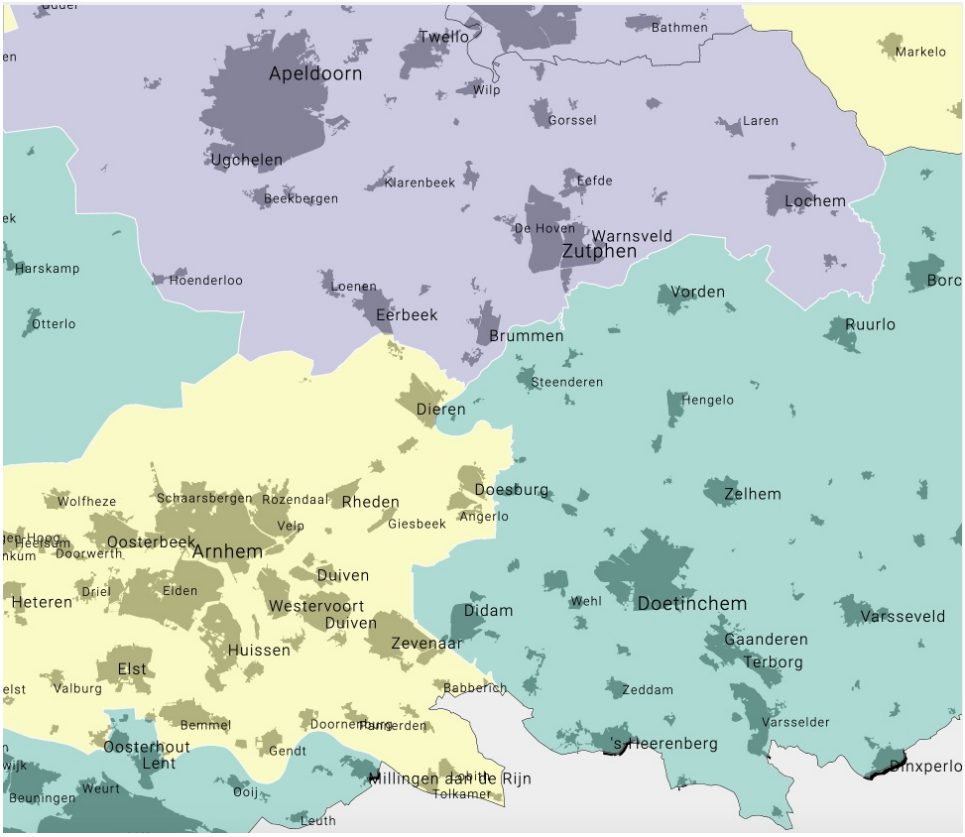
Kaart 13 Ontwikkeling van de gemiddelde dagelijkse verplaatsingen naar en vanuit Doesburg voor werk
Verschil tussen de periode 2004-2010 en 2011-2017 (absoluut)
*Taartdiagrammen gemeenten: blauwe = toename verplaatsingen **naar** Doesburg; groene = toename verplaatsingen **vanuit** Doesburg*
Kleuren gemeenten: ontwikkeling van het saldo van uitgaande en inkomende verplaatsingen vanuit en naar Doesburg
*Rood = netto uitgaand saldo **naar** Doesburg is toegenomen; blauw = netto inkomend saldo **vanuit** Doesburg is toegenomen*

Verzorgings- en arbeidsmarktregio's en de positie van Doesburg (clusteranalyse)

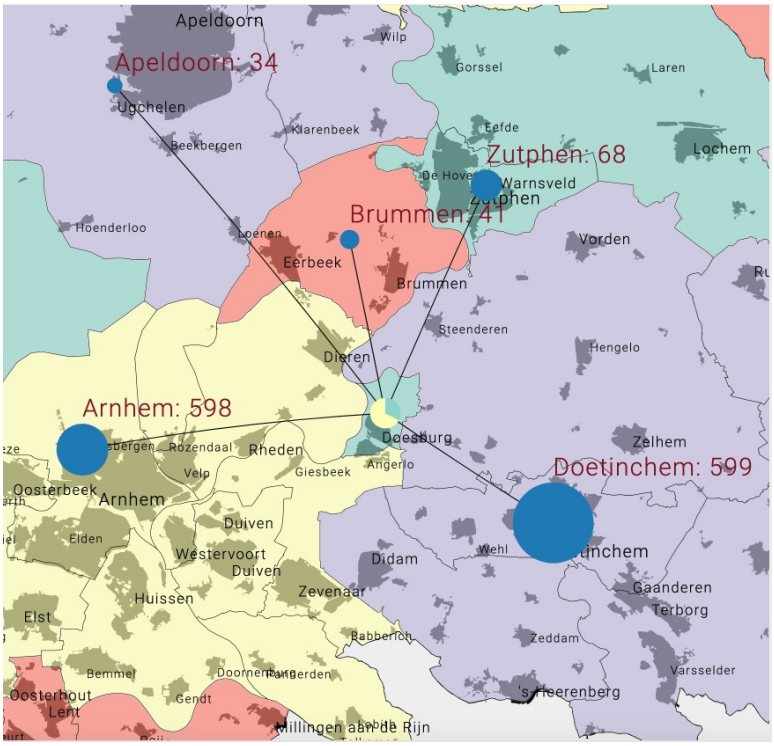
De kaart toont drie grote verzorgingsregio's in de omgeving van Doesburg: het verzorgingsgebied van centrumstad Arnhem, het verzorgingsgebied van Doetinchem en dat van Apeldoorn. Doesburg valt per saldo nog juist in het verzorgingsgebied van Arnhem, maar grenst direct aan het verzorgingsgebied van Doetinchem. De clustergrens bij Doesburg is overigens zwak; zoals kaarten 1a en 1b aangeven is het uitgaande verkeer naar Arnhem maar net wat sterker dan het verkeer naar Doetinchem. Het inkomende verkeer vanuit Doetinchem is zelfs omvangrijker dan dat vanuit Arnhem. Het is daarom vooral de sterke wisselwerking met Rheden (en de kern Dieren) die ertoe leidt dat Doesburg in de ruimtelijke clusteranalyse binnen het Arnhemse cluster valt.

Kaart 14 Afbakening van geografische clusters op basis van gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor verzorging: winkelen, diensten, onderwijs en zorg (indicatie van verzorgingsregio's)
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

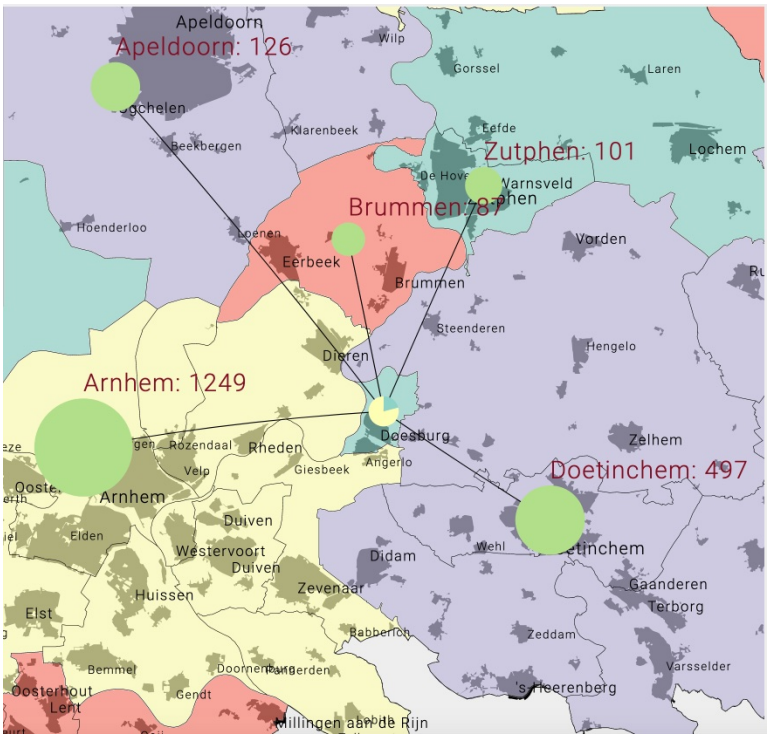

Arbeidsmarktregio's zijn in deze kaarten afgebakend op basis van de pendelnetwerken in dit deel van Nederland. De daartoe gehanteerde ruimtelijke clusteringtechniek toont dat Doesburg als gemeente sterk 'in het midden hangt' van grote omliggende arbeidsmarktregio's rond enerzijds Arnhem en anderzijds Doetinchem, waarbij bovendien sprake is van (voor een kleinere gemeente als Doesburg) relatief veel gemeente-interne pendel. Vanwege deze twee redenen bakent de clustertechniek Doesburg af als een eigenstandige arbeidsmarktregio, zoals dat ook geldt voor buurgemeente Brummen. Dat laat echter niet onverlet dat de arbeidsmarktrelaties tussen Doesburg en de Arnhemse en Doetinchemse regio's nauw is. Door de toevalligheid van de interregionale grenspositie van Doesburg kunnen we de positie van de gemeente in het bredere interregionale arbeidsmarktverband nauwkeurig waarnemen. De uitgaande pendel richting de Arnhemse stadsregio overheerst daarbij. Dat is logisch, want het gaat om de economisch grootste regio in dit deel van Nederland. Opvallend is echter dat de inkomende pendel naar Doesburg vanuit de Doetinchemse regio nog net wat groter is dan de inkomende pendel vanuit de Arnhemse regio. Dat komt omdat de inkomende pendel naar Doesburg over gemiddeld genomen kortere afstanden plaatsvindt dan de uitgaande pendel. Het verschil heeft maken met de aard van economische structuur van Doesburg in vergelijking met de grotere steden in de wijde omgeving: de Doesburgse economie steunt relatief sterk op middengeschoolde arbeid (met kortere pendelbewegingen) terwijl de grotere steden relatief meer kenniswerk herbergen. Hoger opgeleiden pendelen over gemiddeld langere afstanden.

Kaart 15a Afbakening van geografische clusters op basis van gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor werk (indicatie van arbeidsmarktregio's)
*Taartdiagrammen: gemiddelde dagelijkse pendel **naar** Doesburg*
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

Kaart 15b Afbakening van geografische clusters op basis van gemiddelde dagelijkse verplaatsingen voor werk (indicatie van arbeidsmarktregio's)
Taartdiagrammen: gemiddelde dagelijkse pendel ***vanuit*** *Doesburg*
Bron: CBS microdata OViN 2010-2017

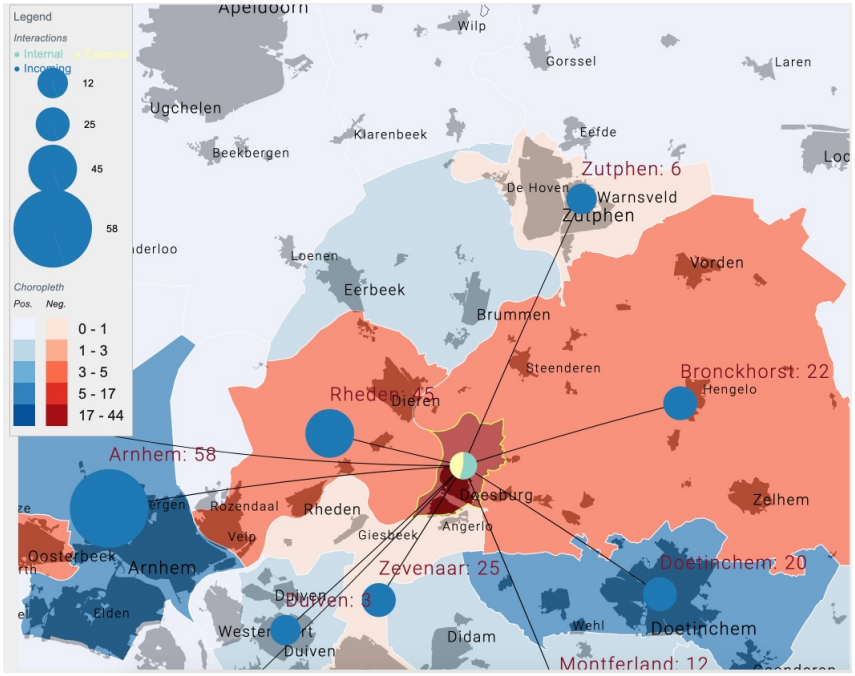

Verhuizingen

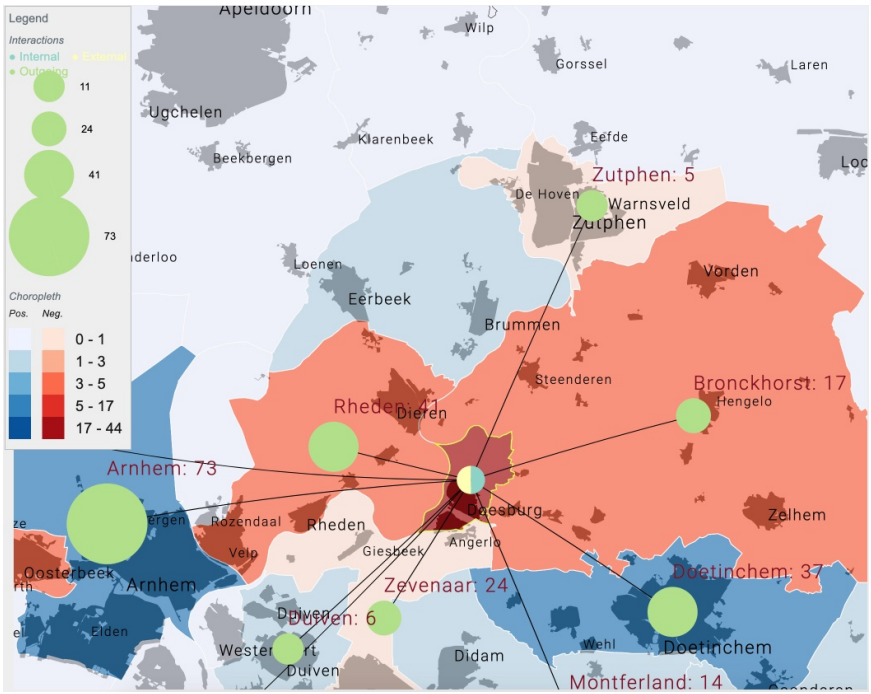
Verhuizingen in de periode 2013-2016, leeftijdsgroep 18 t/m 59 jaar

De kleuren van de gemeenten op beide kaarten (saldi van uitgaande en inkomende verplaatsingen naar en vanuit Doesburg) tonen dat Doesburg in de beschouwde periode per saldo bevolking in de leeftijdsgroep 18-59 jaar verliest (Doesburg kleurt rood op beide kaarten), vooral aan Arnhem en Doetinchem (die daarom blauw kleuren). Het nettoverlies is echter niet groot (enkele tientallen personen per jaar); de uitgaande verhuisstroom is gemiddeld maar net iets groter dan de inkomende stroom. Arnhem is niet alleen de grootste ontvanger van verhuizende Doesburgers maar ook de belangrijkste leverancier van nieuwe Doesburgers. Rheden en Doetinchem delen een tweede plaats, zowel als ontvanger als leverancier van bevolking vanuit en naar Doesburg. Bronckhorst is per saldo leverancier, maar de betreffende verhuisstromen zijn niet groot.

Kaart 16a Gemiddelde jaarlijkse verhuizingen van 18 t/m 59 jarigen ***naar*** Doesburg in de periode 2013-2016
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verhuizingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata SBB 2013-201

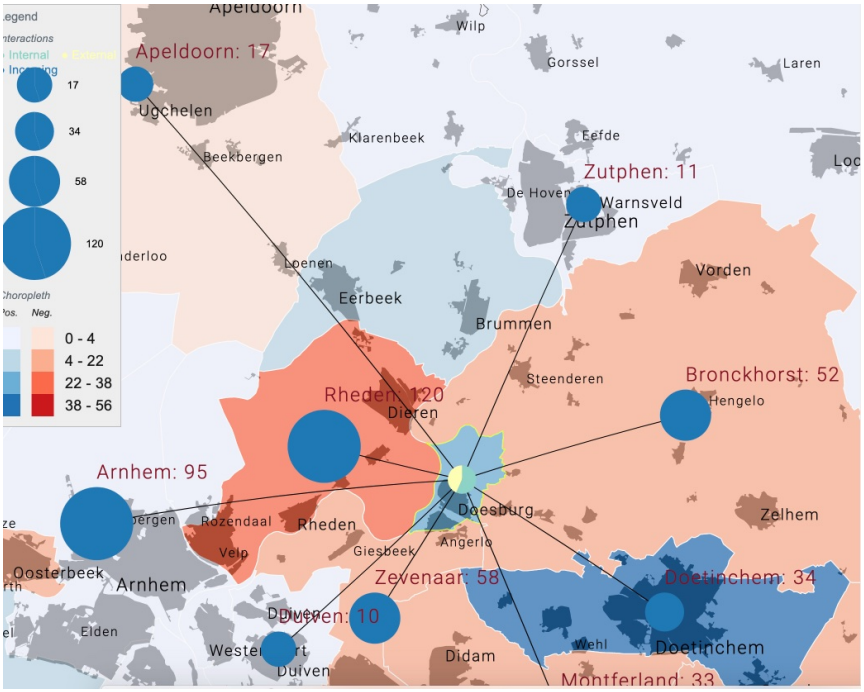
Kaart 16b Gemiddelde jaarlijkse verhuizingen van 18 t/m 59 jarigen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2013-2016
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verhuizingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata SBB 2013-2016

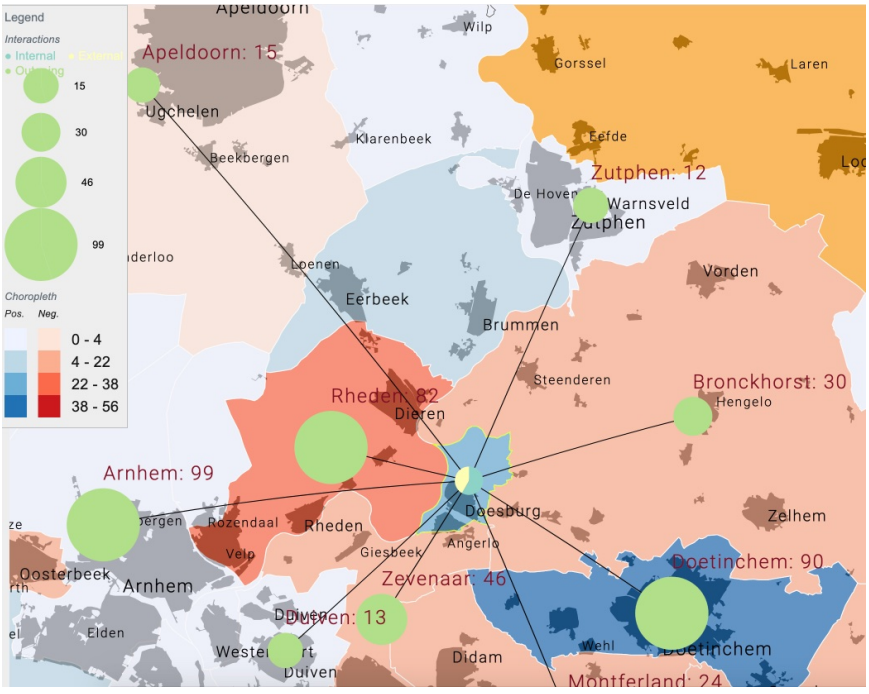
Verhuizingen in de periode 2013-2016, gezinnen met kinderen

Gezinnen met kinderen zijn belangrijk voor de sociale vitaliteit van gemeenten en het lokale draagvlak van voorzieningen, waaronder scholen, zodat een analyse van verhuisbewegingen van gezinnen niet mag ontbreken. De kleuren van de gemeenten op de verhuiskaart van gezinnen (saldi van uitgaande en inkomende gezinsverhuizingen naar en vanuit Doesburg) tonen dat Doesburg in de beschouwde periode een licht positief saldo kent, een gunstig teken. Dat positieve saldo is vooral een gevolg van de netto instroom vanuit buurgemeenten Rheden en Bronckhorst. Richting Arnhem is er een licht vertreksaldo; richting Doetinchem is het vertreksaldo vanuit Doesburg zelfs significant.

Kaart 17a Gemiddelde jaarlijkse verhuizingen van gezinnen met kinderen jarigen ***naar*** Doesburg in de periode 2013-2016
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verhuizingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata SBB 2013-2016

Kaart 17b Gemiddelde jaarlijkse verhuizingen van gezinnen met kinderen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2013-2016
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verhuizingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata SBB 2013-2016

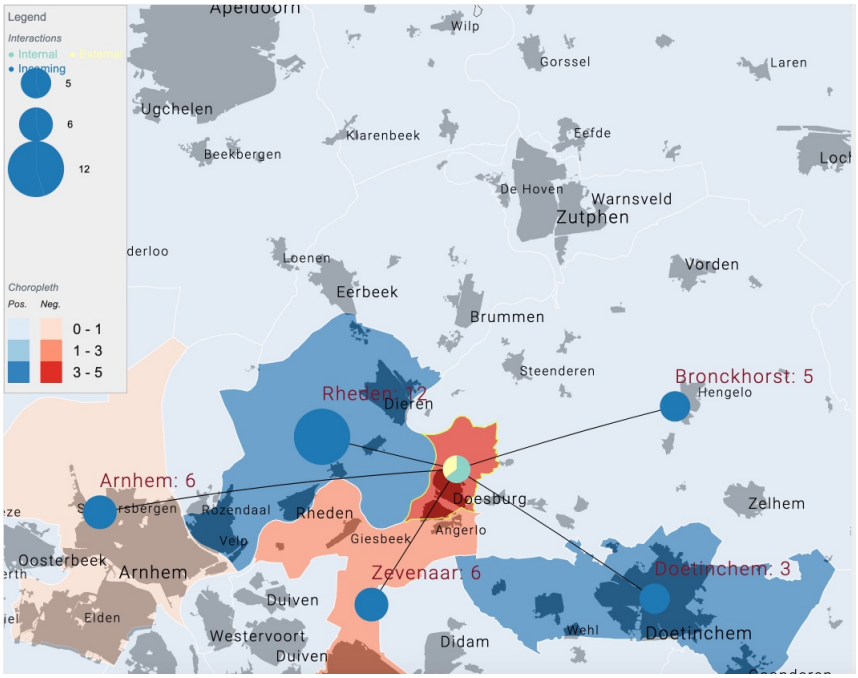

Verhuizingen in de periode 2013-2016, leeftijdsgroep 60+ jaar

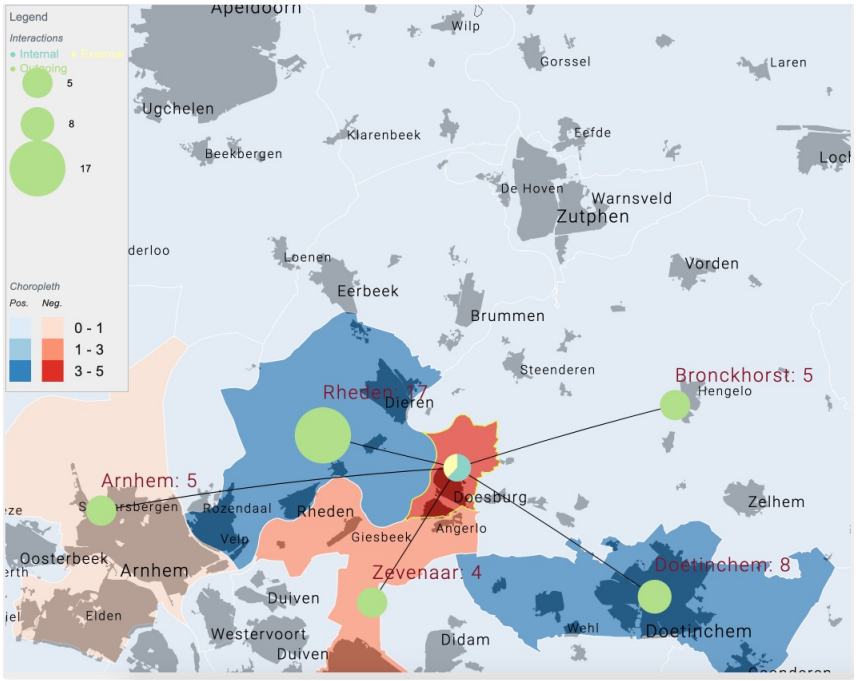
Ouderen verhuizen in het algemeen slechts sporadisch. Ook naar en vanuit Doesburg zijn de verhuisbewegingen van de groep 60+ jarigen gering. Doesburg kent daarbij een licht negatief verhuissaldo, dat vrijwel geheel wordt veroorzaakt door het verlies van ouderen aan Doetinchem - maar de stromen in het geding blijven bijzonder klein.

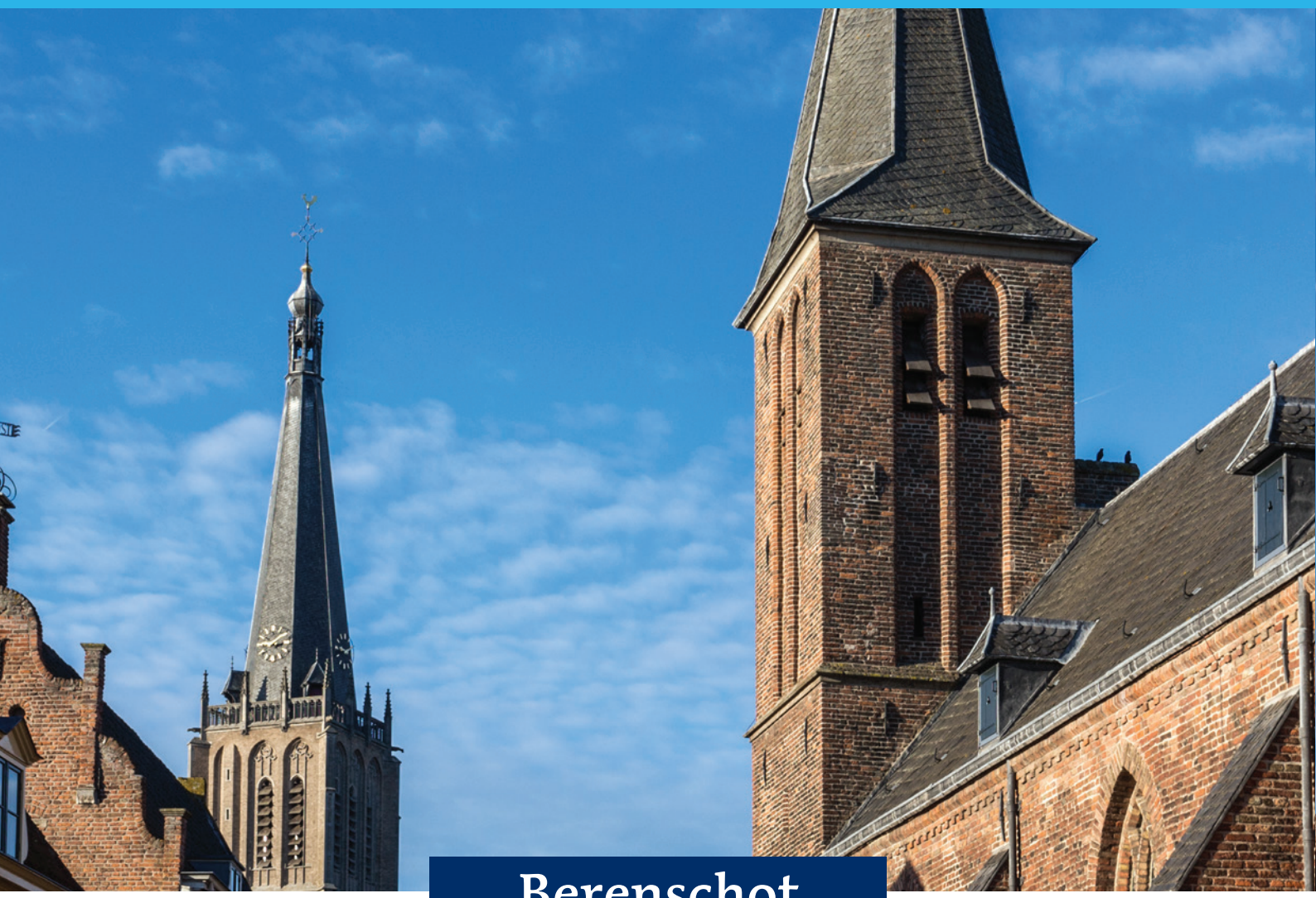
Alleen de (in evenwicht zijnde) stromen vanuit en naar buurgemeente Rheden betreffen meer dan 10 personen per jaar.

Kaart 18a Gemiddelde jaarlijkse verhuizingen van 60+ jarigen ***naar*** Doesburg in de periode 2013-2016
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verhuizingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata SBB 2013-2016

Kaart 18b Gemiddelde jaarlijkse verhuizingen van 60+ jarigen ***vanuit*** Doesburg in de periode 2013-2016
Kleuren: saldi van uitgaande en inkomende verhuizingen vanuit en naar Doesburg, per gemeente.
Rood: gemeente is per saldo herkomstgemeente. Blauw: gemeente is per saldo bestemmingsgemeente
Bron: CBS microdata SBB 2013-2016

Legend
Interactions
Internal
Outgoing
5
8
17
Choropleth
Pos.
Neg.
0 - 1
1 - 3
3 - 5
Apeldoorn
Wilp
Gorssel
Laren
Ugchelen
Klarenbeek
Eefde
Beekbergen
De Hoven
Warnsveld
Zutphen
Loenen
Vorden
Eerbeek
Brummen
Steenderen
Bronckhorst: 5
Hengelo
Rheden: 17
Dieren
Arnhem: 5
Doesburg
Zelhem
Rozendaal
Rheden
Velp
Giesbeek
Angerlo
Oosterbeek
Arnhem
Zevenaar: 4
Doetinchem: 8
Duiven
Elden
Westervoort
Didam
Wehl
Doetinchem

Berenschot

Berenschot is een onafhankelijk organisatieadviesbureau met 350 medewerkers wereldwijd. Al 80 jaar verrassen wij onze opdrachtgevers in de publieke sector en het bedrijfsleven met slimme en nieuwe inzichten. We verwerven ze en maken ze toepasbaar. Dit door innovatie te koppelen aan creativiteit. Steeds opnieuw. Klanten kiezen voor Berenschot omdat onze adviezen hen op een voorsprong zetten.

Ons bureau zit vol inspirerende en eigenwijze individuen die allen dezelfde passie delen: organiseren. Ingewikkelde vraagstukken omzetten in werkbare constructies. Door ons brede werkterrein en onze brede expertise kunnen opdrachtgevers ons inschakelen voor uiteenlopende opdrachten. En zijn we in staat om met multidisciplinaire teams alle aspecten van een vraagstuk aan te pakken.

Berenschot Groep B.V.

Europalaan 40, 3526 KS Utrecht
Postbus 8039, 3503 RA Utrecht
030 2 916 916
www.berenschot.nl
/berenschot